Een Moderne Heilige

door

Charlotte Eilersgaard

1. Fiction, Danish

EEN MODERNE HEILIGE

EEN MODERNE HEILIGE

UIT HET DEENSCH

VAN

CHARLOTTE EILERSGAARD

DOOR

D. LOGEMAN—VAN DER WILLIGEN

GEAUTORISEERDE UITGAVE

AMSTERDAM
H. J. W. BECHT
1906

BOEK-, COURANT- EN STEENDRUKKERIJ G. J. THIEME, NIJMEGEN

I.

Zoo ver het oog reikte niets dan zee en duin, duin en zee. Verder op lag er niets, zoodat men ook niets anders zag. De zee strekte zich uit in een droeve oneindigheid en tierde met woeste, hooge golfslagen, of stelde zich op kalme dagen tevreden met het slaken van zachte, eentonige zuchten.

Tusschen de duinen lagen de kleine huisjes verstrooid, die het visschersdorp uitmaakten. De huisjes waren geheel achter de duinen verborgen. Alleen de dokterswoning lag op de hoogte. Die zag op zee uit en was omgeven door een grooten, verwilderden tuin, waar slingerplanten en onkruid welig tierden. De doornhaag groeide er maar op los. Geen schaar of eenig ander modern gereedschap had haar jonkvrouwelijke takken aangeraakt en de

witte en roode bloempjes geurden er in het begin van den zomer niet minder om.

Van het kleinste stukje grond om de visschershutten was ter bebouwing partij getrokken.

Alleen in de dokterswoning dacht men aan heden noch morgen. Om mot en stof bekommerde men zich niet en schimmel en paddenstoelen hadden overal vrijen toegang.

Inwendig had het huis veel van een ruïne.

Mevrouw Anna, de meesteres van huis en tuin, zaaide noch oogstte — en voorzag ook de schuren niet, tenminste niet haar eigen.

De tuinkamerdeur stond open. Mevrouw Anna zat met een grove, wollen kous op haar schoot en keek in gedachten verzonken den tuin in met de wilde rozen....

Toen deed zij zich plotseling geweld aan en breide ijverig voort. Maar dikwijls, zeer dikwijls vielen de handen in haar schoot. Dan dacht zij aan haar vurige opofferingsdroomen van vroeger. Droomen waaraan zij gedurende de lange uren van eenzaamheid zoo vrij den loop had kunnen laten.

Zij was buiten opgegroeid als eenig kind in een niet godsdienstig, noch bepaald ongodsdienstig gezin. Haar ouders hadden het alleen maar druk

gehad. De lichamelijke zorg liet niets te wenschen over — om meer bekommerden de ouders zich niet. Anna had er nooit over gedacht, dat het anders wezen moest, of ooit maar zelfs in haar gedachten haar ouders dienaangaande iets verweten. Zij genoot van haar fantasieën. Hoe oud zij was toen haar gedachtenleven en droomerijen begonnen, wist zij zelf niet goed. Misschien was zij toen nog wel op school. De godsdienstonderwijzer vertelde zoo treffend en mooi van Jezus, die zichzelf offerde voor de groote verloren menschheid. En zij herinnerde zich den tijd, dat Jezus en de godsdienstonderwijzer éen voor haar waren. Later leerde zij ze van elkaar onderscheiden. Maar de indruk bleef haar bij, dat het heerlijk was zichzelf voor anderen op te offeren. Wien het offer ten goede kwam, was van minder belang — lijden alleen was voor haar het doel. Alle mogelijke martelaarsverhalen, die zij krijgen kon, verslond zij en leerde daardoor verscheidene legenden over ontelbare heiligen kennen. Toen zij later Ibsen's „Brand" las, werkte dit als olie op een reeds fel opgloeiend vuur. Zij begreep niet, dat Agnes een oogenblik weifelde, toen Brand met zijn eisch voor den dag kwam en dat zij niet met vreugde kind en alles overboord wierp. Met zoo'n man

was het nog eens de moeite waard te trouwen.

Maar daar de wereld in onzen nuchteren tijd slechts schaars bevolkt is met die soort mannen, kwam Anna langzamerhand tot het resultaat, dat zij zich wel tevreden zou moeten stellen met een Christelijken zendeling, met wien zij naar China, of Afrika kon reizen om zich te laten opeten.

En toen er ten slotte geen zendeling kwam en haar tot vrouw begeerde, stelde zij zich maar tevreden met een dokter. Dat smaakte ten minste altijd naar den tak waar de vogel op gezeten had. En toen zij daarbij ook een heel klein beetje verliefd was op den jongen dokter Knud Grönning nam zij hem aan, toen hij haar vroeg.

En de overtuiging dat het doktersberoep ook zeer verheven was, dat het de vrouw van den dokter ruimschoots gelegenheid bood armen en zieken te verzorgen, stelde haar geweten gerust.

In haar gedachten zag zij zichzelf reeds hand aan hand met haar man van het eene ziekbed naar het andere gaan, van het eene doodsbed naar het andere. Eerst tegen den avond zouden zij vermoeid en ernstig naar huis gaan. Hoe dat huis er uitzag, daar dacht zij niet veel over. — Het zou zeker liefst maar een hutje met een bed van stroo moeten wezen.

Maar toen gebeurde het wonder, dat zij het eerste jaar van haar huwelijk geheel haar grooten drang naar zelfopoffering vergat door het mooie, moderne huis dat het hare werd. Eveneens door den man, van wien zij werkelijk hield en die in haar oogen slechts één fout had, namelijk dat hij zoo vreeselijk prozaïsch was. Hij was veel gelukkiger als zij hem een goeden maaltijd voorzette, dan wanneer zij enthousiaste plannen maakte hem te helpen met 't verplegen van zijn zieken.

En toen zij haar kleine Else ter wereld bracht, was 't alsof er haar een wonder was geschied. Gedurende haar zwangerschap was zij er alleen trotsch op geweest voor haar liefde te lijden. Het leven was wel het minste wat zij voor haar kind kon opofferen.

Maar naarmate de tijd verliep, en de eene dag zich eentonig schakelde aan den anderen, verdween ook het wonderlijk heerlijke van het dagelijksch leven. Anna gaf zich weer aan haar oude fantasieën over. Die werden ondertusschen door de predikantsvrouw in een practisch spoor geleid, zoodat zij weldra met hart en ziel opging in allerlei werken van liefdadigheid.

Else, die nu elf jaar oud was, zat aan haar

moeders voeten op een klein tabouretje, dat zij dicht naar haar moeder toegeschoven had en keek vol bewondering naar haar op.

Kleine Else zag er niet bepaald netjes uit. Haar kleertjes waren als huis en tuin en getuigden van langen dienst en niet al te nauwkeurige zorg.

Maar daar gaf Else niet om. Zij ging geheel in haar moeder op, die zij met aandacht en genot zat aan te kijken.

Achter in de kamer keek de dokter zijn instrumenten na. Hij haalde ze één voor één te voorschijn en monsterde ze nauwkeurig.

Eindelijk richtte Mevrouw Anna haar blik van den tuin op haar man.

„Moet je uit vandaag?" vroeg zij.

„Neen, er is niet om me gezonden. Maar de instrumenten moeten uitgekookt."

„Heb je 't Maren gezegd?" vroeg de vrouw des huizes onverschillig.

„Zij doet 't niet goed genoeg. Ik zal 't nu maar zelf doen. — — — Want jij hebt er zeker geen zin in," voegde de dokter er norsch bij.

„Neen, ik doe 't immers nooit. Je weet ook wel, dat ik al meer dan genoeg te doen heb." — — Zij gaf geen acht op den ironischen toon van haar man, maar verzonk weer in haar gepeins.

Else duwde haar tabouretje nog dichter tegen haar moeder aan en zeide:

„U bent toch zoo mooi, moeder."

De woorden ontlokten een flauwen glimlach aan het gelaat van de moeder. Zij boog voorover naar het kind en zeide:

„Vin-je dat heusch?"

„U bent het mooiste van de heele wereld," ging Else opgewonden door.

„Goed zijn is beter dan mooi zijn, kind."

Nu was Anna weer zeer ernstig.

„Maar dat bent u ook. — — Iedereen zegt, dat u een engel bent."

„Hm, iedereen!" klonk het weer ironisch van den dokter. Maar als gewoonlijk lette Anna slechts waarop zij letten wilde. Zij keek Else met ontroerde oogen aan, terwijl het kind voortging:

„Moeder, gelooft u dat ik ook zoo'n goede engel kan worden als ik groot ben?"

„Zeker, Else, als je er onzen Lieven Heer maar goed om bidt."

Maar nu legde de dokter plotseling heftig zijn instrumenten neer, ging naar Else toe en zeide:

„Daar zal je niet om bidden. — — Wees jij maar een lief kind, dat de vreugde van het huis is en in huis doet wat ze kan, dan

ben je meer waard dan alle engelen des hemels."

Daar had je weer die prozaïsche begrippen! Anna richtte zich trotsch op en vroeg:

„Zijn je woorden misschien een verwijt aan mij?"

„Je mag ze opvatten zooals je wilt," antwoordde haar man roekeloos.

„Hè vadertje, zoet vadertje, nou zaten we hier juist zoo gezellig. Wees alsjeblieft toch weer in uw humeur," zeide Else, die van haar tabouretje was opgestaan en haar vader om den hals viel. „Nu beveel ik zonneschijn overal."

„Ja, als mijn dochtertje beveelt moet ik wel toegeven," zeide de dokter, terwijl hij de armpjes om zijn hals losmaakte en zich geweld aandeed vroolijk te zijn.

„Maar dan moet je je kunst ook op je moeder beproeven. Zij zit daar altijd maar met die lange, leelijke kous .... Kan je niet maken dat ze die neerlegt en met je in den tuin gaat?"

„Zullen we een spelletje doen?" en heel haar kleine gezichtje lachte. Maar het werd weer dadelijk ernstig toen zij bij haar moeder kwam. Tegenover haar was zij altijd verlegen en schuw. — Zij keek een tijdje naar de grove breinaalden, verzamelde toen al haar moed en trok plotseling de kous naar zich toe.

„Zie zoo, vader, die hebben we alvast!"

Anna keek een oogenblik verschrikt voor zich uit en beproefde toen de kous weer terug te trekken. Maar Else hield goed vast en lachte triomfantelijk.

„U krijgt haar niet, volstrekt niet. U moet mee naar den tuin. Ik geef geen zier om kousen. Het is zoo heerlijk warm, ik kan best met bloote beenen loopen."

„Maar de kousen zijn ook niet voor jou. Die zijn voor het zieke jongetje van Ole, dēn visscher."

Na die mededeeling was het of de zon plotseling voor Else onderging. Haar gezichtje veranderde en haar stralende vroolijkheid scheen op eenmaal weggeblazen. Tot schrik van haar vader en moeder stampte zij plotseling, als een klein, stout kind op den grond.

„Alweer voor een van uw vervelende, vieze kinderen waar u u altijd zooveel moeite voor geeft en die alles van u krijgen!" riep zij. Toen ging haar woede over in een huilpartij en zat zij te snikken met haar gezicht in een vuilen lap, die een zakdoek moest voorstellen en snoot haar neus en veegde tot in het oneindige aan haar oogen.

De dokter en zijn vrouw keken elkaar aan. Wat mankeerde hun anders zoo stil en bedaard, klein meisje?

Anna herstelde zich het eerst.

Zij stond op en zeide streng, met moederlijke waardigheid: „Foei, Else, schaam je om jaloersch te zijn op die ongelukkige, arme kinderen — jij, die overvloed van alles hebt."

„Ik heb maar twee paar kousen — en die zitten nog vol gaten. Maar dat kan me niet schelen. Heelemaal niet schelen. Ik wil alleen maar niet dat u voor die vieze, akelige kinderen zit te breien."

Nu stroomden de tranen weer opnieuw en moest haar vader haar troosten. Hij deed het zacht en voorzichtig, terwijl hij zijn ook niet al te schoonen zakdoek voor den dag haalde en trachtte er haar tranen mee af te vegen. Maar hij maakte alleen maar zwarte strepen over haar gezicht. De moeder daarentegen bleef koud en zonder medelijden. Zij was slechts onaangenaam aangedaan.

„Het kind hoeft heusch niet aangehaald te worden. Het was leelijk van haar, heel leelijk... Een arm kind een paar wollen kousen niet te gunnen... Je zoudt Else liever voor straf de kamer moeten uitzenden," zeide zij boos.

„O, neen, laat me hier blijven, laat me als je blieft hier blijven, moedertje," smeekte Else die nu weer kalm en gehoorzaam was. „Ik zal heusch

zoet zijn. Ik wil alleen maar mijn eigen moedertje heelemaal voor mezelf hebben. Is dat nu zoo erg? Is dat nu zoo heel leelijk, moedertje? Moeder?" ging Else op smeekenden toon voort, terwijl de vuile traantjes uit haar oogen op haar moeders handen liepen, die Else nu krampachtig vasthield.

Eindelijk liet de moeder zich vermurwen. Het kind had immers berouw. Maar meegaan naar den tuin, neen, daar kon geen sprake van zijn, al deed zij er haar man en kind ook genoegen mee. Dat was maar zeuren. Het was vrij wat noodiger een behoorlijk stuk werk met haar handen uit te voeren.

Zij begon weer te breien. Else nam haar oude plaats op het bankje aan haar moeders voeten weer in en het kind scheen nu ook hiermee tevreden te zijn. Maar de dokter was volstrekt zoo tevreden niet, al nam hij zijn vorig werk ook op en begon hij zijn instrumenten weer na te zien.

Hij dacht er aan hoe noodig Else juist nu haar — neen, *een* moeder had. Op haar leeftijd had 't kind er juist behoefte aan. Zou Anna dat wel bedenken? En zou 't wat geven er haar aan te herinneren?

Hij kon 't in ieder geval niet nalaten.

Zijn vrouw antwoordde dadelijk, in het bewustzijn van haar goed geweten:

„We kunnen niet beter doen dan Else aan Gods hoede te bevelen."

„Zeker, dat is wel het gemakkelijkst," antwoordde Grönning droog.

Weer vielen er scherpe, harde woorden tusschen de echtgenooten, terwijl Else luisterde en als een verschrikt muisje in elkaar kroop, zonder er het ware van te begrijpen. Maar goed deed het het kind in geen geval.

Toen Grönning's blik over Else heengleed, ergerde hij er zich over, dat hij zich niet beter beheerscht had en beproefde het gesprek een andere richting te geven.

„Zullen we nu voor vandaag maar vrede sluiten, Anna-lief?" zeide hij vriendelijk.

„Heel graag," zeide zijn vrouw ernstig, „maar daarom mag ik mijn tijd toch niet verspillen."

„Maar een heel klein beetje vrijen tijd kan je jezelf af en toe toch wel gunnen," ging de dokter steeds vriendelijk voort. „Al je winterdrukte is nu toch afgeloopen."

„Als je iets voor anderen wilt doen is de drukte nooit afgeloopen," antwoordde Anna afkeurend.

„Neen, natuurlijk niet. Jij zult je weer met honderd duizend dingen tegelijk bemoeien en ik za weer als een kat in een vreemd pakhuis in mijn

eigen huis ronddwalen. Ik was ook wel al te naïef te denken, dat het ooit anders zou worden."

„Ja, we moeten kleeren naaien voor arme, kleine kinderen om te zorgen dat ze van den winter geen kou lijden... Vandaag beginnen we er aan, bij mij... Maar we zijn volstrekt niet van plan je weg te jagen. Als je er bij wilt zijn, weet je dat je welkom wezen zult."

„Bij die vergadering?"

„Waarom zeg je dat zoo spottend?"

„Ik zeg het zooals het mij blieft," zeide de dokter, die bij de gedachte aan het regiment naaiende dames dat in de dokterswoning verwacht werd, nu al zijn geduld verloor en zijn goede voornemens geheel vergat.

Hij ging voort:

„Ik kan niet eens naar mijn patiënten gaan, die ontneem je me ook al."

„Ik?" vroeg zijn vrouw verbaasd.

„Ja, jij... Loop jij ze misschien niet na om hun den pols te voelen en ze op jouw manier te genezen? Zoodoende blijft er voor mij niets over... En als er eindelijk eens een om me zendt beloof je gratis hulp."

„Zou je dan die arme visschers heusch willen laten betalen?" zeide zijn vrouw zacht en nadruk-

kelijk. — „Bepaal je tot de meer gegoeden.”

„Zeker, als jij ze me maar aanwijst,” antwoordde Grönning kort. „En zeg me dan ook waarvan we leven moeten — want dat is mij waarachtig een raadsel. En het was op jouw hevig aandringen dat ik me vestigde in dit zandige visschersgat waar niet eens een fatsoenlijke boom kan groeien. Kleeren en eten komen niet vanzelf naar je toeloopen — — en jouw philanthropische neigingen zijn nu ook niet bepaald wat je goedkoop noemt.”

„Vin-je dat ik te hooge eischen stel voor mijzelf en ons huis?”

„Neen, dat doe je waarachtig niet,” zeide Grönning spottend, terwijl hij haar niet al te zeer verzorgd uiterlijk eens opnam.

II.

Het echtpaar had lang door kunnen gaan met al hun woorden, die hen toch geen schrede nader bij elkaar brachten — ieder hield voet bij stuk — indien een klein, gebogen mannetje niet zachtjes de deur was binnengeslopen. Hij wierp zich op den eersten stoel den besten, keek droevig voor zich uit, maar zeide geen woord. Grönning en zijn vrouw keken hem aan, maar het mannetje bleef zwijgen. Toen ging Grönning naar hem toe. Dit hielp ook niet. De zwijgende gast uitte nog steeds geen woord en alleen een lichte trilling van de oogen bewees, dat hij den dokter opmerkte. En hoewel Grönning nu juist niet in een vroolijke stemming was, begon hij toch te lachen.

„Wat scheelt er aan?" vroeg hij daarop den opzichter van den vuurtoren, want die was het.

Het mannetje begon teekenen van leven te geven en met horten en stooten bracht hij er uit:

„Ja nu kom ik bij u, dokter — en nu 't te laat is — nu 't te laat is zouden we wel allemaal willen komen."

„Nu het te laat is? Wat bedoel je? Je bent heelemaal in de war — kom, geef me een hand. We kunnen elkaar toch wel eerst goeiendag zeggen."

De man stond langzaam op en reikte den dokter de hand.

„Ja, ik ben een lomperd. Ik had goeiendag moeten zeggen. Zeker. Maar hemel, je kunt maar aan één ding tegelijk denken." Hij boog nu ook voor Anna.

„Dag lieve, goede Mevrouw."

Zij gaf hem vriendelijk en deelnemend de hand.

„U hebt verdriet gehad — ik zie het aan u.... U hebt behoefte aan ons."

„Hemel, ja — dat heb ik zeker. Het is zoo vreeselijk.... Vannacht had uw man misschien nog kunnen helpen. Nu kan niemand het meer, niemand."

„Zou ik het ook niet kunnen?" vroeg Mevrouw vriendelijk.

„Och, goede, lieve Mevrouw, het is zoo hard voor me. Zoo allerverschrikkelijkst hard. Maar u

weet voor zooveel hulp en troost. Dat weet ik wel, u bent zoo bizonder goed — maar toch — maar toch —"

De dokter viel hem plotseling in de rede:

„Waarom in 's hemelsnaam heb je niet om me gezonden, als je wist, dat ik je had kunnen helpen?"

„Ik heb er ook even over gedacht, heel even. Maar toen durfde ik niet. Ik geneerde mij. Want het was uw specialiteit niet."

„Als je me noodig hebt moet je om me zenden," zeide Grönning kortaf.

„Toen ik het doen wou, was het te laat en zou het niet meer gegeven hebben. Het lieve, kleine wezentje is een paar uur geleden gestorven. Ik ben den heelen nacht niet in bed geweest."

De dokter keek den man een oogenblik onbegrijpelijk aan.

„Specialiteit, je geneeren en sterven — waar heb je 't in 's hemelsnaam over, kerel? Je hebt je huishoudster, die goede Juffrouw Jensen, toch niet laten sterven omdat je je geneerde?"

Nu begon de opzichter verlegen en zwak te lachen; een lach, die niet in de kamer doordrong.

„Neen, dokter, zij is het niet. Zoo'n groot, stevig mensch komt er wel door. Het was een van de kleintjes.... Gelukkig maar een teefje, maar

de zeldzaamste van alle. Het is onder mijn handen gestorven. Het was zoo vreeselijk om aan te zien en ik stond er zoo heelemaal machteloos bij."

De dokter lachte weer, maar de bezoeker trippelde zenuwachtig heen en weer en zeide:

„U moet er niet om lachen, dokter, want zoo iets doet pijn, het doet toch pijn al is het ook maar een teef. — Het was het kleine patrijshondje —"

Anna keek hem ernstig aan:

„Het is toch wat al te erg, dat u zoo vreeselijk aan die dieren hecht. Ik heb er u dikwijls genoeg voor gewaarschuwd, uw honden maakt u bijna tot uw God."

Het kleine mannetje scheen nog kleiner te worden onder den strengen blik van de vrouw des huizes en antwoordde klagend:

„Mevrouwtje, wees toch zacht en goed. Heusch, ik heb er zoo'n behoefte aan, zoo'n heel erge behoefte aan. Hemel, ik heb immers niet anders. Honden zijn toch ook Gods schepselen, Gods lieve, kleine schepselen. En u weet wel, dat je hart gaat hechten aan wat je dagelijks om je heen ziet."

„Neen, dat weet mijn vrouw volstrekt niet," zeide de dokter, terwijl hij haar uitdagend aanzag. Maar zij weerstond zijn blik en antwoordde beslist en kalm:

„Ik ga daar waar ik moet en wil zijn."

„Zeker, dokter, de goede Mevrouw weet zich zoo uitstekend te verdeelen."

De man keerde zich nu weer geheel naar de doktersvrouw.

„Ik zie u iederen dag, Mevrouwtje. Al regent en stormt het ook nog zoo dat het zand je in het gezicht gezweept wordt. Dikwijls denk ik: neen, dat gaat niet. Mevrouwtje komt er niet door. Maar u komt er altijd door — door alles en alles."

„Als het een kwestie is van ziekte en nood, mag men niet thuis op mooi weer zitten wachten."

„Dat doet u ook niet, lieve Mevrouwtje. En de visschers waardeeren dat ook wel. Ik geloof, dat ze het heel erg waardeeren. Misschien bouwen ze wel een kapel te uwer eere, Mevrouwtje — — dat is wel het minste dat je van hen verwachten mag, vind ik."

„Kom, kom," zeide de dokter, „houd die praatjes nou maar voor je. Mijn vrouw is dwaas genoeg om je te gelooven."

„U denkt zeker, dokter, dat de visschers geen dankbaar hart hebben?"

„Ik denk, dat ze wel een beetje gezond verstand in hun hersens hebben."

Else was van haar tabouretje opgestaan, trok

den bezoeker aan zijn jas en scheen hem iets te willen vragen waarvoor zij zich een beetje schaamde. Toen vatte zij moed, en zeide, terwijl zij eerst angstig naar haar moeder keek:

„Mag ik alsjeblieft het doode hondje hebben?"

„Wat wou je er mee doen, lieve Else?" vroeg de opzichter vriendelijk.

„Ik wou er begrafenisje mee spelen, hier in den tuin. Ik zou zelf kransen vlechten om op het graf te leggen — en o! het zal zoo mooi worden."

„Ik houd volstrekt niet van dat soort spelletjes," zeide haar vader ernstig.

„Neen, ik vind het ook een veel te treurig spelletje," zeide de bezoeker, terwijl hij Else voorzichtig met zijn magere, dorre handen over de wangen streelde. „Maar wat zou je er van zeggen als ik je eens een levend hondje gaf, een heel kleintje, waar je iederen dag mee kunt spelen?"

Else vloog den bezoeker juichend om den hals en begon hem reeds met een overvloed van woorden te bedanken, toen haar moeder plotseling aan de vreugde een einde maakte, door het geschenk af te slaan.

Zoo'n klein hondje veroorzaakte allerlei drukte

in huis. De meid had al genoeg te doen. Al de smeekbeden en blikken van kleine Else hielpen geen zier, evenmin Else's verzekering dat zij alle zorg voor het hondje op zich zou nemen. Zij zou den grond wel opdweilen als het hondje die vuil gemaakt had, ze zou het eten geven en het leeren zindelijk te zijn. Maar haar moeder maakte er een eind aan door te zeggen dat Else volstrekt geen verstand van jonge dieren had.

„Leer het haar dan," zeide de dokter streng.

„Neen, ik verzorg alleen menschen," antwoordde de moeder trotsch, „dieren gaan mij niet aan .... die verzorgt de opzichter ook goed genoeg."

Grönning had het meest lust haar een bitter, hard antwoord te geven, maar werd er in verhinderd doordat Maren, de meid, aan de deur verscheen. Zij geneerde zich blijkbaar niet. Maar zij was zoo vuil, dat men haar met geen tang zou aanvatten. Zij kwam vrij familiaar de kamer in en zeide, dat alle naaidames er waren.

„Nou doen ze haar goed af."

Anna berispte haar zacht omdat zij de dames in de gang haar goed niet hielp afdoen.

Maar dat maakte niet den minsten indruk op Maren. Zij behield haar gewone onveranderlijke kalmte en zeide bedaard:

„Ze weten den weg wel. En — Kirsten uit den winkel is er ook, zij staat buiten te blazen als een locomotief."

„Mevrouw Nielsen," verbeterde Anna.

„Ik heb altijd „Kirsten uit den winkel" gezegd.... Maar er gebeuren zooveel veranderingen. Maar het is mij éen pot nat, hoor — ik wil ook wel Mevrouw zeggen."

„Maren weet wel, dat we allemaal gelijk zijn," zeide haar meesteres doceerend.

„Hemel ja — bij onzen Lieven Heer — maar het zijn anders alleen de doktersvrouwen en de vrouw van den dominee die Mevrouw genoemd worden."

Hiermee had zij het laatste woord en verdween Maren en liet een paar strootjes uit haar klompen achter.

Toen Maren weg was, lachte de opzichter en ditmaal zoo luid, dat men het in de heele kamer hoorde.

„Mevrouwtje — u bent een toovenaarster, een echte toovenaarster, dat u „Kirsten uit den winkel" hier heen kunt tooveren."

„Mevrouw Nielsen!"

„Hemel ja, Mevrouw Nielsen, ik zeg nooit anders. Wel, wel, dat u haar van haar koffiepunch, haar tabak en haar kaartspel hier heen kunt tooveren.

Schaft u koffie op met al wat er bij hoort, lieve Mevrouwtje?"

„U hoeft u heusch niet vroolijk over ons te maken," zeide de vrouw des huizes beleedigd, „dat staat u niet heel mooi."

„Je moet weten, dat mijn vrouw er een bijbedoeling mee heeft," zeide Grönning spottend, „zij heeft het geld van Mevrouw Nielsen noodig."

„Ja, voor ons mooi, goed doel."

„Jezuïet!"

„Ik zeg liever heilige, dokter. Uw vrouw is heusch een heilige, een echte heilige, bijna meer dan dat."

„U plaatst me te hoog, opzichter."

„Neen, ik plaats u waar u hoort. Zoo hoog als het heele dorp u plaats — zeker, lieve Mevrouwtje."

Else sloop naar de deur en had de hand al aan den knop toen haar moeder haar tegenhield.

„Waar wou je heen, kind? Je weet dat je hier mag blijven. Je kunt de rijgdraden uittrekken, dan help je ook mee."

„Ik wil liever naar den tuin. Mag ik niet?"

„Neen, nu blijf je hier."

Maar Else sloop toch weg.

Zij wist wel, dat als de gasten maar eens binnen waren, moeder het zoo druk had, dat zij weldra vergeten was.

III.

In minder dan een kwartier zag de kamer er geheel anders uit. Druk naaiende dames zaten met groote werktasschen voor zich om de tafel. Op alle stoelen lag grof katoen. Er was nauwelijks een stoel leeg voor den dokter en den opzichter. De dokter had het meest lust Else's voorbeeld te volgen en stil te verdwijnen. Maar dat was zoo gemakkelijk niet, want verscheidene rappe tongen en kritische oogen hielden hem vast.

De superieure vrouw van dominee Hansen, die alles zoo uitstekend goed wist te regelen, zoowel haar huishouden als haar verhouding tot God, had haar vier-en-twintigjarige dochter Alma bij zich. Mevrouw Hansen was zoo gewend kleine kinderen om zich heen te hebben, dat zij vergat dat zij groot werden. Zij bleef voor hen zorgen en denken

en beschouwde daarom haar nu volwassen dochter ook nog als een klein kind.

Alma, die ontdekt had, dat het haar o zoo lief stond klein te doen en als klein beschouwd te worden, liet het zich gemakkelijk welgevallen. Met een zekere zelfvoldoening bemerkte zij, dat het haar een bizondere vrijheid tegenover de heeren veroorloofde en haar in hun oog een zeker charme gaf.

Zij waren nauwelijks binnen toen Mevrouw Hansen op haar gewone zorgzame wijze zeide:

„Almaatje, je hebt Meneer en Mevrouw Grönning toch wel netjes goeiendag gezegd?"

„Nog niet, Ma, ik zal het dadelijk doen."

Hierop boog Alma gehoorzaam en gracieus.

Anna reikte haar de hand en uitte haar vreugde, dat zij Alma in dezen ernstigen kring mocht opmerken.

Mevrouw Hansen antwoordde dadelijk voor haar dochter:

„Ik vind dat het goed voor Almaatje is er zich vroeg aan te wennen."

Ondertusschen wierp „Almaatje" die langer was dan haar moeder, kokette blikken naar den opzichter. Toen zij Anna haar compliment had gemaakt, haastte zij zich naar den dokter en den treurigen gast.

„Dag dokter, dag Meneer!”

De opzichter keek het jonge meisje vroolijk aan en hield haar hand langer dan bepaald noodzakelijk was in de zijne.

„Juffrouw Alma, kijk, hier bij mij is een plaatsje voor u.”

„Neen, dank u — laat me hand los!” riep zij luid en plagend. „Ik moet naast moeder zitten en vlijtig zijn .... om te beginnen tenminste.”

Hierop haalde Alma haar naaiwerk voor den dag en ging naast haar moeder zitten, die zich bij de tafel geïnstalleerd had.

„Ziezoo, Ma, dat is alweer afgeloopen en daar ben ik netjes aan ontsnapt.”

Mevrouw Hansen keek haar teeder aan en hielp het „kind” met haar naaiwerk .... Ondertusschen wierp zij een paar onderzoekende en kritische blikken naar „Kirsten uit den winkel”, die dik en breed midden in de kamer stond in een zwarte zwaar zijden japon en met een gouden ketting, die verscheidene malen om haar hals geslingerd was en toch nog lang afhing .... en — op klompen — Zij lachte om Mevrouw Hansen's monsterenden blik en voelde zich rijk genoeg om zich te kleeden zooals zij wilde. Een lichtrooden zijden hoed, een fijnere nuance van

haar vuurrood gezicht, had zij in de vestibule achtergelaten. Af en toe bekroop haar de lust om fraaiigheden van deftige dames te koopen en die deed zij dan aan bij haar gewone dagelijksche kleeren, die haar op dat oogenblik 't best bevielen.

Zij bleef bij den opzichter staan, die bijna geheel in het niet zonk naast de groote, dikke vrouw, zoodat men zich best verbeelden kon dat hij geschapen was uit een van haar ribben.

„Zoo, hoort u er ook bij?" zeide zij op een beschermenden toon.

„Glooft u niet — dat ik even vlug met de naald ben als u, Mevrouw Nielsen?"

„Wat gedaan moet worden, doe ik — daar behoeft u heusch niet zenuwachtig over te zijn."

Hierop zonk Kirsten in een stoel, in een van de grootste en gemakkelijkste fauteuils, in het instinctmatig bewustzijn dat dit de eenige stoel was in de dokterswoning, die haar dragen kon.

„Wel, wel," zeide zij, „het is een heele sjouw eer je hier bent." En zij hijgde en droogde het zweet, dat in overvloedige druppels over haar wangen gleed, met haar witte glacé handschoenen af, die zij in haar hand hield, omdat zij zich niet de moeite wilde geven ze aan te trekken. En zij verheugde zich over het verschrikte gezicht van de dominees-

vrouw toen het zweet groote zwarte vlekken maakte op het wit glacé. Tegelijkertijd bekeek zij medelijdend de versleten zwarte handschoenen van Mevrouw Hansen, die met door inkt zwart gemaakte toppen netjes platgevouwen bij de groote werktasch lagen. Anna ging naast Kirsten Nielsen zitten en deed bizonder haar best om vriendelijk tegen haar te zijn. Het was of zij de eeregast was.

„Het doet ons zoo innig veel plezier, dat u ons helpen wilt," begon de doktersvrouw.

„Dat is heusch niet noodig, lieve Mevrouw," antwoordde Kirsten oprecht. „Ik doe het voor mijn plezier. Ik vind het lang niet onaardig om eens wat bij elkaar te komen, wat te kunnen babbelen en een goed kopje koffie te krijgen."

„Maar dat is volstrekt het doel niet," haastte Mevrouw Hansen zich te zeggen. Die ketterij van Kirsten had haar hevig geschokt.

Maar Kirsten ging kalm door:

„Ik kan niet ontkennen, lieve Mevrouw Hansen, dat 't een heel aardig veranderingetje is — we zijn niet verwend met pretjes. Anders zou het ook vrij wat gemakkelijker zijn Marie, de naaister, een kroon te geven voor het naaien van dit kleine kindergedoe."

Mevrouw Anna, die het noodzakelijk vond het

gesprek in een andere richting te leiden, maakte de opmerking, dat er nog twee dames ontbraken.

„U zult zien, dat ze ons in den steek laten," zeide Mevrouw Hansen.

„Wel, neen," stelde Kirsten haar gerust. „Ik heb Mevrouw Rasmussen juist gesproken. Zij moest op verjaarbezoek bij den veearts. Kleine Karen wordt vandaag een jaar en dat vieren ze natuurlijk van je welste. En bij Andersen hebben ze de groote wasch. Den volgenden keer komen ze zeker."

„Een verjaardag en de groote wasch — zeker, je kunt gemakkelijk genoeg uitvluchten bedenken. Wat den menschen ontbreekt is plichtgevoel," zeide Anna hard.

„Hemel ja, zoo gaat het. Iedereen is op pretjes belust in den tegenwoordigen losbandigen tijd," vulde Mevrouw Hansen aan. Toen keerde zij zich naar Alma en zeide:

„Hoe gaat het naaien, schat?"

„Uitstekend."

Alma hield een kinderhemdje omhoog voor den opzichter en zeide:

„Vindt u niet, dat ik al vroeg kindergoed begin te naaien?"

„De jaren zijn er — zeker, de jaren zijn er —"

„Ma, wat bedoelt Meneer met de jaren?"

„Niets, mijn lief, onschuldig kind.”

Mevrouw Hansen keek den opzichter zacht verwijtend aan.

„Bedoelt hij, dat ik oud genoeg ben om zelf een kindje te krijgen?”

„Maar Alma, Almaatje foei!” Mevrouw Hansen keek verschrikt om zich heen. Maar haar moeders angst en zenuwachtige onrust maakte niet den minsten indruk op Almaatje, die ongegeneerd doorging:

„Waarom bloost u zoo, Meneer? Heb ik zoo iets vreeselijks gezegd?”

De bezoeker hoestte verlegen:

„Wel neen, dat was zoo vreeselijk niet, heusch niet.”

Alma ging naar hem toe.

„Bent u lief? Wilt u graag een zoen hebben?”

„Nou — nou,” meer kon de opzichter niet uitbrengen, maar zijn gezicht was een en al glimlach . . . .

Alma trok zich beleedigd terug:

„Als u niets anders dan „nou, nou” te antwoorden hebt, moet u het maar zonder doen.”

Daarop zat Alma weer diep over het kleine kinderhemdje gebogen, alsof het ’t eenige was, waarin zij belang stelde.

Mevrouw Hansen keek schuw in het rond. Zij moest het kind zeker wat beknorren.

„Alma, mijn klein meisje moet zich wat verstandiger gedragen."

„Ze is tenminste groen voor haar jaren," zeide Kirsten luid.

„Het is zoo mooi, zoo lang het kinderlijk gemoed te bewaren," zeide Mevrouw Hansen aangedaan. „Ik doe mijn best om haar zoo lang mogelijk kind te houden."

„U hebt gelijk," antwoordde „Kirsten uit den winkel" droog. „Als uw dochter zich als een kind blijft gedragen en allerlei lieve kindermaniertjes heeft, duurt 't natuurlijk ook langer eer ze een oude jongejuffrouw wordt."

„Foei, foei, Mevrouw Nielsen," zeide de dokter.

„Ik zeg ronduit mijn meening. Dat is nu eenmaal mijn gewoonte."

Alma hield haar handen voor 't gezicht en zag er uit als een klein kind, dat men schrik heeft aangejaagd.

„Ma, waarom doet Mevrouw Nielsen zoo leelijk tegen me?"

„De wereld is zoo wantrouwend, mijn engel."

„Zal ik eens troosten?" vroeg de opzichter.

Hij zag er zoo verlangend uit, dat Kirsten onwillekeurig lachen moest.

„Wel zeker, ga jij maar naar hem toe, hoor," zeide zij goedig. „Stoor je er maar niet aan wat zoo'n oude boerin als ik zeg. Die kunstjes gaan je goed af en een oude heer als de opzichter houdt veel van zulk jong vleesch."

„Is 't waar, Meneer?" vroeg Alma weer vroolijk en uit de hoogte.

„Nou — u bent tenminste lief genoeg."

Daar Mevrouw Hansen wolken op het voorhoofd van Anna meende te ontdekken, haastte zij zich tot Alma's verontschuldiging te zeggen:

„Die Alma is toch zoo'n schat. Ze weet volstrekt niet wat ze zegt. En je moet voorzichtig zijn en haar met geen grove, onhandige vingers aanpakken."

„Bedoelt u de mijne?" viel Kirsten haar in de rede, die zich op hetzelfde oogenblik in haar vinger prikte en een hoogen gil slaakte. „Is me dat ook een werk, waaraan ik hier mijn tijd verbeuzel. Ik sta liever aan het botervat."

„Het komt hier aan op de persoonlijke opoffering," zeide de domineesvrouw doceerend.

„Kom, onzin. Daaromtrent heb ik al mijn meening gezegd."

Mevrouw Hansen en Anna keken elkaar droevig aan. De dokter bekeek in dien tijd Mevrouw Nielsen's vinger.

„Wat zegt uw man wel, dat u op zoo'n manier de zaak uitloopt. Zou het wel gaan, zonder u?"

„Niet al te best, dokter, want zoodra ik weg ben bedriegen ze Niels met open oogen. Hij kan nu eenmaal niets verdragen, zoodat ze hem dadelijk stomdronken hebben... Juist toen ik heen ging, kwamen er een paar aan.... Maar hemel 't geeft toch niet of ik er me hier al naar over maak."

Zij werd in de rede gevallen door Else, die binnen kwam om te zeggen, dat ze haar moeder kwamen halen.

De vrouw van Mathias was plotseling ziek geworden.

„Dan zal het wel om u zijn, dat ze zenden," zeide Kirsten tegen den dokter.

„Neen, Mevrouw Nielsen, u moet vooral niet denken, dat er ooit om mij gezonden wordt. Ik ben hier in het dorp geheel overbodig. Mijn vrouw neemt de heele praktijk waar," antwoordde hij.

Mevrouw Grönning deed alsof zij het antwoord van haar man niet hoorde. Wat zou zij er ook op antwoorden? Het was van vrij wat meer belang hoe eer hoe beter weg te komen.

„Wordt er gewacht?" vroeg zij.

„Neen, ik zei, dat u niet komen kon omdat er gasten waren."

„Hoe jammer, hoe kon je zoo iets zeggen, Else," zeide haar moeder berispend, terwijl zij een hulpeloozen blik op de dames wierp.

De dominee's vrouw stond het eerst op. Zij wilde er voor niets ter wereld de schuld van zijn, dat Mevrouw Grönning haar plicht verzuimde. Zij zeide dit zonder zich een oogenblik te bedenken, al schoot haar koffie er ook bij in.

Kirsten stond ook op en zeide schertsend tegen Grönning:

„Ik doe ook maar best naar huis te gaan. De bezoekers mochten het anders eens te goed hebben."

De dokter antwoordde niet, hij was weer ontstemd, maar de opzichter lachte:

„Kom, die paardenkoopers zullen wel onder de tafel eindigen."

„Het zijn maar een paar stomme dronkenlappen."

„Dat kost niet veel moeite. — Maar dokter, u staat daar zoo suf te kijken en zegt niets. U hebt 't ook niet veel beter dan de man van een baker. Het is niet prettig om bijna altijd alleen te zijn."

„Kom dat is zoo erg niet," zeide Mevrouw Hansen. „Ik ben overtuigd dat onze waarde dokter met vreugde dit kleine offer brengt."

„Neen, dat offer brengt uw „waarde" dokter

volstrekt niet met zooveel vreugde. Ik zie mijn vrouw het liefst thuis. Ik weet niet hoe de dominee daarover denkt."

„Vader," viel Alma hem snel in de rede, „als je hem maar met rust laat, zit hij het liefst in zijn rookhoekje."

„Maar Alma, Almaatje," zeide Mevrouw Hansen afkeurend.

Kirsten dacht even na. Toen legde zij vier kronen op de tafel en zeide:

„Die zijn voor Marie, dan kan zij het huis van Mathias wat in orde brengen en dan blijft u netjes thuis, lieve Mevrouwtje. In den hoek staat een klein schatje verlangend naar u te kijken."

Anna keek even naar het geld en zeide toen bedaard:

„Neen, neen, Mevrouw Nielsen, ik voel dat ik zelf moet gaan."

„Zoo, voelt u dat," zeide Kirsten kalm. „Ik kan mijn geld ook zelf best gebruiken." Zij nam bedaard de vier kronen weer op en stak ze in haar zak.

„Met geld krijg je niet alles gedaan," zeide Mevrouw Hansen uit de hoogte.

„Met geld krijg je een heelen boel gedaan," zeide Kirsten. „Maar dat heeft u toch zelf zeker nooit gemerkt," antwoordde Kirsten droog.

Op hetzelfde oogenblik kwam Else naar haar toe en toen onderging de dikke dame een geheele verandering. Er bestond niemand anders meer voor haar.

Zij boog over het kind heen en liefkoosde het zoo teer en voorzichtig, als men nooit gedacht had dat haar grove handen doen konden. En daarop sprak zij met Else over alles wat een kind interesseeren en amuseeren kan.

Het manlijke in haar was als weggeblazen.

Alleen het moederlijke was in Kirsten overgebleven.

„Hemel als ik eens zoo'n wurm had, wat zou dan al de rest me bitter weinig kunnen schelen," mompelde zij in zichzelf.

Alma lachte.

„U met een klein meisje — hoe zou dat staan, Mevrouw Nielsen?"

„Heel goed, dat verzeker ik je. Als ik zoo'n kleintje gehad had was ik ook wel vrouwelijker geweest."

„Het kan nog wel komen, Mevrouw Nielsen."

„Neen, opzichter, zooiets is voor Niels en mij niet weggelegd."

Daarop liet zij Else haastig los en reikte den dokter de hand.

„Dag dokter, er is overal wat moet u maar denken."

„Ja, of er is wat, of we maken ons misère," zeide hij terwijl hij haar handdruk beantwoordde.

Kirsten gaf Else tot afscheid nog een kus:

„Kom eens gauw bij me, wurm. Je mag den heelen winkel onderste boven keeren."

„Ik kom morgen," zeide Else, terwijl haar gezichtje van vreugde straalde.

Anna en Mevrouw Hansen kusten elkaar ook. De laatste gaf Alma onzichtbaar een duwtje:

„Zeg netjes goedendag, kindlief."

En Alma moest weer voor het geheele gezelschap een buiging maken. Bij den opzichter bleef zij staan.

„U moet zeker ook naar huis om naar — de menagerie te zien?"

„Maar Alma," zeide Else afkeurend. „Je mag hem niet voor den gek houden, want hij heeft van nacht toch één van zijn liefste hondjes verloren."

„Och ja, het kleine patrijshondje. De zeldzaamste van allemaal," zeide de opzichter bedroefd met zijn hoofd op zij.

„Ach, hemeltje dan bent u zeker heel bedroefd?"

„Zeker, of ik bedroefd was. Maar nu hebt u

me een klein beetje opgevroolijkt, Juffrouw Alma. Een heel klein beetje."

„Ik geloof heusch, dat u galant bent en complimentjes maakt. Dat verdient een belooning — een groote belooning. Mogen we eens naar uw — kinderen gaan kijken?"

„Zeker, Juffrouw Alma. Mag ik u mijn arm aanbieden?"

„Heel graag, Meneer de ambtenaar des Konings."

De opzichter keek Grönning stralend van vreugde aan.

„U moet de toekomst niet zoo donker inzien, dokter. De wereld is toch heel prettig."

Grönning glimlachte en antwoordde schertsend:

„Als je een wijfje verliest, neem je maar weer een ander."

„Je krijgt het."

De stem van den opzichter klonk opgeruimd aan het einde van de gang.

IV.

Toen de gasten vertrokken waren, keek Mevrouw Grönning vlug den inhoud van kasten en laden na en pakte een groote mand vol. Grönning en Else keken zwijgend toe. Die twee paar oogen, die voortdurend iedere beweging van haar volgden, hinderden en irriteerden haar. Waarom zwegen ze zoo? Was haar bedoeling misschien niet goed? Behoefde zij te vragen, of een verklaring te geven?

Zie zoo — nu was de mand vol. Zij tilde die op. Ja, ze kon die wel dragen, hoewel die zwaar was en haar teêre armen er pijn van deden. Maar het was heerlijk om haar krachten te gebruiken in den dienst van het goede. Den nood te verzachten, waar men dien ontmoette. En zij begon weer te fantaseeren. Haar oogen kregen meer glans, haar wangen hooger blos. Maar een koortsachtigen blos.

Als die twee daar maar niet zoo stonden toe te kijken. Natuurlijk deed Grönning het alleen maar om haar te ergeren. En Else — ja, ongelukkig hing Else den laatsten tijd altijd om haar heen. Dat moest het kind afwennen. Nu nam zij de mand op en liep er mee naar de deur:

„Reken van nacht niet op me," zeide zij, wat weifelend.

„Dat meent u toch niet, moeder," gilde Else bijna, terwijl zij naar haar toeliep, alsof dit voldoende was om haar tegen te houden.

Anna beproefde het kind van zich af te weren maar ontweek Else's bedroefde oogen.

„Zeker meen ik het," antwoordde zij kortaf.

„Kan je je kleine meisje weerstaan," bracht nu ook Grönning in het midden. „Je weet hoe bang het kind is als je zoo laat thuis komt. En als ik dan ook eens uitgeroepen word — hetgeen toch ook gebeuren kan," voegde hij er bitter bij.

„Moet ik voor de nukken van een kind mijn plicht verzuimen?"

„Ik kan 't niet uitstaan jou zoo over „plicht" te hooren praten."

„Mij is dat woord heilig."

Anna deed zich geweld aan om zich te beheerschen en kalm te antwoorden.

Else bleef staan en streed tegen haar tranen.

Zij had er zich zoo op verheugd haar moeder dien dag bij zich te houden. Ze wou niet dat die visschers aan het strand daar beneden macht over haar moeder hadden. Else had macht over haar. Moeder moest thuis blijven als Else er maar goed om smeekte. Het kind wilde die hoop niet laten varen.

Haar kleine hoofdje was zoo vol van allerlei ziekelijke fantasieën, die in het duister en in de eenzaamheid wortel schoten. Met horten en stooten zeide 't kind toen wat haar beangstigde:

„Er is een leelijk monster, moeder, een heel leelijke man die u pakken wil. Hij wil u in zijn akelige armen nemen en met u wegloopen, zoodat ik u nooit meer terug zal zien, moeder. Ik houd het niet uit, ik kan het nooit uithouden, moeder."

Anna werd werkelijk aangedaan. Het kind hield zooveel van haar, bijna te veel. Maar aan een oogenblikkelijke zwakheid toegeven was laf.

„Zeker is er een leelijke man, daar beneden," zeide zij vriendelijk. „Die heet armoede en nood. Hij is heel leelijk en hij heeft ook lange armen. Ik doe mijn best om hem weg te houden en dan zou jij willen dat ik hier bleef? Wel neen. Else zal als een flink, zoet kind alleen thuis blijven.

Als je maar een goed, braaf kind bent zal niemand je kwaad doen."

„Heb je niet gemerkt dat hetzelfde leelijke monster ook bij ons is binnen gekomen?" bracht Grönning bitter in het midden. Het ergerde hem dubbel, dat zij die den nood bij anderen zoo goed zag, dien nooit in haar eigen huis opmerkte.

Door de vriendelijkheid van haar moeder kreeg Else nieuwe hoop en begon zij haar weer te smeeken en te vleien. Maar dat gedwing werd Anna toch wat al te erg.

Kon Else niet leeren begrijpen, dat het niet voor haar eigen genoegen was dat zij een heelen langen nacht in de benauwde lucht van zoo'n klein kamertje zat opgesloten? En toch deed zij het met plezier — die twee moesten haar alleen niet altijd in den weg staan. Het deed haar pijn, als zij haar met zulke verwijtende oogen aankeken. Zij beschouwden het bijna alsof ze hun werkelijk onrecht aandeed.

Waarom moest haar leven een dagelijksche strijd zijn? Het werd tijd, dat zij het hun eens duidelijk maakte. Het was 't beste er maar niet te veel notitie van te nemen.

Zij duwde Else weg en zeide haastig:

„Dat gezeur verveelt me. Ik heb nu al tijd

genoeg verloren. Ga mijn regenmantel halen."

Even bleef Else sprakeloos staan. Moeder ging dus toch. Het eerste het beste vreemde kind was dus meer voor haar dan zij. Haar trots kwam er tegen op. Het gaf immers toch niet, of ze er moeder al om smeekte. Moeder keek niet eens naar haar, maar voortdurend naar die akelige mand, die zij mee zou slepen. Die mand waarin zij allerlei dingen gestopt had, die zij hun ontnam. Maar haar moeder, haar eigen moeder zouden ze niet krijgen. Dan moest er maar liever iets vreeselijks gebeuren, iets heel vreeselijks.

Else wond zich meer en meer op. Ten slotte wist zij in het geheel niet meer wat zij zeide. Heel haar kleine lichaampje trilde van opgewondenheid.

„Ik wou, dat de zee al de visschers verslond — dan waren wij van hen af en dan hebben ze 't immers toch zoo goed," riep zij woest.

Anna stond als versteend.

„Maar kind wat zeg je vreeselijke dingen. Je weet zelf niet wat je zegt."

„Dat weet ik wel, ik wou 't, ik wou 't," stotterde Else huilend door, „u geeft immers toch geen zier om me. U houdt immers heelemaal niet van me. Van al die akelige kinderen houdt u, maar niet van mij."

Hierop begon Else krampachtig te snikken.

Grönning ging haastig naar haar toe en droeg haar de kamer uit.

Anna bedacht zich even. Zou zij mee gaan — het kind in haar armen nemen en bij haar blijven? Dat was wel het gemakkelijkst. Haar voeten verzette zij onwillekeurig. Maar zij hield ze beslist tegen. Had zij het recht dat deel te kiezen? Als de armen haar riepen.... moest zij hen dan teleurstellen?.... En waarom?.... Omdat een hysterisch kind dat eischte. Want iets anders was Else niet.

Onwillekeurig bedacht zij hoe verschillend haar huwelijk geworden was van wat zij gedacht had.

Een groote, ernstige roeping zou zij met haar man deelen. Waar zij samen nood en droefheid ontmoetten zou die verdwijnen.... En nu — ja, nu stond zij hier te beven om vergunning te krijgen om een arm huisgezin te gaan helpen.

Zij strekte haar arm naar de mand uit om er mee naar 't strand te gaan — en haar eigen gedachten te ontloopen — maar zette de mand weer neer en bleef staan. Zij besloot te wachten tot Grönning terug kwam. Zij zou geruster wezen als zij hoorde dat Else weer bedaard was.

— — — Toen Grönning bij zijn ziekelijk opge-

wonden kind stond begon hij ook het verleden en het heden te vergelijken. Hij voelde dat de toestand in huis onhoudbaar was. Ter wille van het kind moest er een verandering komen. Het kind had behoefte aan zachte vrouwenhanden, die het ouderlijk huis niet bezat. En zooals bijna iederen dag gedurende de laatste jaren, dacht hij aan zijn pleegzuster Thora. Thora het „moedertje" van zijn ouderlijk huis.

Daar zijn moeder ziekelijk was, had Thora, hoewel nauwelijks volwassen, veel in huis moeten doen. Zij was bijna even oud als hij en hij herinnerde zich heel goed hoe moederlijk en waardig zij toch tegen hem optrad en hoe komiek zij dikwijls gedaan had.

Zijn vroegste herinnering van Thora was dat zij op een voetenbankje stond en gewapend met een spons hem, den grooten jongen, trachtte te wasschen. Hij herinnerde zich zelfs wat een moeite zij deed op zijn ooren — 't geen hij zoo vreeselijk vond.

Dat het kleine meisje van den grooten jongen gehouden had, wist hij ook. Toen beschouwde hij het van uit de hoogte, als iets dat vanzelf sprak. Maar zijn liefde als volwassen man gaf hij aan de eerste mooie vrouw, die hij ontmoette. Maar daarna,

toen zij iederen dag samen leven moesten, stonden zijn vrouw en hij als twee vreemden tegenover elkaar, zij hadden elkaar slechts gedacht zooals zij elkaar wenschten. Nu was hij begonnen vergelijkingen te maken. Hij had er meer dan tijd genoeg voor. Het werk overstelpte hem nu juist niet in deze zandwoestijn.... Hij had er dikwijls over gedacht Thora in huis te nemen. Maar tot nu toe was het bij de gedachte gebleven, daar hij altijd op een verandering ten goede bleef hopen. Maar die bleef nog steeds uit.

Toen Grönning de kamer weer binnen kwam, had Anna blijkbaar haar kalmte teruggekregen. Haar stem klonk volkomen bedaard toen zij vroeg of de bui van Else voorbij was....

„Neen," antwoordde hij koud, „dat soort aanvallen gaat zoo gauw niet over. Else is ziek door gebrek aan een goede, lieve moeder...."

„Zoo, heeft Else die niet?"

„Wat vin-je zelf?"

Grönning vroeg 't haar zoo streng. Nu had hij dus weer iets nieuws uitgevonden om haar te plagen. Zij was immers juist een goede moeder, door niet te buigen voor iedere kindernuk!

„Geef Else wat staal. Ik ben overtuigd, dat die

aanvallen dan wel weg zullen blijven," zeide zij kalm.

„Is dat alles wat je voor je kind hebt?"

„Ik kan ook voor haar bidden."

„Zeker, phrasen, mooie phrasen, die heb je genoeg, Anna," zeide Grönning driftig. „Maar nu zal er een eind aan komen. Ik schrijf om Thora en dat vandaag nog. Else mag niet voor oud vuil rondloopen. Zij moet door een goede, teedere vrouwenhand geleid worden."

Anna keek even verschrikt op. Zou het nu ernst worden met Thora? Grönning had er dikwijls genoeg over gesproken. Maar daar was het altijd bij gebleven. Maar waarom deed deze mededeeling haar onaangenaam aan? Wat kon het haar schelen of Thora al kwam.

„Geloof je dat ze wil?" vroeg zij.

„Wees maar zeker dat mijn goede, behulpzame pleegzuster komt als ze hier noodig is," zeide Grönning ernstig.

„Zuster! — Was het eigenlijk niet wat meer? Ten minste van haar kant," zeide zij spottend.

„Roer dat liefst zoo weinig mogelijk aan. Jij bent nu immers hier en zij niet."

„Spijt je dat?

„Wil je het graag weten?"

„Ik houd van de waarheid."

„Wel, nu zou ik het anders gewenscht hebben. We waren dan beiden gelukkiger geweest."

„Geloof je?" zeide zij zacht. Het spottende en harde scheen plotseling verdwenen. Alleen droefheid was er overgebleven.

Zij nam de mand op, die nog aan haar voeten stond en ging langzaam de kamer uit.

Grönning riep haar niet terug.

V.

Anna kwam niet voor tegen den morgen thuis en na een paar korte uurtjes gerust te hebben, stond zij op om weer naar het zieke visschersgezin te gaan. Zij had nu alle aarzeling van zich afgeschud en was ziekenverpleegster met hart en ziel. Ditmaal nam zij een groot pak linnengoed mee. Er was aan alles gebrek in het armoedige gezin. Zij dacht er geen oogenblik aan, dat zoodoende haar eigen voorraad ook geducht verminderde. Maar Grönning zag het wel al maakte hij er zijn vrouw ook geen verwijten van. Aan de toekomst durfde hij niet meer denken. Het zou er wel op uitloopen dat hij onverschillig werd en niets meer te doen had. Als hij in het koffiehuis eens wat vergetelheid ging zoeken met een partijtje pretmakers? Maar dadelijk schoof hij die gedachte

weer met afkeer van zich af. Dit was tegen zijn natuur. En hij behoefde het waarachtig Else ook niet nog ellendiger te maken.

Gisteren had hij om Thora geschreven. Maar 't brood zou zij toch niet voor hen kunnen verdienen.

Hij wist nauwelijks wat hij dien morgen zou uitvoeren. Gaan jagen, of visschen? Waarom niet? Dan had hij tenminste iets om handen.

Juist toen zijn gedachten het allertreurigst waren kwam Else binnen met een gezicht, dat van vreugde straalde.

„Vader, u kunt onmogelijk raden wie er is."

Neen, dat kon vader niet.

„Dokter Ulrik uit Kopenhagen."

Dokter Ulrik zijn beste vriend? Zou er werkelijk zoo iets heerlijks mogelijk zijn? Grönning stond haastig op om zijn vriend te ontvangen. Een stroom van blijde herinneringen uit zijn jeugd gleed hem voorbij den geest en vormde een hevige tegenstelling met het droeve heden.

Anna stond op om met haar pak linnengoed naar den visscher te gaan, maar Grönning hield haar tegen.

„Je gaat nu toch niet, nu Ulrik er is?"

„Zeker, waarom niet?"

„Omdat de vrouw des huizes niet wegloopt als

de beste vriend van haar man hem na jaren eindelijk eens bezoekt. Ik vind het in ieder geval niet zooals 't hoort."

Niet zooals het hoort! Hemel, wat een reden. Al weer iets anders om haar te hinderen.

Toch legde zij het pak neer en bleef. Else sloop stil naar haar toe en greep haar hand. Dat was haar manier om moeder vast te houden.

Toen de dokter met Ulrik binnen kwam stonden ze nog in dezelfde houding.

Anna begroette den vreemden dokter koel en verstrooid. Haar gedachten waren geheel bij den visscher. Maar Ulrik had het zoo druk met Grönning in het ophalen van oude herinneringen, dat hij de korte, weinige woorden van Mevrouw Grönning nauwelijks opmerkte.

Nu zat dokter Ulrik bij de openstaande tuindeur en ademde de frissche zeelucht in.

„Ik heb me zelf voor een poosje naar de zee gezonden," zeide hij. „Ik was op het punt me in Kopenhagen te overwerken."

„Je bent een gelukkig mensch," antwoordde Grönning weemoedig.

„Wat zeg je?"

„Dat je een gelukkig mensch bent, dat zich bijna overwerken kan,"

„Daar mag je graag je part van hebben," zeide Ulrik vroolijk. „Maar daar praten we later over. Hoe lang is 't nou geleden dat ik jullie bezocht?"

„Vijf jaar geloof ik."

„Waarachtig vijf jaar, die omgevlogen zijn."

„En toch ben je in dien tijd een groot man geworden."

„Wat zieke zenuwen genezen — dat is al."

Nu zag hij Else, die voortdurend stijf tegen haar moeder stond aangedrukt.

„Je hebt me niet eens een kus gegeven, Else. Weet je niet meer, dat je me altijd een zoen gaf toen je klein was?"

Else bleef waar zij was. Zij keek dokter Ulrik aan, maar durfde haar moeders hand niet loslaten.

„Durf je niet?" vroeg Ulrik.

„Ik houd mijn moeder vast," antwoordde Else ernstig.

„Wat doe je?"

„Het is ons eenig kind," zeide Grönning verlegen en verontschuldigend.

„Zeker," lachte Ulrik, „ik begrijp het — ze wordt natuurlijk door Mama een beetje verwend."

„Ik ben volstrekt geen zwakke moeder, dokter," zeide Anna streng, terwijl het bloed haar naar de wangen vloog.

„Lieve hemel, Mevrouw, dat is volstrekt geen verwijt. Kinderen kunnen heusch geen liefde genoeg krijgen. — — Durf je heusch niet, Else?" vervolgde hij daarop glimlachend. „Ik ben je peetoom en heb een beetje recht op je."

„Je kent hem ook heel goed," zeide Grönning. „Ik heb je zoo dikwijls reeds van je peetoom verteld."

„Ja, met hem heeft u uw allergelukkigsten tijd doorgebracht," zeide Else vroegwijs. Zij had eindelijk besloten moeder los te laten en stond nu tusschen haar vader en den dokter in.

„Wat zeg je daar kleine kleuter en wie heeft je dat verteld?"

„Vader zelf," zeide Else ernstig.

„Dat zal wel niet heelemaal waar zijn," zeide de vriend, terwijl hij glimlachend naar de vrouw des huizes keek. „Met mij heeft vader zeker niet den allergelukkigsten tijd gehad. Ik heb daarna een gevaarlijke mededingster gekregen. Gelooft u ook niet, Mevrouw?"

„Ik geloof dat vreugde en geluk niet het doel van het leven zijn, dokter."

„Ik geloof dat zeer zeker, alleen hebben maar weinigen de gave om er van te genieten."

„Ik ben bang, dat u 't dan wel heel treurig

vinden zult hier in onze kleine zandwoestijn," zeide Anna beleefd.

„De zee is er toch — die is een tijd lang wel voldoende."

Anna vervolgde half droomend:

„De zee is een veeleischend element. Je kunt er niet tegen, of je gaat er geheel en al in op."

Ulrik lachte vroolijk en antwoordde schertsend:

„Ik zal voorzichtig zijn, Mevrouw en hoogstens een paar natte voeten er aan wagen."

„Zeker, meer mogen wij kleine menschen niet wagen," antwoordde Anna somber. „Maar daar stelt de zee zich niet mee tevreden. Die eischt menschenoffers, dat kunnen de vele visschersweduwen hier in het dorp getuigen."

„Bent u nog de oude dweepster?" Ulrik keek haar belangstellend aan.

„Ik weet niet wat u daarmee bedoelt, dokter. Maar ik ben een ernstig mensch geworden, dat wordt men hier."

„Dat word je wel overal waar je iets kunt uitvoeren," zeide Ulrik ernstig. „En de taak van een echtgenoote en moeder behoort niet tot de lichtste."

Anna hoorde de laatste woorden van dokter Ulrik nauwelijks. Zij was achter in de kamer en

keek het linnengoed na om zich te overtuigen, dat zij niets vergeten had.

Zij ergerde en schaamde zich er tevens over, dat zij hier heel kalm met dien vreemden man had staan praten, terwijl de bedden daarginds nog niet eens opgemaakt waren. De naakte armoede van dat arme gezin stond haar weer op eens helder voor oogen. Misschien lag de zieke vrouw nu wel de minuten te tellen dat zij komen zou. Zij nam beslist het pak onder den arm, groette vluchtig en verliet de kamer. Else liep haar haastig na. Zij stond weer op het punt van in tranen uit te barsten.

Ulrik keek hen verbaasd na. Het leek veel op een vlucht.

Grönning, die de verwondering van zijn vriend had opgemerkt, bedacht zich even, maar zeide toen eerlijk:

„Ik hoef 't je niet te verbergen. Je komt hier niet in een gelukkig huishouden."

Nu werd het Ulrik eerst duidelijk hoe wonderlijk verstrooid Mevrouw Grönning eigenlijk geweest was en dat Else er ook niet gelukkig had uitgezien. Er was iets sombers over 't kind dat niet met haar jaren strookte.

„Wat mankeert er aan?" vroeg hij deelnemend.

„Kijk maar eens rond," zeide Grönning moedeloos.

Ulrik keek nu eens met meer belangstelling om zich heen. Toen hij binnen kwam had het prachtige uitzicht op de zee hem dadelijk zoo getroffen, dat hij niets anders gezien had. Nu keek hij eens wat meer rond en moest toegeven dat het gezelliger was om naar buiten te kijken dan naar binnen.

„Enfin," zeide hij „je kunt zien dat jullie hier altijd zitten," zeide hij half verontschuldigend.

„Het is hier nooit anders. Mijn vrouw is zelden thuis."

Ulrik bekeek Grönning nu ook met wat meer aandacht en hij zag al heel gauw dat hij hier geen gelukkigen man en vader voor zich had. Maar wat was de reden er van? Alle voorwaarden tot een gelukkig huiselijk leven waren er toch. Hij herinnerde zich hoe opgewonden Grönning in der tijd over zijn mooie verloofde gesproken had. En er was niet veel meer van die hooggeprezen schoonheid over in het weinig verzorgde uiterlijk van Anna. Was dat de oorzaak van de huiselijke misère? Neen, als hij Grönning wel kende, zat de oorzaak dieper.

„Van te veel uitgaan, zullen jullie hier anders wel niet te veel last hebben," zeide hij.

„Was dat de reden maar," zeide Grönning mismoedig. „Dan was zij tenminste niet geheel

voor ons verloren. Dan bestond er tenminste nog kans, dat zij veranderen zou. Maar nu is er absoluut niets aan te doen."

„Wat is er dan toch? Ik moet het weten anders kan ik jullie niet helpen."

„Helpen — geloof je dat iemand hier helpen kan?" zeide Grönning droef. „En wat het is? Ja hoe zal ik de ziekte van mijn vrouw noemen? Misschien een chronische opofferingskoorts. Elken dag, dat mijn vrouw niet aan het een of andere ziekbed gezeten heeft en vreemde, vieze kinderen gewasschen heeft, beschouwt zij als verloren."

„Ik dacht dat die manie wel met de jaren verdwijnen zou."

„Dat gaat zoo gemakkelijk niet. Een dergelijke ziekelijke overspanning komt altijd weer boven. En daarbij hebben we hier in het dorp juist de geschiktste dames om Anna aan den gang te houden. Zij zelven werken kalm en bedaard mee en wagen zich liefst zoo weinig mogelijk. Anna moet altijd aan het heetste vuur staan."

„Die verontschuldiging is niet voldoende," zeide Ulrik nadenkend. „Zulk slag menschen vindt men overal. Er zijn altijd lui genoeg, die je de kastanjes uit het vuur willen laten halen. Je vrouw had nooit moeten trouwen. Maar dat is nu eenmaal

gebeurd, daar valt dus niets aan te veranderen."

„Het wanhopende is," vervolgde Grönning, „dat zij zich verbeeldt dat Else en ik ons in weelde baden, terwijl we in waarheid economisch en geestelijk te gronde gaan. Else lijdt er in ieder geval meer onder dan goed voor het kind is. Een slechte huisvrouw is erger dan geen huisvrouw .... Maar ik heb van haar gehouden, en ik houd zeker nog wel van haar al lijkt het dikwijls ook juist het tegenovergestelde."

Hij was opgewonden en ging bij de tuindeur staan. De frissche lucht verkoelde hem en bracht hem kalmte.

Ulrik ging naar hem toe:

„Ik zal je vrouw genezen."

„Jij?" Grönning ontstelde. Zijn vriend had het zoo ernstig gezegd.

„Ja — laat haar op mijn kliniek komen, de kliniek voor zenuwlijders, om mijn krankzinnigengesticht een beetje een mooier naam te geven. Zoo'n kuur zal je vrouw goed doen. Na al wat je zegt en in zoover ik haar van vroeger ken, is zij op het oogenblik in hooge mate abnormaal. Zij overdrijft alles, en is niet in staat de dingen te zien, zooals zij zijn. En alle abnormaliteit is eigenlijk krankzinnigheid. Laat haar daarom komen. Ik zal alles

doen wat ik kan om haar te genezen. En het zal een heerlijk moment voor me zijn als ik je je vrouw gezond naar lichaam en ziel terug kan geven."

De kleine grijze, verstandige oogen van dokter Ulrik straalden.

Maar Grönning werd door Ulrik's woorden steeds angstiger:

„Neen, neen," zeide hij, „dat kan ik niet verantwoorden. En zoover is het nog niet met haar. Dat zou 't eind zijn."

„Kan je het beter verantwoorden dat jullie elkaar wederkeerig het leven bederven?" zeide Ulrik kalm. „En al ben je een korten tijd in een sanatorium daardoor is alles nog niet op eens uit."

„Ik kan er toch niet op ingaan. Het overvalt me ook zoo op eens. Ik zou er aan moeten wennen dat Else's moeder als een krankzinnige naar een gesticht vervoerd is."

„Vin-je je angst niet een beetje overdreven?" vroeg Ulrik kortaf.

„Neen," zeide Grönning driftig. „Ik vind het de grootste faillietverklaring, al het menschelijke is dan toch eigenlijk verloren."

„Beoordeel dat wat zachter," zeide Ulrik en vervolgde:

„Als je er zooveel genezen hebt als ik krijg je er

een andere meening over... En wat gaan we hier in de wereld niet dikwijls failliet, de een op die manier, de andere op een andere... Als je zelf wat meer solide was, zou je je ook niet zoo door een minder gelukkig huwelijk laten neerdrukken."

„Wat bedoel je?" vroeg Grönning onzeker.

„Dat ik jullie zoo vreeselijk graag wil helpen. En daar je mijn eersten voorslag niet goedkeurt heb ik nog een ander middel, dat je misschien beter aanstaat. Eerst en vooral moet je vrouw hier vandaan. Zij moet in een vroolijker, levendiger omgeving. Jullie moeten hier allebei van daan."

„Zeker dat is gemakkelijk genoeg gezegd," zeide Grönning moedeloos. „Vroeger heb ik er dikwijls aan gedacht een drukkeren werkkring te zoeken maar Anna had er altijd op tegen. En nu ben ik te oud om me een nieuwe plaats te veroveren. Ik deug weldra voor niets meer."

„Dat meen je volstrekt niet," viel Ulrik hem in de rede. „In veel opzichten ben je veel knapper dan ik. En ik heb er me genoeg over geërgerd, dat je hier je kracht verspilde. Ik ben daarom ook hier gekomen om je weg te halen. Wij tweeën kunnen elkaar helpen."

„Kan je me voor iets gebruiken?" vroeg Grönning levendig.

„Ja. Mijn particuliere praktijk wordt me te machtig. Ik zou me 't liefst geheel aan mijn kliniek wijden. Daarom dacht ik dat je zoudt kunnen beginnen als mijn assistent, daardoor de patiënten leeren kennen om dan daarna de praktijk over te nemen."

„Maar dat is een prachtig voorstel waar je daar mee voor den dag komt, Ulrik!"

„Je neemt dus aan?"

„Of ik. Dat is juist zoo iets heerlijks waar je wel over denkt, maar dat toch nooit werkelijkheid wordt. En daar bied je me het aan!"

„En je vrouw?"

„Anna, natuurlijk krijg ik last met haar. Maar ditmaal moet ze buigen. Eens zal ik toonen dat ik tenminste baas ben in mijn eigen huis," zeide hij met gedwongen vroolijkheid.

„Goed, geef me er je hand op," zeide Ulrik en stak de zijne uit.

Grönning greep die en drukte ze stevig.

„Met het geluk komt de moed. Ik zal het zwakke wel van me afschudden."

Hij ging met zijn vriend naar de zee. Voor het eerst sinds lang zag hij er de schoonheid van. Nu bekeek hij het schoone met de oogen van iemand die het weldra verlaten zal.

VI.

Thora Berg woonde geheel alleen in een klein huisje in een van de voorsteden van Kopenhagen. Oogenschijnlijk was er niets aan haar levenswijze veranderd sinds een paar jaar geleden de oude Mevrouw Grönning stierf. Thora had juist genoeg om van te leven. Als zij wat meer verlangde verdiende zij het er zelf bij door kunstnaaldwerk, dat heel goed betaald werd en waarin zij een ware kunstenares was. Maar de omstandigheden hadden er toe bijgedragen dat zij dit talent niet voldoende ontwikkeld had.

Na den dood van de oude Mevrouw Grönning vroegen de menschen haar dikwijls wat nu haar plannen waren en dan antwoordde zij meestal dat zij geen bepaalde plannen had, maar helpen zou overal, waar haar hulp vereischt werd. Zij wist

heel goed dat dit in den tegenwoordigen tijd zeer onmodern was. Maar zij was niet voor ander werk geschikt. En al was zij het, dan was het nu toch te laat. Op de kweekschool voor vroedvrouwen kon zij niet meer komen en zij was ook reeds te oud voor leerling-ziekenverpleegster in het gasthuis, niettegenstaande zij zich volmaakt wel en gezond voelde en nog niet de minste kwalen van den ouden dag had. En zij voelde absoluut geen drang om een „Tehuis voor kinderen" of zoo iets op te richten. Zij hield het meest van ieder kind afzonderlijk. Ondertusschen was zij niet altijd even vroolijk gestemd als zij thuis zat.

Soms staarde de leegte van de kamers haar recht in 't gelaat. De bijna overdreven netheid van de vele meubels maakte ze nog levenloozer.

De liefde van haar jeugd en jongemeisjesjaren beschouwde zij als afgedaan. In ieder geval was haar gevoel nu gekalmeerd. Men blijft niet jaren achter elkaar even gloeiend verliefd. Maar de groote smart, die het haar kostte, om haar gevoel te bestrijden herinnerde zij zich nog goed. En zij dacht er af en toe ook nog wel aan, dat zij haar verdriet gemakkelijker te boven zou gekomen zijn en minder geleden zou hebben indien zij de wijde wereld was ingegaan en niet bij de ziekelijke

Mevrouw Grönning gebleven was. Maar wat gaf het of het al anders had kunnen zijn als het 't toch niet geworden was. De tijd was verloopen. Alleen — leegte was overgebleven.

Op dagen dat zij zoo voelde, maakte Thora het zich erg druk. Dan haalde zij pakken zij voor den dag en verdiende veel geld voor haar „weelde-potje." Als zij een tijdlang erg ijverig geweest was, kreeg zij soms op eens een onweerstaanbaren lust eens wat van haar geld te genieten. Maar met wie en waar? Als vrouw alleen was zij genoodzaakt zich vrijwel binnen zekere grenzen te houden. Het liep dan ook gewoonlijk uit op een bescheiden comedie-avond. Het overige geld zette zij op de spaarbank.

Op een van haar drukke dagen kreeg zij Grönning's brief. Daardoor verdween haar mismoedigheid direct al was de inhoud van den brief ook alles behalve vroolijk. Zij kreeg een gevoel alsof zij boos op zichzelf moest zijn omdat zij er toch zoo blij mee was.

En natuurlijk was het volstrekt niet de gedachte dat zij Grönning weldra weer zou zien, die haar het bloed naar de wangen joeg en haar hart sneller kloppen deed. Dit kwam natuurlijk alleen maar van verlangen om de Noordzee en Else weer te zien. En ook — het bewustzijn eindelijk eens tot

nut en genoegen te kunnen zijn. Vooral nuttig mocht zij wel eens wezen.

En toch bleef zij den brief in haar hand houden en er nog lang naar kijken nadat zij dien gelezen had. Zij liefkoosde hem bijna toen zij hem in de la legde bij de andere, die zij in al die jaren gekregen had. Het waren er niet veel, maar zij had ze alle zorgvuldig bewaard. Zij begon dadelijk haar koffer te pakken en vertrok denzelfden avond.

VII.

Anna ontving Thora met koele onverschilligheid en beschouwde haar komst bijna als een nieuwe beproeving, die haar opgelegd werd en die zij moedig dragen moest.

De ontmoeting van Grönning en Thora was daarentegen zeer aandoenlijk. Zij hadden elkander sinds de begrafenis van Mevrouw Grönning niet gezien. Grönning vond dat Thora mooi geworden was — of was zij het misschien altijd geweest en had hij het nu eerst leeren zien?

Thora bemerkte niet of de ontvangst van Grönning koud of hartelijk was. Zij zag alleen Grönning's gelukkigen glimlach en voelde zijn warmen handdruk. Tegelijkertijd overviel haar een wonderlijke angst. Zou zij niet liever dadelijk weer vertrekken? Zij was toch nog geen oude jongejuffrouw.

Maar toen zij goed in huis had rondgekeken verdwenen haar bezwaren. In ieder geval moest alles hier eerst in orde gebracht worden. En de volgende dagen had zij ook niet veel tijd om zich in overpeinzingen te verdiepen, daarvoor had zij veel te veel te doen.

Thora werkte den geheelen dag door om het huis zoo gauw mogelijk wat op orde te hebben. Vooral 's morgens was zij in de weer, dan viel het minder op. Het was ook niet gemakkelijk geweest om Maren aan den gang te krijgen. Zij had zooveel slordige gewoonten gekregen, die zij moeilijk meer kon afwennen. Maar toen zij goed voelde dat er een flinke hand was die alles bestuurde, begon zij zich de moeite te geven om wat netter te zijn en vond weldra dat reinheid een zeer goede eigenschap was. En ten slotte was Maren de ijverigste van allen en ontwikkelde allerlei tot nu toe onbekende talenten. Nadat er nauwelijks een week verstreken was, zag het er heel anders uit in huis. Er waren bepaald wonderwerken verricht als men bedacht hoeveel er in die jaren bedorven en verloren gegaan was.

Else, die zich eerst wat achteraf gehouden had, begon ook te ontdooien. Zij liep haar moeder niet

meer na. Nu was zij overal om Thora heen. Het meeste indruk maakte een nieuwe zomerjurk, die Thora zelf voor haar naaide. Het was grappig om Else zichzelf in den grooten spiegel te zien bekijken. Zij ontdekte plotseling dat zij figuur begon te krijgen.

Haar jurk zat keurig. Else was volkomen tevreden. Toen stormde zij naar Thora en overstelpte haar met dank en lieve woordjes. Thora wist niet dat haar moedertaal zooveel lieve naampjes rijk was. Op zekeren morgen stonden zij beiden bij de tafel, die in de tuinkamer gedekt was en maakten kleine bouquetjes om bij de borden te leggen. Else was trotsch dat zij mocht meehelpen en gaf zich moeite om het zoo smaakvol mogelijk te doen.

„Zal ik bloemen leggen bij moeders bord?" vroeg zij.

„Ja, natuurlijk," zeide Thora vriendelijk. „Ik zal een paar heel mooie uitzoeken," en daarop schoof zij een paar gele rozen over de tafel.

Else nam ze op en hield ze op een afstand voor zich:

„Zij zijn bijna te mooi... Als moeder nu niet eens komt, is het zonde dat ze liggen te verwelken. Maren zei, dat moeder pas van morgen om vier uur is thuis gekomen."

„Stakkert, zij waagt er haar gezondheid aan," zeide Thora zoo goed als in zichzelf.

Else zweeg even, alsof zij over iets nadacht liep toen naar Thora toe en fluisterde geheimzinnig:

„Weet u, wat ik geloof? Dat zij tooveren kunnen bij de visschers!"

„Tooveren?" Thora moest bijna om Else's komieken ernst lachen. Zij beheerschte zich echter en trok het kind naar zich toe.

„Dat meen je niet Else. Je weet heel goed dat er alleen maar in sprookjes getooverd wordt. Je bent veel te groot en te verstandig om daar nu nog aan te gelooven."

„Waarom zou ik 't niet mogen gelooven," ging Else met nadruk voort... „Iets moet er toch zijn dat haar daar naar toe trekt en 't is heel mogelijk dat het een of ander zeemonster haar halen wil. En Maren zegt dat er hier zeemonsters zijn. Zij komen met den mist aansuizen."

„Dan heeft Maren je malle verhalen gedaan. Maar zij kent geen betere en 't is best mogelijk, dat zij er zelf aan gelooft. Maar daarom moet jij het je niet laten voorpraten, Else. Je moet van avond maar liever niet bij haar gaan zitten."

„Neen, nou hoeft dat ook niet, u bent nou hier. Maar Maren vertelt heusch prachtig. Zij kent een

massa verhalen. Bijna iederen avond vertelde zij een ander. Ik zat wat graag in haar kamer te luisteren. Het was alleen maar akelig dat Maren me nooit naar bed wou brengen als Jens er was."

„Jens, wie is Jens?"

„Weet u dat niet eens?" vroeg Else verbaasd. „Dat is de knecht van den dominee. Hij is de vrijer van Maren. Dat is te zeggen, Maren weet eigenlijk niet erg goed of ze hem wel hebben wil. Zij zegt dat er meer noodig is om samen te trouwen. Maar zij vindt 't wel prettig als hij 's avonds bij haar komt zitten."

„Je bent zeker Maren's vertrouwde geweest," zeide Thora teeder, terwijl zij het kind over het hoofd streek.

„We hadden 't wat gezellig samen. Alleen als ze niet met me mee wou gaan door die lange, donkere gang, kregen we ruzie. Maar ik geloof dat het voornamelijk de schuld van Jens was. Hij wou haar niet loslaten. Hij hield haar dikwijls zoo stijf om haar middel vast, dat zij er van gilde. En ik heb hem ook eens hooren zeggen: „Waarom moet dat kind toch altijd om ons heen hangen?" En toen zeide Maren zoo lief dat het juist zoo goed was zoo'n onschuldig kind bij zich te hebben. En dien avond gaf ze mij zoo aardig een hand en

liep de heele donkere gang met me door . . . Maar u begrijpt, dat het vreeselijk was om alleen te gaan. En als ik wist dat moeder uit was, raakte ik soms heelemaal van streek. Ik geloof, dat ik dikwijls heel raar gedaan heb."

„Maar dat doet mijn kleine Else nu niet meer," zeide Thora teeder.

„Neen, dat geloof ik," lachte Else, „want nu slaapt u bij me op de kamer. En u houdt niet zooveel van de visscherskinderen als moeder."

„Neen, jou klein, jaloersch diertje. Tante Thora houdt het allermeest van haar eigen warm bed."

„En een klein beetje van Else ook. Dat weet ik. Dat kan u heusch niet ontkennen."

Else keek haar lachend aan. Er was iets kalms en goedigs over haar gezichtje gekomen, dat er vroeger nooit geweest was. En Thora kreeg weer een van die stormachtige omhelzingen waar Else zoo gul mee was.

Op hetzelfde oogenblik kwam Grönning binnen. Voor hij aan tafel ging zitten bleef hij even staan en keek eens vergenoegd de kamer rond, die er nu zoo gezellig uitzag:

„Overal bloemen? Is er iemand jarig?"

„Neen, maar het is zomer en er is zonneschijn," zeide Thora vroolijk. „Waarom zouden we onze

kamer dus niet mooi maken en feestvieren?"

„Zeker," zeide Grönning opgewekt, „waarom zouden we niet van het goede genieten, dat we krijgen kunnen? En nu val ik om van den honger en zou graag wat te eten willen hebben."

Hij ging aan tafel zitten zonder op te merken dat zijn vrouw er niet was. Thora moest er hem attent op maken en verzocht hem tegelijkertijd nog wat te wachten.

„Ja, maar niet lang, heel even," zeide hij, terwijl hij een geresigneerden blik op de gedekte tafel wierp.

Thora vroeg Else of zij eens wilde zien waar moeder bleef. Thora liep rond om hier en daar nog wat op tafel te schikken, toen Grönning plotseling haar beide handen greep en haar op een stoel duwde, die naast hem stond.

„Nu zal de ijverige juffrouw eens even rusten," zeide hij warm. „Nu moet ik je eens goed bedanken Thora. Iederen dag merken we dat je er bent. Het is of er vrede en kalmte van je uitstraalt."

„Ik heb zeker wel de meeste reden om dankbaar te zijn," zeide Thora aangedaan. „Twee zulke eenzame handen als de mijne hebben behoefte om iets uit te voeren."

„O, die lieve, flinke handen," Grönning bukte en kuste ze eerbiedig.

Thora keek hem aarzelend aan en trok toen haastig haar handen terug.

„Laten we verstandig zijn, Knud. We zijn beiden oud."

„Ik vind, dat je jonger geworden bent, Thora," en schertsend vervolgde hij: „Ik had met jou moeten trouwen."

„Je wou me niet hebben," zeide Thora op denzelfden toon. „Niemand wordt verliefd op een vrouw, die je zoo gemakkelijk krijgen kunt."

„Je moest altijd de goede, flinke vrouwen kunnen liefhebben," zeide Grönning ernstig.

„Men moest, maar men doet het niet," dacht Thora.

Maar dit intieme gesprek werd haar te pijnlijk. Zij wilde er een eind aan maken.

„Heb je met je vrouw gesproken?" vroeg zij. „Ulrik vertrekt weldra."

„Ja, natuurlijk heb ik getracht er met haar over te spreken. Maar ze ontloopt me steeds. Het is alsof ze de kwestie wil doodzwijgen," zeide Grönning geërgerd. Het verveelde hem herinnerd te worden aan de moeilijkheden en kwesties die hij voortdurend met Anna had.

„Ze is gek als ze weigert met je mee te gaan," liet Thora zich ontvallen, zonder er verder bij te

denken. Daarom schrikte zij niet weinig toen Grönning het ernstig opnam en kalm antwoordde:

„Ja, dat zegt Ulrik ook. Hij heeft er van gesproken haar in zijn kliniek te krijgen. En ik begin werkelijk te gelooven, dat het nog zoo kwaad niet zou zijn. Ach, Thora je weet niet hoe treurig de laatste jaren geweest zijn. Iederen dag heb ik naar je verlangd," zeide hij aangedaan, terwijl hij weer haar hand greep. En ditmaal had zij den moed niet die terug te trekken. Hij keek haar deelnemend aan en beiden voelden zich gelukkig zoo bij elkaar te zitten. Toen kwam Else met haar moeder binnen.

Anna keek even misnoegd naar de vertrouwelijke houding waarin Grönning en Thora zaten. Doch dadelijk er op kreeg zij weer haar gewonen vermoeiden, onverschilligen blik. Verstrooid viel zij op haar stoel aan tafel neer en knikte de anderen slechts even toe.

Else keek haar vol verwachting aan:

„U zegt niets, moeder."

„Wat moet ik zeggen?"

„Kijk eens naar de tafel!"

De moeder scheen te ontwaken en keek eens om zich heen.

„Ja, jullie hebben 't hier goed." Daarop verzonk

zij in haar gewone onverschilligheid en legde haar armen op de rozen.

„Maar moeder, die mooie bloemen." Else huilde bijna, toen zij zag dat die prachtige 'gele rozen platgedrukt werden. Zij had zich zoo op moeders blijdschap over de versierde tafel verheugd. En nu zag moeder het niet eens. Thora nam de mishandelde bloemen op en zette die in het water.

„Else had de allermooiste voor je uitgezocht, Anna," zeide zij ietwat berispend.

Anna wierp een snellen, vergenoegden blik op Else. Maar het volgend oogenblik stonden haar oogen weer vermoeid en mat.

„Jullie moeten je vooral geen moeite geven voor mij. Je weet wel dat ik niet voor mijn eigen plezier zoo leef."

„Neen, je leeft alleen maar voor je man en je kind," zeide Grönning ironisch.

„Ja, je bent eigenlijk veel te rijk, Anna," zeide Thora schertsend „en ik zou jaloersch van je moeten zijn. Ik ben niet meer dan een eenzame vogel — die rond vliegt om voor andere vogels een nestje te bouwen. Als ik weer weg ben is er niemand die me mist en laat ik geen leege plaats achter."

„Geloof je dat nog," vroeg Grönning ernstig, terwijl hij naar Else keek die stil zat te luisteren.

„Ik heb immers niemand die me toebehoort," zeide Thora weemoedig .... „Maar misschien kan ik wel in het een of ander kinderhartje toegang vinden. Ik zal het eens met Else probeeren," voegde zij er vroolijk bij, terwijl zij naar het kind keek, dat zich dadelijk gereed maakte om naar haar toe te vliegen.

„Zeker haar heb je gewonnen," zeide Anna. Het deed haar zeer te zien hoe gewillig Else zich tegen Thora aandrukte en zij kreeg lust het kind los te rukken van die vreemde vrouw die zich indrong, waar zij niet hoorde. Maar als gewoonlijk overwon zij haar zwakheid.

Thora merkte haar aandoening op en ried de oorzaak.

„Je hoeft heusch niet bang te zijn, Anna. Als Else's moeder ben je altijd de sterkste, je zult haar wel houden," zeide zij vriendelijk.

„Neen, neem haar maar gerust evenals je al het andere naar je toehaalt. Knud wil het immers zoo. Je zult bij hem de plaats van zijn vrouw en bij Else die van een moeder vervullen. — — Nietwaar, zoo wou je het immers Knud?"

„Zeker — omdat jij het niet wilt."

Thora zag aan Grönning's blik, dat hij haar zwijgend smeekte niet boos te worden over Anna's

bittere, driftige woorden. — Maar wat verlangden ze van haar? Zij zou Anna's plaats innemen — en kreeg die toch niet.

„Durf je zoo je plichten aan een ander over te laten?" zeide zij ernstig. „Weet je wel wat je weg geeft en wat je op het spel zet?"

„Ja, mijn man en mijn kind," zeide Anna, nu tot het uiterste opgewonden. „Maar geloof je niet, dat ik dat offer ook gewillig breng?"

„Er is niemand, die het kleinste offer van je verlangt," zeide Thora kalm. „Je ziekelijke gedachten praten je die alleen voor. En het is bijna beneden me langer naar je te luisteren. Je hebt zeker ook vergeten, dat je kind in de kamer is. Je zoudt nu liever eens kalm en verstandig met je man moeten praten, dan neem ik Else mee naar den tuin."

Hierop stond zij op, nam het kind bij de hand en ging weg.

Bij de deur ontmoette zij dokter Ulrik.

„Ontvlucht u me?" vroeg hij.

„Neen, maar ik moet zorgen dat een klein meisje haar beenen eens strekt," antwoordde Thora, die nu schijnbaar weer geheel kalm was.

„Krijgertje spelen om het grasperk?" zeide Ulrik. „Dan doe ik mee!"

Thora keek glimlachend naar zijn vrij gezet lichaam en zeide:

„Kunt u?"

„Foei, Juffrouw — u weet toch wel dat dikke heeren het allerlichtst zijn!"

Else gierde van het lachen.

„Waarom lach je, Else?"

„Omdat ik u wel eens hard zou willen zien loopen!"

Ulrik keerde zich om:

„Neen, hoor deugniet ik geef geen gratis voorstellingen."

Daarop ging hij naar Anna.

„Hoe gaat het met de zenuwen, Mevrouw?"

„Mijn zenuwen schijnen u bijzonder te interesseeren, dokter."

„Het is nu eenmaal mijn specialiteit. En als de vrouw van mijn vriend — —"

„Zou u lust hebben me in uw kliniek te krijgen."

„Is dat ernst?" zeide Ulrik zeer belangstellend. „Ik verzeker u, dat het er kalm is. In onzen hypernerveuzen tijd zou zoo'n kuur menigeen goed doen."

Anna wilde antwoorden, maar werd er in verhinderd doordat Alma en de opzichter gearmd binnen kwamen.

Alma kwam vroolijk naar de vrouw des huizes toe:

„Mag ik u den opzichter voorstellen? Ik heb hem uit zijn hondenhok gehaald.... Maar Mevrouw u ziet er zoo ernstig uit, alsof alle aardsche zorgen u drukken. — Ik hoop toch niet dat u daar naar streeft?"

„Je bent te jong om den ernst van het leven te begrijpen," antwoordde Anna ontwijkend.

„Ja, een lief onschuldig kind ben ik volgens Ma."

Grönning stond op om dokter Ulrik voor te stellen.

„Dat was heusch niet noodig," lachte Alma plagend tegen den opzichter. „De dokter en ik zijn oude bekenden. We wandelen iederen morgen samen aan het strand."

„Ie — iederen morgen?"

„Ja, iederen morgen, terwijl u nog in de veeren ligt."

„Ik heb 't zelfs zoo ver gebracht, dat ik haar Juffrouw Alma noem."

„Onzin, dat zegt iedereen. Ik zou ook niet graag altijd Juffrouw H-a-n-s-e-n genoemd willen worden. Als het nog Juffrouw Lelie was of zoo iets moois," zei Alma haastig.

„Wat vindt u van Juffrouw Lotosbloem?"

„Stel je niet zoo aan, ouwetje. Denk je misschien dat er lotosbloemen in het zand groeien? Neen hoor, al werden ze ook bemest met al je hondenmest."

Anna vond dat Alma toezicht noodig had en vroeg daarom naar haar moeder.

„O, Ma komt dadelijk. Maar er was iemand voor Pa," zeide zij vreeselijk gewichtig. Daarop wendde zij zich naar dokter Ulrik en vroeg hem mee naar den tuin te gaan. De opzichter, die er smeekend bij stond, scheen voor haar niet te bestaan. Eerst toen hij aanstalten maakte om mee te gaan, zeide zij:

„Neen, u blijft netjes hier. Ga maar zitten. Enfin — tot de deur mag u meegaan en een klein beetje zonneschijn inademen," vervolgde zij genadig.

Daarop bood Ulrik haar den arm en zeide schertsend:

„Word ik nu voorgespannen?"

„Neen, we kunnen geen rijtuig betalen," antwoordde zij onschuldig, terwijl zij zijn arm nam en met hem de tuindeur uitging.

Zoodra zij buiten waren, liep zij zoo snel naar Thora en Else toe, dat Ulrik groote moeite had

om haar bij te houden. Hij had grooten lust haar los te laten, maar Alma hield veel te goed vast.

De opzichter stond nog op dezelfde plaats en keek hen met verlangende blikken na. Hij durfde bijna geen voet verzetten. Plotseling ontwaakte hij doordat Anna tamelijk scherp zeide:

„U moest liever gaan zitten. Dat geflirt met oude heeren past Alma volstrekt niet."

„Ou — oude heeren zegt u?"

„Zou ik misschien jonge heeren moeten zeggen?"

„Nou, zoo tusschen beiden, niet jong, niet oud...."

„Het geeft niet of u uw leeftijd al wegjokt, opzichter."

„Goed, dan zijn we maar oud. Maar wees nu niet al te streng voor ons, Mevrouwtje. Laat ons de kruimeltjes oprapen die van de tafel der jeugd vallen. Toe nou maar. En hier in dit zand, zooals Juffrouw Alma zegt...."

„U hebt immers uw honden en die groeien goed niettegenstaande het zand," zeide Anna een beetje spottend.

„Neen, Mevrouwtje, die sterven. Weldra zal ik ze allemaal verliezen.... Nu heb ik er al twee verloren. Gisteren stierf er nog een patrijshondje. Ik geloof, dat het hier te veel waait. Ja het waait hier te veel. Er is hier een vreeselijke, een ellendige wind."

„En u draagt het zoo kalm," zeide Grönning . . . . „Weet u wel dat u mij verleden bijna 's nachts gehaald had?"

„Ach ja, dat is het gewone menschelijke vertrouwen," zeide Anna, terwijl zij naar haar werktafel ging en er haar grove kous uit haalde. Zij begon haastig te breien en haar kluwen rolde den tuin in.

De opzichter zocht het beleefd op en legde het voorzichtig in haar schoot.

„Nu, gaat u ons gauw verlaten, Mevrouwtje. Tenminste dat zegt men. Ik heb het gehoord."

„Ja, ditmaal is het waar wat men zegt. We gaan hier weldra vandaan," haastte Grönning zich te antwoorden. Hij was blij dat de opzichter het onderwerp aanroerde. Als hij alleen met zijn vrouw was, durfde hij er bijna niet over te beginnen. Nu in het bijzijn van een vreemde, was hij gedwongen het te beschouwen als iets waaraan niet te veranderen viel.

Maar één ding vergat hij. Hij hield geen rekenschap met de gewone beslistheid en vrijmoedigheid die zijn vrouw nooit ontbrak, als het er op aankwam op haar post te blijven tegenover de wereld, die haar onttrekken wilde, aan hetgeen zij als een plicht beschouwde.

Zij keerde zich beslist naar hem toe en zeide: „Je zegt zoo vlug „wij." Ik blijf hier."

„Wat — als uw man vertrekt?" vroeg de opzichter verwonderd.

„Hebt u genoeg van me?"

„Hemel neen. We kunnen moeilijk zonder u. Maar — maar —"

„Als de man vertrekt, moet de vrouw hem volgen. Is het zoo niet? Dat wilde u zeggen, denk ik," zeide Grönning terwijl hij zijn vrouw streng aankeek.

„Dat staat tenminste in de Schrift — de vrouw moet vader —"

„En moeder verlaten om haar man te volgen," vulde Grönning aan.

„Ja, dat staat er heusch, Mevrouwtje." De opzichter klopte Grönning op de schouders.

„Wij kennen de Schrift ook. Wij zijn heusch zoo goddeloos niet." Hij lachte zijn gewoon schel, fijn lachje en keek Mevrouw Grönning moedig in de oogen.

Thora kwam snel en verhit uit den tuin aangeloopen en wierp zich in den eersten stoel den besten.

„Heb je er genoeg van?" vroeg Grönning.

„Ze loopen of ze gek zijn. Dokter Ulrik kan

niet wegkomen. Alma zit hem steeds op de hielen. En Else lacht alsof ze een stuip krijgt."

De opzichter spitste zijn ooren als een echte waakhond en liep voorzichtig naar de deur.

„Ik wou wel eens naar hen gaan kijken."

„Kom, laten ze zich maar amuseeren," zeide Grönning terwijl hij den opzichter van de deur wegtrok.

„Thora mag ik je voorstellen een ambtenaar des Konings, die zijn kleintjes thuis ontrouw is."

„Mevrouw Grönning heeft gezegd, dat men niet spotten mag met menschen die van dieren houden. En een oude opzichter is toch ook wel een heel klein beetje warm van binnen."

„Zeker op het oogenblik is hij van binnen bepaald heel warm," lachte Grönning.

Anna keek hem onvriendelijk aan. Waren dat werkelijk volwassen menschen? Zij stonden daar als een paar kinderen gekheid te maken over het allerernstigste.

Zij ging met haar breiwerk wat verder de kamer in.

„Ik zou er toe kunnen komen te wenschen dat wij ons beperkten tot ja en neen," zeide zij luid.

„Vervloekt vervelend zou dat zijn, vervloekt vervelend. Wat zegt u dokter?" bromde de

opzichter, terwijl hij met zijn kleine oogjes knipte.

„Dat is de verstandigste wensch, die mijn vrouw in lang gehad heeft. Ze moest dien vooral aan haar vriendin, de vrouw van dominee Hansen overbrengen.”

VII.

„Kirsten uit den winkel" zwoegde den zandigen weg naar de dokterswoning op. Mevrouw Hansen liep vrij wat lichter naast haar. Er moest wel een bijzondere aanleiding zijn, dat eerstgenoemde dame zich aan zulk een inspanning waagde.

„Hemel, wat zweet ik," zeide zij, terwijl zij staan bleef om eens goed adem te halen.

„Waarom zorgt uw man er niet voor, dat er hier een fatsoenlijke weg wordt aangelegd," zeide Mevrouw Hansen, hoewel zij zelf minder last had van het zand. Haar lange, smalle voeten gleden als „ski" onhoorbaar en licht door het zand.

„Waarom zou hij dat, lieve Mevrouw Hansen? Wij hebben immers paard en rijtuig. Ik zou best kunnen rijden als ik dat wou, maar vandaag ging het niet omdat we de paarden noodig hadden

voor den wagen met ham. En u weet wel dat Niels en ik op den penning zijn."

„Ja maar, Mevrouw Nielsen, als uw man daarmee nu de gemeente een dienst bewees."

„Houd maar op met preeken, Mevrouw Hansen. Laat dat maar aan uw man Zondags op den preekstoel over."

„Ja, hemel als u geen goed woord wilt hooren."

„Ik wil mij haasten om de nieuwe juffrouw van den dokter te zien, dat wil ik eerst en vooral."

„Enfin, dat is ook van belang," zeide Mevrouw Hansen licht beleedigd. „Ik wil ook wel eens zien wat dat voor een meisje is. Het is een staaltje van je plicht om eens te onderzoeken wie je in je gemeente krijgt."

„Daar hoeft u zich anders niet bezorgd over te maken, lieve Mevrouw Hansen. Het is een flink mensch, Maren verkondigt overal haar lof."

„Zoo — zoo, dat doet me werkelijk plezier, want ik was er niet zoo zeker van en beklaagde inwendig Mevrouw Grönning. Er wordt zooveel gezegd. Vroeger schijnt er wel iets geweest te zijn tusschen dat meisje en den dokter. Heeft u daar niets van gehoord, Mevrouw Nielsen?"

Mevrouw Hansen liet haar stem dalen en fluisterde Kirsten de laatste woorden bijna in het oor.

Deze schudde alleen onwillig en energiek het hoofd zooals men een insect van zich afschudt. Daarop begonnen zij wat harder door te loopen. Maar dat ging zoo gemakkelijk nog niet, want bij iedere twee schreden voorwaarts gleed zij er één achteruit. Eindelijk bereikten zij toch de dokterswoning.

Zoodra zij binnen kwamen stevende Kirsten recht op Thora af.

„We zijn alleen voor u hier naar toe gezwoegd. We wilden eens zien hoe u er uitziet."

„Kijk me dan maar eens goed aan," zeide Thora vroolijk. „Ik hoop dat ik er op mijn voordeeligst uitzie."

„Nou waarachtig," lachte Kirsten. „Uw goed zit netjes en staat u uitstekend."

„U moet Mevrouw Nielsens woorden niet al te letterlijk opnemen. Het doel van ons bezoek is vrij wat belangrijker en ernstiger," zeide Mevrouw Hansen, die eveneens haastig Thora opnam. Het scheen dat zij volkomen tevreden was, want zij ging haar met uitgestrekte handen te gemoet en vervolgde:

„Ik heb u een speciaal verzoek te doen, lieve Juffrouw . . . ."

„Ik spreek alleen voor mezelf," viel Kirsten

haar in de rede, terwijl zij Thora nog eens flink de hand schudde. De waarheid bovenal. Dat zeg ik maar."

„'t Is goed dat ik het weet," zeide Thora hartelijk. „Dan zullen we 't wel samen eens worden." Daarop wendde zij zich beleefd naar Mevrouw Hansen en zeide:

„Wat had u me dus te vragen, Mevrouw?"

„U weet misschien wel dat eenige dames hier —"

Verder kwam zij niet, want Grönning viel haar plotseling in de rede:

„Doe geen moeite, Mevrouw Hansen, want Thora krijgt u zeker niet —"

„Is dat misschien op jouw raad," vroeg Anna.

„Ja, ik wil ook iets houden."

„Houden, houden," herhaalde Mevrouw Hansen scherp, „u hebt immers uw vrouw."

„Zoo, heb ik haar?"

„Ja, wie anders? En ik zou denken dat uw vrouw meer dan goed genoeg is. U zoudt Onzen Lieven Heer op uw bloote knieën voor zoo'n vrouw mogen danken. — Maar u hebt me niet eens tijd gegeven om uit te spreken." En Mevrouw Hansen was weer de vriendelijkheid zelve, toen zij tegen Thora doorging:

„Niet waar, lieve Juffrouw, u zult niet weigeren. U begrijpt wel dat het absoluut noodig is dat alle goede krachten zich vereenigen, dat niemand er zich aan onttrekken mag."

„Ik zou toch eerst wel eens willen hooren wat het is," zeide Thora een klein beetje terughoudend.

„We hebben een vereeniging die, in zoover onze geringe krachten het toelaten, de gemeente steunt. En hoewel tot nu toe onze lieve Mevrouw Grönning allen last gedragen heeft kunnen we toch nooit te talrijk zijn. En daar ik zooveel goeds van u gehoord heb, haasten we ons uw zeer gewaardeerde hulp te vragen." Hier beproefde Mevrouw Hansen zulk een teedere toenadering, dat Thora een paar schreden achteruit week om die te ontgaan. Tegelijkertijd keek zij Grönning aan, alsof hij haar moed moest geven om te antwoorden:

„U heeft wel gehoord dat de dokter mij niet missen wil," zeide zij schertsend.

Mevrouw Hansen liet weer haar blik onderzoekend over hen heen glijden en antwoordde scherp:

„Met den dokter hoeft u heusch niet zooveel consideratie te hebben. In deze kwestie telt hij niet mee."

„Durft u dat werkelijk zeggen, hier in zijn eigen huis?"

„Zeker, zoo moedig ben ik, Meneer de opzichter. Ik durf zelfs herhalen dat de dokter niet mee telt. Hier hebben wij alleen kiesrecht."

„Dan is er toch nog een klein meisje dat mee telt," zeide Thora, Else toeknikkend die juist uit den tuin kwam. „Niet waar, je geeft me geen permissie om van je weg te loopen?"

„Neen, ik zal u wel vasthouden," lachte Else, die dartel op Thora afvloog. Zij had haar schort vol rozen en liet plotseling haar handen los zoodat de bloemen over Thora heenvielen.

„Heb ik u nou, of heb ik u niet?" lachte zij weer en begon toen vroolijk de bloemen bij elkaar te doen.

Thora was er reeds aan begonnen en vroeg:

„Waarom heb je al die rozen geplukt?"

„Omdat u er zooveel van houdt en er zijn er genoeg. De heele haag staat vol. Ik wou er u mee versieren, maar het was ook zoo prettig om ze over u heen te gooien. Is het niet heerlijk om in rozen te verdrinken, in niets dan rozen? Het is alsof je in een sprookjeswereld bent en u een fee is." Else babbelde maar door en stak Thora rozen in het haar, op haar borst, overal en vond het een heerlijk spelletje.

Kirsten stond oplettend toe te kijken.

„Het is een nieuw soort moeder die Else gekregen heeft."

„Een nieuw soort moeder!" De woorden deden Anna pijn.

„Ik heb zoo weinig tijd," zeide zij zacht.

„Weinig tijd — en dan zoo'n schat van een kind. Wacht maar, als het 't mijne eens was. Maar we kunnen nu eenmaal niet allen even rijk zijn."

„Bent u dan nog niet rijk genoeg?" vroeg Mevrouw Hansen.

„Rijk genoeg? Wie is er rijk genoeg? Hetgeen ik heb zorg ik te houden."

Bij Kirsten's woorden schoot het den opzichter plotseling in dat hij zeker niet zoo heel erg goed zorgde te houden wat hij had. Daarop begon hij zoo onrustig heen en weer te loopen, dat Grönning op het laatst medelijden met het verliefde mannetje kreeg en met hem naar den tuin ging om Alma en dokter Ulrik op te zoeken.

Toen zij weg waren werd het gesprek van de dames dadelijk levendiger en vertrouwelijker.

Het water stond nog op tafel te koken en Thora zette koffie, die zij daarna presenteerde.

„Je denkt zoo heerlijk altijd aan alles," zeide Anna, die zelf echter niets gebruiken wilde.

„Op zulke kleinigheden komt het hier in de wereld echter volstrekt niet aan," zeide Mevrouw Hansen ernstig. „Koffie is anders lekker. Die kwikt je zoo heerlijk op en heeft me al over menig moeilijk oogenblik heen geholpen."

„Ja, de kinderen zullen u heel wat te doen geven," zeide Thora beleefd.

„Of ze," antwoordde Mevrouw Hansen opgewonden. „Ik verzeker u dat ik gebonden ben. Ik zeg dikwijls genoeg tegen mijn man, dat wij vrouwen het niet beter hebben dan gevangenen. En die hebben tenminste 's nachts nog rust, terwijl wij dan met onze kleine kinderen op moeten trekken."

„En toch bent u met duizend liefdebanden aan elkaar verbonden," zeide Thora dwepend.

„Je kunt wel merken, dat u zelf niet getrouwd is, Juffrouw, anders zoudt u het huwelijk niet zoo poëtisch vinden."

„Ik heb 't mij altijd zoo mooi gedacht en blijf dat doen, Mevrouw Hansen. Het kan zoo mooi worden als we zelf willen. Alleen je moet het beiden zoo willen."

Kirsten zette haar koffiekopje neer en keek Thora even belangstellend en deelnemend aan.

„En toch bent u zelf niet getrouwd, lieve Juffrouw. 't Is een rare wereld."

„Een echtgenoote en moeder is de meest gezegende aller vrouwen. Zij is reiner en fijner," ging Thora bewogen door.

„Gelooft u?" lachte Kirsten, die weer haar gewonen practischen blik op het leven terug had gekregen.

„Ik geloof dat ik vroeger fijner was — als ik tenminste over fijnheid mee mag spreken."

„Misschien zouden we in het geheel niet moeten trouwen," zeide Anna nadenkend „dan waren wij vrijer en door niets gebonden."

„Als je maar samen in het gareel loopt is het huwelijk heusch zoo kwaad nog niet, lieve Mevrouw Grönning."

„Als je elkaar maar genoeg liethebt," meende Thora.

„Ik herhaal samen in 't gareel en kalmpjes aan," zeide Kirsten. „Ik heb 't zelf ondervonden. Eerst vond Niels 't niet heel prettig toen ik het roer nam, maar nu gaat alles uitstekend."

„De man moet het hoofd der vrouw zijn," zeide Mevrouw Hansen doceerend. Zij kwam af en toe wel eens graag met haar bijbelsche wijsheid voor den dag.

„Maar als het hoofd van de vrouw nu het beste is, wat zegt u dan?"

„Niets. Die kwesties gaan mij niet aan...."

„Natuurlijk niet," antwoordde Kirsten droog.

De dokter en de opzichter kwamen weer binnen en leidden een onweer af, dat op het punt stond los te barsten.

De opzichter zag er uit alsof hij niet op zijn gemak was. Zij hadden geen geluk gehad op hun tocht, hoewel zij iederen hoek van den tuin doorzocht haddden. Het had weinig gescheeld of hij was ook de boomen in geklommen — maar alles te vergeefs. Alma, noch dokter Ulrik was te ontdekken. De opzichter liep nu in zichzelf te praten. Dat had hij zich aangewend als hij thuis in de groote, verlaten kamers op en neer liep waar de honden zijn eenige toehoorders waren. En hij bromde maar steeds:

„Zij waren er waarachtig niet. Zij waren er waarachtig niet."

„U zult zien, dat Ulrik met Juffrouw Alma is weggeloopen," zeide Grönning schertsend.

„Is het over mijn kleine Alma dat u zoo lichtzinnig praat?" vroeg Mevrouw Hansen beleedigd.

„Ja," stamelde de opzichter. „Ze is bijna een heel uur weg met den vreemden dokter."

„Bij den vreemden dokter is mijn kind in goede handen, zelfs in bijzonder goede handen," zeide Mevrouw Hansen waardig. „Dokter Ulrik is een beschaafd en zeer gezien man."

„Ja, maar die beschaafde en zeer geziene man ontneemt ons alleen maar alles. Eerst ontneemt hij ons de Grönnings."

„De Grönnings?" Mevrouw Hansen vloog op. „Wat bedoelt u hiermee?"

„Dat de Grönnings ons weldra voor goed verlaten. Dat heeft u toch ook wel gehoord, Mevrouw Hansen? Want in de pastorie weet men altijd alles en wel het eerst."

„Gehoord en gehoord is twee. Maar u weet wel dat ik nooit naar praatjes luister. Ik moet het eerst met mijn eigen oogen zien en met mijn eigen ooren hooren. Dat is nu eenmaal mijn principe. Ik heb 't gerucht daarom dadelijk tegengesproken. De Grönnings laten hun oude vrienden en hun woonplaats niet in den steek. Al is er ook wat voordeel aan verbonden, ik ben overtuigd dat zij weigeren — — Heb ik geen gelijk, lieve Mevrouw Grönning," vroeg zij teeder.

Anna fluisterde een zacht „ja" en drukte haar vriendin dankbaar de hand.

„En toch is het waar," zeide Grönning, terwijl

hij Mevrouw Hansen uitdagend aankeek. „Ik ben werkelijk zoo brutaal geweest om een goede betrekking in de hoofdstad aan te nemen zonder eerst toestemming te vragen. En ik ben van plan — ook zonder permissie te vragen — mijn vrouw mee te nemen."

„Wat het laatste betreft, hierover zullen twee menschen het eens moeten zijn," haastte Anna zich te zeggen. „Ik verlaat een plaats zoo gemakkelijk niet, waaraan zooveel banden en plichten mij binden."

Nu was het de beurt van Mevrouw Hansen om te danken en zij voegde er bij:

„U zult uw goeden man wel overhalen om te blijven. Bedenk eens hoe ongelukkig de inwoners hier zullen zijn zonder dokter. Ik heb met schrik aan al mijn kindertjes gedacht. En de streek is te arm, we zullen zoo gauw geen ander krijgen."

„Hoor je dat, Knud?" zeide Anna ernstig. „Blijf je nu nog bij je besluit om te vertrekken?"

„Ja, ik heb Ulrik mijn woord gegeven. Zijn voorstel is er nu ook juist geen om af te slaan," zeide Grönning kortaf.

„Neen, natuurlijk niet als men aan eigen voordeel denkt," viel Mevrouw Hansen hem scherp in de rede. „Maar ik dacht dat hoogere belangen meer golden.

„Mijn hoogste belang is behoorlijk voor mijn huisgezin te zorgen en als een eerlijk man een ieder te kunnen betalen," vervolgde Grönning beslist.

„Dan zullen wij ons maar met de waarzegster tevreden moeten stellen," zeide de opzichter voorzichtig.

„Haar hebben de menschen ook het liefst," lachte Kirsten — „Neen, het zal vrij wat moeilijker zijn een vierden persoon voor ons whistpartijtje te krijgen. Of zullen we maar met den blinde spelen?"

„Ik vind dat we het offer maar moeten brengen," zeide de opzichter.

Anna zag hem misnoegd aan. Hoe konden ze het zoo schertsend en licht opnemen. Zij maakten gekheid over het welzijn van een heele plaats. Wisten zij niet hoeveel hulp overal noodig was? Er was heden maar een persoon in de kamer aan wie zij zich verwant gevoelde. En onwillekeurig schoof zij dichter naar Mevrouw Hansen toe.

„Ik durf de verantwoording en de taak, die God mij op de schouders heeft gelegd, niet van mij afwerpen. Als u me voor iets gebruiken kunt, lieve Mevrouw Hansen, blijf ik graag. Mijn man kan dan handelen, volgens wat hij als recht beschouwt."

„Neen maar, wat bent u toch een engel,” riep Mevrouw Hansen vol aandoening uit en liep naar Anna toe om haar te beloonen met een natten kus en haar magere armen om Anna’s hals te slaan, terwijl zij tegelijkertijd triomfantelijk naar Grönning keek.

Ook ditmaal had zij overwonnen. Als Anna weigerde te vertrekken, was de dokter wel genoodzaakt ook te blijven. En zij beloofde zichzelf volgens haar vermogen Mevrouw Anna in dit goede, moedige besluit te versterken.

„Ik ben zoo volkomen gerust, lieve Mevrouw Grönning, als u aan uw mans zijde staat,” zeide zij teeder. „Een goede, opofferende vrouw overwint altijd het egoïsme van den man.”

En wederom drukte zij de jonge vrouw aan haar moederlijke borst, waar Anna een oogenblik rustte in het bewustzijn het ware deel gekozen te hebben.

Zij voelde zich gesterkt voor den strijd, dien zij wist dat komen zou.

IX.

Toen de gasten weg waren begon Thora sokken van Grönning te stoppen. Zij wilde graag zijn goed tenminste eenigszins in orde hebben tegen zijn aanstaand vertrek.

Anna zat stil en nadenkend met haar gewone arme-kinderen-breiwerk. Grönning alleen liep zenuwachtig de kamer op en neer. Hij dacht er over hoe hij zijn vrouw er toe brengen zou in te zien dat het niet gaf, of zij zich al tegen hun vertrek verzette.... Maar er was bijna niet met haar te praten en hij wist nauwelijks hoe hij beginnen zou. Het ergerde hem ook, dat zij altijd vreemden in hun huiselijke scènes haalde.

Eindelijk bleef hij voor haar staan:

„Je zoudt me een dienst bewijzen, Anna, door

onze verhouding wat minder ruchtbaar te maken. Ik houd er niet van dat de heele plaats ons huiselijk leven kennen leert. Het is volstrekt niet noodig dat je je onwil om met me mee te gaan aan een ieder uitkraamt."

„Geef dan je vertrek op," zeide Anna beslist. Zij wist dat nu de strijd begon en het er op aan kwam pal te staan.

„Meen je het werkelijk ernstig dat ik Ulriks prachtig voorstel zal afslaan? Wil je dat ik opgeef waar ik jaren lang naar gesmacht heb?" ging Grönning ernstig door. „Zie je niet dat wij allemaal en jij niet het allerminst behoefte hebben om in een andere betere omgeving te komen?"

„Neen, als ik je eerlijk en oprecht moet antwoorden, dat zie ik volstrekt niet in. Ik ben tevreden met mijn lot en mijn taak. En als ik het ben, vind ik dat jij het ook kunt zijn."

„Zoo, vin-je dat," zeide Grönning driftig. „Dan vin-je zeker ook dat ik tevreden moet zijn met de schuld, waarin ik me ieder jaar dieper steek."

„Met Gods hulp overwinnen wij die wel," zeide Anna zacht en vol vertrouwen. „Wij zullen elkaar helpen sparen. Je weet dat ik niet veeleischend ben."

„Daar zeg je het juiste woord: we moeten elkaar helpen. Maar heb je me ooit geholpen met

iets dat òns huis betrof? En stoot je nu zelf niet het middel af, dat ons aangeboden wordt? — — Omdat jij je in je hoofd gezet hebt dat je hier niet vandaan wilt, moeten wij voort blijven leven onder al dien leugen. — Laten we de dingen maar bij hun naam noemen, Annetje. Zoolang we schuld hebben, leven we van het geld van anderen. Het is niet ons eigen geld, waar je zoo gul mee bent."

Anna ontstelde even toen zij zoo ruw tegenover de werkelijkheid gezet werd. Maar zij wrong er zich uit en beklaagde het alleen, dat haar man zoo prozaïsch was.

„Je denkt altijd aan geld en nog eens geld," zeide zij half verachtelijk.

„Dat ben ik wel verplicht als ik voor twee moet denken," vloog Grönning driftig op. „Jij denkt er alleen maar aan het rond te strooien. En kleeren, een dak en voedsel dienen we toch wel te hebben."

„Is dat zoo noodig?" antwoordde Anna dwepend. Zij was weer geheel met haar opgeschroefde droomen en fantasieën bezig en zeide geëxalteerd: „O, je weet niet hoe heerlijk het is zelf iets te ontberen om anderen wat te geven. Als er geen eten is kan je hongerlijden. Heb je geen dak, dan is er Gods heerlijke, hooge hemel."

„En als je geen gezond verstand hebt, dan is

er gelukkig nog een gekkenhuis waarin ze je zetten kunnen," viel Grönning haar plotseling boos in de rede. „Je bent zoo stapel, dat ik zeker ben dat de meeste patiënten in onze krankzinnigengestichten wijzer zijn dan jij."

„Zeker, scheld me maar uit," zeide zij bedroefd. „Je moet natuurlijk stapelgek zijn om arme en zieke menschen te helpen. Maar het is wijs om naar een vreemde stad te trekken en te leven in gemak en vreugde."

„Het zal wel een leven van ernst en werken worden. En weet wel, Anna, ditmaal geef ik niet aan je luimen toe. Als je niet vrijwillig je plicht wilt doen, moet je er toe gedwongen worden."

Anna keek verbaasd en bijna angstig haar man aan. Zulke besliste woorden had zij niet verwacht. Had hij het recht haar te dwingen? Steunde de wet het onrecht? Want het was onrecht hier van daan te gaan, als de bevolking hen zoo hard noodig had. En zij zag nog de bedroefde oogen van Mevrouw Hansen, toen zij zeide dat geen nieuwe dokter zich hier zou durven vestigen. Ach, dat Knud maar niet kon leeren begrijpen, hoe grootsch zijn roeping juist hier op dit armoedige plaatsje was. Daarom hoorde zij onwillig Thora aan, die nu ook trachtte haar over te halen. Zij antwoordde half spottend:

„Jij kunt immers met hem meegaan."

„Als jij hier blijft?"

„Ja, is je dat zoo onaangenaam?"

„Dat behoef je me niet te vragen," zeide Thora trotsch.

„Het zou misschien beter zijn als je eens overwoog wat de menschen van die schikking kunnen zeggen."

„De menschen! Geef jij om wat de menschen zeggen?"

„Ja, en dat doe jij zeker ook wel, want voor deze menschen offer je je geluk op en het grootste deel van je leven."

„Thora mag niet aan praatjes blootgesteld worden," zeide Grönning. „De naam van een eenzame vrouw moet geëerbiedigd kunnen worden."

„Dank je," zeide Thora, terwijl zij hem warm en dankbaar aankeek.... En toch als een eenzame vrouw iemand gelukkig kon maken, behoefde men met haar naam niet zooveel consideratie te gebruiken, voegde zij er in stilte bij.

„En jij, Anna, kunt niet eens een idée fixe opofferen."

„Zeker, noem mijn levensdoel maar een idée fixe," riep Anna driftig. „Zet me maar in een gekkenhuis. Je vriend heeft er toch al zooveel lust in."

„Zeker, af en toe ben je er rijp genoeg voor," zeide Grönning roekeloos en zou zeker wel door gegaan zijn indien hij Else's verschrikte oogen niet ontmoet had. Nu was het kind weer getuige geweest van een van die tooneelen, die vóór Thora's komst, bijna tot de orde van den dag behoorden. En als gewoonlijk kwam Grönnings berouw over zijn drift te laat. Om den indruk wat te verzachten nam hij het kind bij de hand en ging met haar den zonneschijn in. En met het gewone gemak waarmee een kind onaangenaamheden van zich weet af te schudden, vergat Else weldra de onaangename scène. Zij was alleen maar blij dat vader zoo lief en vriendelijk voor haar was.

Maar Grönning zelf kon zoo licht niet vergeten. Die eeuwige huiselijke strijd was zoo intens treurig. Ze hadden een kort tijdje rust gehad en nu begon het weer.

Ja, met Thora voelde hij zich gelukkig en had hij het goed. Maar nu was Anna er eenmaal en Anna was Else's moeder. Hij drukte de hand van het kind vaster in de zijne en mompelde: „Anna is Else's moeder." Misschien zou dat hem vrijwaren tegen al te gevaarlijke droomen!

X.

Thora keek Grönning en Else met bedroefde blikken aan. Zij was toch niet in staat het leven lichter te maken voor twee menschen, van wie zij hield en die zij zoo innig graag zoo niet gelukkig dan toch tevreden zou zien.

Grönning zag er weer even moe en treurig uit als toen zij pas kwam. Dit deed haar verdriet, maar nog meer verdriette het haar te voelen, dat de dagen van haar verblijf hier weldra geteld zouden zijn. En wat zou er dan van hen worden.

Maar haar positie hier in huis was scheef.

Anna keek haar wantrouwend en vijandig aan. Zij beschouwde haar als iemand, die zich ingedrongen en haar plaats ingenomen had.

En had Anna wel gehee longelijk? In haar hart begeerde zij die plaats ook. Het was hard zich-

zelf de waarheid te bekennen, maar zij voelde zich er toe gedwongen. Daarom was het maar het best weer naar haar eigen eenzaam thuis terug te keeren.

Als zij er Anna maar toe brengen kon het leven wat kalmer en practischer op te nemen en goed te zijn voor haar man en kind, hetgeen Thora zelf zoo gemakkelijk viel, dan kon zij zich er eerder bij neerleggen.

Anna moest immers wel inzien, dat het noodzakelijk was als zij behouden wilde, hetgeen nu eenmaal het hare was.

Het was voor Thora een weemoedige gedachte, dat er twee menschen voor noodig waren om Anna te dwingen haar geluk niet te vergooien — een geluk waarnaar Thora zelf met hart en ziel verlangde.

Zij werd aan haar gedachten ontrukt doordat Anna plotseling opstond en onrustig heen en weer begon te loopen. Zij raakte zenuwachtig alle meubels met haar vingers aan.

„Kom bij me zitten," zeide Thora teeder, „je bent onrustig."

„Neen, ik heb jouw egale kalmte niet," antwoordde Anna en bleef rusteloos doorloopen.

„Ik zou je graag een goeden raad willen geven," vervolgde Thora. „Ga Else zelf les geven. Dat zal je leven inhoud geven."

„Mijn leven heeft allen inhoud dien ik verlang," zeide Anna kortaf en afwijzend.

„Ja, maar niet den inhoud waaraan je kind behoefte heeft," zeide Thora ernstig. „Je mist veel, Anna. Je moest eens weten hoe heerlijk het is zoo'n klein kinderhartje te openen voor al het goede en het mooie."

„Ik ben ontbering gewoon."

„Is dat woord langzamerhand niet een phrase bij je geworden, Anna? Je brengt 't overal te recht of ten onrechte te pas. Je hebt niet naar mijn woorden geluisterd. Ik zei dat het heerlijk was een klein kinderhartje te doen opengaan. Ken jij een edeler roeping? Ik niet."

„God opent de kinderharten," zeide Anna ootmoedig. „Het is aanmatigend van ons menschen te denken, dat wij dat kunnen."

„Wij bouwen voort Anna, en wij hebben de verantwoording."

„Goed — maar wat is er met het kind?" vroeg Anna geïrriteerd. „Geloof je, dat ik de verantwoording tegenover mijn eigen kind niet voel? Het helpt niets of je al je wijzen raad ten beste geeft. Else moet juist leeren dat het leven geen genot maar ontbering is."

„Gebruik dat woord toch wat minder en breng

het ook wat minder in toepassing," zeide Thora ernstig.

„'t Is natuurlijk ook weer een idée fixe bij mij geworden, nietwaar? Zeg het liever ronduit."

„Zeker, dat bedoel ik ook eigenlijk," antwoordde Thora beslist. „Het is een prikkel voor je geworden. Jij zoekt genot in ontbering."

Plotseling bleef Anna stil staan:

„Zoek ik genot?"

„Ja zeker. — Misschien weet je het zelf niet. Maar open je oogen eens goed. En dan zal je zien dat je je tegenzin tot het vervullen van de dagelijksche kleine plichten en moeilijkheden verschuilt achter iets heerlijks en groots, dat alleen maar in je fantasie bestaat."

„Dat alleen maar in mijn fantasie bestaat," herhaalde Anna werktuigelijk.

„Ja, alleen maar in je eigen fantasie," zeide Thora met nadruk.

„Weet je wel wat je me zegt?"

„Ja zeker, Anna."

„Je wilt, dat ik een roeping waaraan ik jaren lang gehoor gegeven heb, opgeef en aan de waarde er van twijfelen zal."

„Ik wil alleen maar, dat je goed bent voor je gezin," zeide Thora zacht.

„Is dat noodig als jij hier toch bent?" vroeg Anna op dien onaangenamen toon, die haar onwillekeurig zoo natuurlijk afging tegenover Thora.

„Je hebt geen reden om bitter tegen me te zijn," zeide Thora weemoedig. „Als je het oprecht wilt, kan je je huis veel lichter en gelukkiger voor je man maken, dan ik."

„Ben je nu niet wat al te bescheiden? Jij leeft immers alleen maar voor de vreugde van het leven."

„Ja, Anna, ik leef om aan hen, die ik liefheb, vreugde te geven. Dat beken ik eerlijk. Daarom spijt het mij, dat ik misschien gedwongen ben hier vandaan te gaan, voordat ik weet of Grönning en Else me missen kunnen."

„Hemel als je dan zoo onmisbaar bent, blijf dan. Ik jaag je immers het huis niet uit, — integendeel, en mijn man heeft zelf om je gevraagd."

„Misschien kàn ik niet goed langer blijven. Misschien was het 't best als ik dadelijk vertrok. Ik zeg het je eerlijk Anna, dan kan je zelf je plichten overnemen. Het zou gevaarlijk kunnen zijn ze niet waar te nemen."

„Je kùnt niet," zeide Anna scherp. Heel even kwam het gevoel van waardigheid als echtgenoote bij haar boven.

„En dan durf je toch hier komen?"

Thora keek vrijmoedig op:

„Mag ik de stukjes niet oprapen, die jij wegwerpt? Af en toe schuif je je man en kind even gemakkelijk van je af alsof je een paar handschoe nen uittrekt."

„Wat weet jij van gemakkelijk," viel Anna haar in de rede.

„Ik weet dat je verzorgen moet, wat je behouden wilt. Daarom heb ik je gewaarschuwd en je gezegd wat niet zoo gemakkelijk te zeggen was. Mijn eenige wensch, mijn eenig doel is, dat Knud een goed en gelukkig thuis krijgt. Wil je mee helpen om hem dat te verschaffen, goed, dan werken wij samen. Of liever gezegd — dan ga ik heen. En dan ga jij met je man en Else naar de hoofdstad.... Het is nog tijd voor me om heen te gaan, nu kàn ik nog, Anna."

„Knud's geluk en nog eens Knud's geluk! Dat wordt me iedere minuut in allerlei tonen voorgezongen," zeide Anna driftig. „Is hij misschien een God voor wien wij in het stof moeten kruipen om hem te verzorgen en te verplegen?"

„Neen, maar hij is je man en de vader van je kind," zeide Thora stil.

Maar zij had geen gelegenheid Anna verder te

overreden, daar Grönning haastig met Ulrik binnen kwam. Ulrik had een telegram gekregen dat hem noodzaakte dien dag nog te vertrekken. Hij was naar Grönning toegegaan om te trachten hem mee te krijgen.

Grönning was dadelijk bereid en wilde de noodige voorbereidselen voor zijn vertrek maken. Hij was eigenlijk blij, dat het zoo plotseling gebeurde, want nu moest hij dadelijk beslissen en ontliep hij verdere onaangename discussies met zijn vrouw.

Thora bood aan Grönnings koffer te pakken.

Het haastige vertrek had Anna ondertusschen overvallen. Zij had steeds gehoopt dat er het een of ander wonder gebeuren zou, dat haar man van plan zou doen veranderen. En nu kondigde hij haar zijn vertrek aan, als iets beslists, als de natuurlijkste zaak van de wereld, als iets waarover er niet eens meer te spreken viel.

„Vertrek je vandaag al?" vroeg zij weifelend, terwijl zij langzaam naar hem toekwam.

Grönning deed alsof hij het niet bemerkte, maar antwoordde kortaf:

„Zooals je ziet." Toen begon hij zijn instrumenten na te zien en te sorteeren. Thora stond naast hem en nam de instrumenten die mee moesten, van hem aan.

Ulrik ging naar Anna toe en zeide ironisch:

„Kan het u iets schelen?"

Zij keek hem vijandig aan:

„U bent een slecht mensch, dokter."

„Ik zou u gaarne tot een gezond en gelukkig mensch maken."

„In een krankzinnigengesticht?"

„In mijn kliniek."

Grönning keerde zich met tegenzin naar hen toe:

„Praten jullie alweer over die dwaasheid?"

„Dwaasheid? Heb je onlangs niet gezegd dat ik rijp was voor een gekkenhuis?"

„Zeker — wat zou je al niet zeggen als je daar zoo stokstijf staat en je koppig verzet om met je man en je eigen kind mee te gaan. En nog al naar een plaats waar je het vrij wat beter zult hebben."

„Ja, Mevrouw u zult het er veel beter en aangenamer hebben dan hier," voegde Ulrik er vriendelijk bij.

„Hoe weet u, wat goed voor mij is, dokter? Maar laat ik u één ding zeggen," ging Anna opgewonden door, „dat ik me liever naar een gekkenhuis laat sleepen, dan dat ik mee naar de hoofdstad ga en de arme visschers hier hulpeloos achterlaat."

Grönning schaamde zich bijna tegenover zijn vriend over de woorden van zijn vrouw. Hij greep zijn hand en zeide:

„Geef maar niet om de ondoordachte en driftige woorden van mijn vrouw. Je weet wel dat ik je innig dankbaar ben voor hetgeen je voor mij gedaan hebt."

„Het is even goed in mijn eigen belang je bij me te hebben. Maar je zult zien als je er maar eenmaal bent zal je vrouw ook wel komen."

„Zeer zeker niet," zeide Anna en tegen haar man: „Je moet ernstig overwegen Knud of je zonder mij vertrekken wilt."

„Ik vertrek, met of zonder jou, ik vertrek — zonder kwestie," zeide Grönning kortaf en haastte zich met Thora de verschillende dingen, die hij ingepakt wilde hebben, weg te brengen.

Zoolang Ulrik er bij was wilde hij den strijd met zijn vrouw niet voortzetten.

Ulrik vertrok ook en terwijl hij voor Anna een buiging maakte zeide hij:

„Denk aan mijn rustig plekje." En hij was de deur uit voordat Anna hem kon antwoorden.

Zijn rustig plekje? Wat bedoelde hij daarmee? Hoopte hij haar ten slotte nog te buigen? Zij hield haar hoofd met haar handen vast om beter

te kunnen nadenken. Nu kwam de pijn weer. Knud wilde zonder zijn vrouw vertrekken — haar alleen achterlaten.... Maar Else.... bij wien zou Else blijven? Ja, het kind mocht zij behouden. Het was ook het best voor het kind om hier te wonen. Het zou niet goed voor Else zijn naar de groote stad te gaan. En Else bleef liefst bij haar moeder.

Anna werd zoo zacht gestemd terwijl zij aan haar kind dacht. En tegelijkertijd drong de gedachte zich bij haar op: je kunt niet alles offeren als het vereischt wordt. Evenals alle zwakke menschen moet je het op een accoordje gooien. Maar het volgend oogenblik riep zij bijna luid: Het is niet waar. Ik kan als het moet. Maar hemel, dat wordt niet verlangd. Ik leef kalm en stil, de eene dag verloopt als de andere en ik doe zooveel mogelijk goed. Ik verzorg de zieken en armen, zooals er geschreven staat. En weer fluisterde de stem: Nu verlaat je man je. En jij gaat gewillig met hem mee. — Neen, neen, gilde zij bijna en wilde den tuin in loopen. Op den drempel van de tuindeur zat Else zich stil in de zon te koesteren.

Daar was het kind immers. Else en zij konden heel goed hier blijven. Zij zou haar kind leeren

goed te zijn en opofferend — Thora en Knud mochten dan wel vertrekken. Zij zouden eens zien dat zij de gave wel bezat om het kind op te voeden.

Zij ging op den drempel zitten — en Else keek verwonderd op.

Was het werkelijk moeder die zoo vertrouwelijk bij haar kwam zitten? Else was gewend een klein lastig iets te zijn dat moeder altijd overal in den weg stond. En nu zat moeder naast Else en greep Else's hand.

„Waarom bent u vandaag zoo lief, moeder?" vroeg zij.

„Ben ik vandaag liever dan anders?"

„Ik weet niet goed," antwoordde Else verlegen. „Maar houdt u van me — echt?"

„Hemel, lieve kind," zeide Anna aangedaan. „Ik houd altijd van je. En nietwaar, jij wilt ook bij moeder blijven?"

„Natuurlijk! Bij u en bij vader!"

„Maar als moeder nu eens alleen achterbleef," ging Anna weifelend door.

„Als vader weg gaat?" Else keek haar moeder angstig aan. „U bent toch niet ziek, dat u niet met ons mee kunt?"

„Ik ben gedwongen hier te blijven, Else."

„O, vader zal u wel beter maken, moeder.

En al bent u ook een heel klein beetje ziek — dan kunt u toch wel mee. Dan nemen we een rijtuig en leggen u er heel voorzichtigjes in."

„Ik kan niet weg, Else. Maar dat begrijp je zeker niet?"

„Maar moeder — u meent toch niet, dat u niet mee wilt als vader, die lieve vader weg gaat?" Else's stem beefde even en zij perste haar lippen op elkaar om niet te huilen. „Af en toe ben ik wel eens niet lief, maar anders ben ik toch wel zoet, moeder?"

Else keek haar moeder aan en verwachtte een bevestigend antwoord. Waarom moest zij nu in zulk een heerlijken zonneschijn bedroefd zijn. Zij bleef naar haar moeders ernstig, verdrietig gelaat kijken. Als men haar maar eens flink aan 't lachen kon maken. Zou dat niet helpen? Moeder moet leeren lachen, dacht zij en in haar gedachten ging zij het eene sprookje na het andere eens na.

Anna antwoordde niet. Want wat zou zij antwoorden? Dat het hard en moeilijk was hen te ontberen, die men lief had? Maar dat de kunst van het leven juist bestond in ontberen.... Kon men dit een kind zeggen? Zij drukte Else tegen zich aan. Dat mocht zij in ieder geval. En het was een eigenaardig genot, dat kleine lichaampje zoo tegen zich aan te voelen.

Hoever zij in gedachten ook van elkaar af waren, die twee waren toch aan elkaar verwant.

Else vond het ook heerlijk zoo te zitten. Maar na een tijdje begon zij er toch genoeg van te krijgen en bedacht hoe zij het best los zou kunnen komen. Zij trachtte voorzichtig op te staan, maar toen drukte moeder haar nog vaster tegen zich aan en bleef Else maar weer stil zitten. Het was jammer om weg te loopen als moeder nu juist zoo lief deed. Maar toen Grönning en Thora met den grooten koffer kwamen aansleepen, kon zij het niet langer uithouden. Zij vloog haar vader om den hals.

„Niet zoo heftig, kindje!"

„Jawel, want ik houd zoo dol van mijn eigen vadertje, van mijn eigen lieve vadertje. En ik wil altijd bij u zijn."

„Natuurlijk, waar zou je anders zijn."

Wat passen die twee goed bij elkaar en wat neemt hij het natuurlijk op dat Else met hem meegaat, dacht Anna treurig, terwijl zij opstond en naar hem toeging.

„Laten we trachten het goed samen te hebben, Knud. Het wordt toch hard voor me als je weggaat. Ik kan jou en Else niet heelemaal missen."

„Dank je voor die woorden," zeide Grönning

blij verrast. „Ik kom gauw terug om je te halen."

„O neen, blijf, toe blijf voor mij," smeekte Anna terwijl zij haar man stevig en teeder vasthield.

„Toon dat je een beetje van me houdt. Ik ben zoo moe van het strijden."

„Juist omdat ik van je houd, Anna, vertrek ik om je een behoorlijk thuis te bezorgen."

„Ik ben zoo moe, Knud, ik kan bijna niet meer. Ditmaal moet je me mijn zin geven."

Grönning schudde onwillig het hoofd. Het was dom dat hij een oogenblik kon hopen. Zij was nog dezelfde onbuigzame, dwaze vrouw.

Zij maakten zich zachtjes uit elkaars armen los, beiden even teleurgesteld, dat de toenadering vergeefs geweest was.

Grönning verklaarde Thora wat er ingepakt moest worden en verliet de kamer. Anna scheen hem na te willen loopen. Maar zij bracht het niet verder dan tot de bank die voor het huis stond, goed achter struiken en loof verscholen. Op die bank wierp zij zich neer en barstte in tranen uit.

Zou zij werkelijk hier blijven als zij beiden vertrokken? Kon dat van haar geëischt worden? Maar als zij meeging zouden dan alle armen haar niet naroepen? Al die armen die dokter noch andere hulp hadden. — O, hoe durfde haar man

ook weg gaan. Het beetje brood, dat zij noodig hadden, kregen zij wel. Het was zoo wanhopend, dat zij zoo absoluut machteloos tegenover hem stond. Dat zij hem maar niet kon overtuigen. Wat was alles toch droef. Zij kon niet meer denken. Dan maar liever huilen, huilen tot er vergetelheid op volgde.

XI.

Thora stond te luisteren. Zij kon Anna zelfs in de kamer hooren huilen. Een oogenblik dacht zij er over naar haar toe te gaan, misschien kon zij troosten. Maar zij gaf het dadelijk weer op, het zou niets geven. Anna moest in de eenzaamheid vrede en rust met zichzelf zien te krijgen.

Haar blik gleed over de zee. De golven gleden regelmatig en stil kabbelend voort onder den helderen zonneschijn en schenen de domme menschen uit te lachen, die zooveel storm en wind veroorzaakten waar zij het best laten konden. En zij waren altijd juist onaardig tegen hen tegen wie zij het 't liefst niet waren.

Zij werd uit haar gedachten weggerukt door Maren, die over het eten kwam spreken. De dokter moest eten voor zijn vertrek.

„Ja, we mogen wel eens over het eten praten, want we mogen den dokter toch niet zonder middageten op reis laten gaan."

„Dat is zeker juffrouw. Als er maar iets was."

Thora keek Maren eens aan.

„Is er dan niet meer genoeg in de provisiekamer?"

„Genoeg?" zeide Maren verontwaardigd. „U moet zelf maar eens gaan kijken. Het is of de rotten er aan den gang geweest zijn — er is geen stukje meer over. En ik had nogal twee zulke prachtige kippen gekocht en ze heelemaal klaar gemaakt, zoodat ik ze maar in den oven had te zetten."

„Nou, en?" vroeg Thora bijna angstig, want zij wist wat er volgen zou.

„Ja, nu zijn ze denzelfden weg gegaan als de hemden van den dokter. Mevrouw is er met beide kippen van doorgegaan en daarmee met ons middagmaal. En nu moet de juffrouw maar weten wat wij meneer geven zullen."

„We zullen er wel wat op vinden, als wij onze wijze hoofden eens bij elkaar leggen," zeide Thora geruststellend.

„Dat zullen we niet," zeide Maren driftig. „De dokter krijgt eindelijk ook genoeg van die eeuwige

pannekoeken. U zult zien het loopt er nog op uit dat Mevrouw de vloer opbreekt als ze ginder geen hout meer hebben."

„Maar Maren, bedenk dat je het over je Mevrouw hebt."

Thora deed haar best een ernstig gezicht te zetten. Maar het maakte niet den minsten indruk op Maren, nu ze eenmaal op haar bromstoel zat.

„De dokter moest haar maar laten opsluiten en u alleen aan het stuur laten, lieve Juffrouw. Dat zou vrij wat beter zijn voor ons allemaal. Hij had haar maar aan den gekken-dokter moeten meegeven. Ze doet alleen maar kwaad als ze los loopt."

„Ga nou eens even zitten tot je gekalmeerd bent," zeide Thora streng. „We zullen het verlies van de twee kippen wel te boven komen en als het je verveelt zal ik het eten wel koken."

„Hemel, ik zal wel gaan zitten als u me dat beveelt. En u mag met plezier alleen het eten koken, als u iets voor den dag kunt tooveren om eten van te koken," antwoordde Maren beleedigd terwijl zij stijf voor de tafel ging zitten.

„Zeker Maren, nu moet ik uit om te zien of ik ook iets te voorschijn kan tooveren," zeide Thora vriendelijker. „En als je lang genoeg hier op visite gezeten hebt mag je me komen helpen."

Toen Thora weg was, mompelde Maren iets over de juffrouw, die gerust wel alleen 't plezier van eten koken hebben mocht.

Daarop ging Maren eens zien of er nog koffie in de kan was. En toen het onderzoek bevredigend uitviel, schonk zij zich een kopje in. En terwijl zij de koffie op het schoteltje goot en er suiker in zat te brokkelen genoot zij weldra al slurpend echt van het bestaan.

„Hemel ja, als je altijd maar genoeg van zulke levensdroppels had zou je maar nooit moeten klagen. Maar mannen zijn nu eenmaal mannen," zeide Maren in zichzelf.

Zij dacht hierover even na, stond met een ruk op en zeide luid:

„Ja, de mannen zijn dwaas."

Daarop deed zij de kopjes bij elkaar om ze mee naar de keuken te nemen. Zij kreeg toch gewetenswroeging alles zoo alleen aan Thora over te laten.

Maar terwijl zij weg wilde gaan, kreeg zij een vrouw in 't oog die de laan opkwam. Toen zij gezien had wie het was zette zij de kopjes weer neer:

„Het is doove Anna, ik ben een boon als 't doove Anna niet is! Warempel hoor," zeide Maren hardop.

„Dan is haar man natuurlijk weer ziek. Hij heeft geen gezond stuk vleesch aan zijn heele lichaam. Ik zal maar naar haar toegaan. Die stakkert heeft moeite genoeg — ofschoon me een pretje wacht."

Maren haastte zich naar de bezoekster toe en bracht haar binnen. Zij moest bij de tafel gaan zitten en kreeg nog een restje koffie uit de kan.

Toen het eerste kopje gedronken was, vroeg Anna dadelijk naar Mevrouw.

„Jens is zeker weer niet goed?" zeide Maren. De vrouw staarde verward in de lucht en hield toen haar oor voor Maren's mond.

„Ik vraag of het voor Jens is," herhaalde zij.

Nu verstond de doove het en haar gezicht toonde een blij begrijpen.

„Och, ja," zuchtte zij, „het is steeds nog dat zieke been. Zij zeggen dat het tuberkels zijn. De hemel weet hoe je zoo iets krijgt en hoe juist altijd arme menschen zoo iets hebben. Maar hoe treurig het ook is we moeten er maar door in deze wereld en het geeft niet of we er al over klagen."

De visschersvrouw ademde eens diep na dit lang vertoog en Maren die den geheelen tijd aandachtig had toegehoord, riep nu weer zoo hard zij kon:

„Hij ligt zeker in bed?"

„Hemel ja en nou zal hij zeker wel weer veertien dagen moeten blijven liggen," knikte de doove vrij opgeruimd. „En daarom ben ik hier," ging zij door: „Ik moet het Mevrouw laten weten. Zij heeft zoovele nachten bij zijn bed gezeten, dat het nu een soort gewoonte geworden is. Zij is bepaald boos als wij het haar niet dadelijk laten weten. Maar omdat ze altijd zooveel goede dingen meebrengt, moeten we haar eigenaardigheden maar vergeten. Rijke lui moeten nou eenmaal iets hebben om hun tijd te verdrijven. Zij hebben allemaal hun grillen en deze is nou zoo kwaad nog niet."

„Dat weet ik nog niet," zeide Maren diepzinnig „maar misschien mogen we 't niet zeggen."

„Wat zeg je, Maren?"

„Ik zeg of Jens 't prettig vindt dat Mevrouw zoo bij hem komt zitten?"

„Hemel ja, nu gaat het heel goed. Maar in het begin niet. Hij kon zoo moeilijk in slaap vallen als er zoo'n deftige dame naar hem zat te kijken. Hij was een beetje met zichzelf verlegen. Je begrijpt wel Maren, dat het zoo makkelijk niet was voor zoo'n zieken sukkel.... Ik herinner me een van de eerste nachten, dat Mevrouw er was. Mij joeg zij dadelijk naar bed en zelf ging zij

stokstijf en treurig in moeders armstoel zitten. Wij hadden dien naar het bed gesleept, want we konden de vrouw van den dokter toch niet op een gewonen houten stoel laten zitten. En Jens lag doodstil en durfde zich bijna niet verroeren. Maar voor ik naar bed ging, streek ik hem eens zachtjes over zijn wang en toen begreep hij het. Hij keek me flink en lief aan. En aan dien nacht kwam ook een eind. Maar den volgenden morgen was zijn bed toch nat en ik had heel wat moeite om het beddegoed te drogen.... Maar hemel, dat is al lang geleden. En nu gaat alles goed. Toen hij vanmorgen niet kon opstaan nam hij heel ernstig mijn hand en zeide:

„Laat haar maar komen, hoor moeder. Ze mag wel."

Doove Anna keek aangedaan voor zich uit en moest met haar schort haar oogen afvegen.

Maren greep ook naar haar schort:

„Och hemel, die stakkert!"

„Ja, Maren dat zeg ik ook maar aldoor, hij wordt zoo geduldig en goed."

Toen hun aandoening wat over was en zij op zouden staan om Mevrouw te zoeken, stond zij plotseling voor hen. Zij waren zoo in hun gesprek verdiept, dat zij haar niet hadden hooren komen.

Daar stond Mevrouw Grönning zwijgend en met zulk een versteende uitdrukking op haar gelaat, dat zij beiden bijna van schrik wegliepen. Van schrik verloor de visschersvrouw haar netjes opgevouwen zakdoek, dien zij den heelen tijd op haar schoot had gehad.

Maren, die zich het eerst herstelde, raapte hem voorzichtig op.

„Als je blieft, Anna, steek dien in je zak," zeide zij, deed de kopjes bij elkaar en ging naar de keuken alsof er niets gebeurd was.

Doove Anna keek Maren bijna afgunstig na, die zoo snel verdwijnen kon. Maar zij moest zich ook herstellen. Haastig bracht zij haar schort weer naar de oogen en zeide klagend:

„Och Heere toch, och Heere toch, het is weer zoo naar met Jens. Hij was van morgen zoo akelig, dat hij heelemaal niet kon opstaan."

Hierop zag de visschersvrouw Anna vol verwachting aan.

Maar deze deed alsof zij er niets van gehoord had. Zij stond nog even stil en stijf. Zij wist zelf niet wat zij deed, of waar zij was. Ze voelde zich zoo wonderlijk, zoo gebroken. Het was of zij lachen moest. Want eigenlijk was het allergrappigst. Allergrappigst om je met hart en ziel aan iets te wijden.

Waar had zij zich ook weer aan gewijd? Ze wist het zelf niet goed meer.

Doove Anna stond eerbiedig zwijgend te wachten, maar werd er eindelijk verlegen onder, dat Mevrouw in het geheel niets zeide. Toen vatte zij nieuwen moed en begon opnieuw:

„Hij smeekte me zoo dringend om toch dadelijk Mevrouw te gaan halen. En Mevrouw heeft zoo'n bijzonderen slag om met Jens om te gaan."

Hier zweeg zij weer even en haar gezicht klaarde op toen zij zag dat Mevrouw haar beurs te voorschijn haalde.

„Och Heere toch, och Heere toch, daarvoor ben ik heusch niet gekomen," haastte zij zich te zeggen, maar nam toch snel en blij de twee kronen aan, die Mevrouw haar toestak en die al waren wat er in de beurs was.

„Ach, ja — Mevrouw begrijpt zoo goed hoe het bij ons armen gesteld is," zeide zij zuchtend. „Mevrouw weet wel dat er medicijnen en alles zijn moet.... Maar het liefst hadden we Mevrouw zelf...."

„Neen, ik zal je niet meer hinderen," zeide Anna ootmoedig.

„Hemel!" riep de visschersvrouw verschrikt, terwijl zij Mevrouw Grönnings hand greep.

„Mevrouw begrijpt me toch niet verkeerd? U bent toch niet boos?"

„Boos, neen! Je kunt het niet helpen. Maar ga nu maar heen."

Doove Anna's gehoor was door den schrik verscherpt. Zij begreep in ieder geval dat er iets niet in den haak was. Mevrouw moest hun gesprek gehoord hebben en er boos over zijn. Zij herhaalde bij zichzelf ieder woord, dat Maren en zij gezegd hadden en vond het toen nogal zoo erg niet. Mevrouw was misschien ook niet echt boos, alleen maar wat op haar teenen getrapt. Gelukkig dat zij het geld kreeg. En zij liet haar hand in den zak glijden om het ronde, gladde geldstuk nog eens te voelen. Bij de deur bleef zij staan. Zij waagde nog een laatste poging bij Mevrouw door te zeggen:

„Mevrouw komt toch? Anders durf ik niet thuis komen."

„Neen, neen, nu zal ik je nooit meer lastig vallen," antwoordde Anna, die zich nu niet langer beheerschen kon maar in den eersten den besten stoel neerviel en haar gelaat in de kussens verborg.

Doove Anna bleef eerst radeloos toekijken, trachtte Mevrouw te naderen, maar toen zij haar zoo stil en onbewegelijk zag liggen, durfde zij haar toch niet aanraken en haastte zij zich om hulp te halen.

XII.

Toen Grönning en Ulrik binnen kwamen vonden zij Anna nog op den stoel. Grönning ging haastig naar haar toe en vroeg haar wat er gebeurd was.

Een zacht jammeren was het heele antwoord en drie woorden die zij voortdurend herhaalde:

„Een heel leven! Een heel leven!"

Ulrik boog ook over haar heen en beiden trachtten haar op te richten.

„Zij is heelemaal overspannen en de zenuwen zijn in de war," zeide Ulrik.

Anna rukte zich plotseling los en riep woest;

„Ik ben gek, dokter, rijp voor uw gekkenhuis. Neem me mee."

Hierop zakte zij weer in elkaar en herhaalde zacht:

„Ik ga gewillig mee, heel gewillig."

„Anna, Annetje," zeide Grönning, zacht en teer. „Kom tot je zelf. Ik zal niet heengaan — niet dadelijk. We zullen je tijd geven, in ieder geval tijd om je aan het idee te wennen. Kijk me aan, Anna, versta je me niet?"

Anna keek zwak op:

„Raak me niet aan, Knud. Ik ben het niet waard. Ik zal niets meer voor je bederven." En weer jammerde zij zacht:

„Een heel leven, een heel leven bedorven!"

Nu kwamen Thora en Else ook aangeloopen. Zij hadden niets gehoord en vermoedden niets.

„Is Anna ziek?" vroeg Thora.

„Ja, Juffrouw," antwoordde Ulrik zacht. „Kunt u het kind niet verwijderen?"

„Zeker," zeide Thora snel.

Maar het was al te laat, want Else was dadelijk naar haar moeder toegeloopen.

„Ziet u wel, dat u toch ziek bent, moeder."

Anna opende de oogen en glimlachte:

„Jullie zullen me zoo voorzichtig neerleggen, zoo voorzichtig."

„Ja, moeder," zeide Else en drukte zich tegen haar aan. „We voeren u weg van al de monsters van de zee en van het nare zand."

„Van de monsters, van de zee, van het zand," herhaalde Anna. Maar toen werd haar blik weer strak en vaag, terwijl zij zachtjes jammerde:

„Een leven, een geheel leven voor niets!"

Else stond verschrikt op. Zij merkte nu ook dat er iets ongewoons aan moeder scheelde en zij zocht haar toevlucht bij Thora, die haastig met haar de kamer verliet.

Toen zij weg waren gingen Grönning en Ulrik weer naar Anna toe. Beiden beproefden haar uit haar treurigen toestand los te rukken, maar het gelukte hun niet. Zij moesten het voorloopig opgeven.

Grönning riep moedeloos uit:

„Dit was dus het einde!"

„Er is nog hoop," antwoordde Ulrik opgewekt. „We zullen haar vandaag reeds meenemen. En je zult zien, dat een kort verblijf in mijn kliniek wonderen doet. Ik heb alle hoop haar te genezen."

Grönning schudde ongeloovig het hoofd:

„Ik geloof niet aan je rooskleurige voorspelling," zeide hij. „Maar natuurlijk is er nu niet anders te doen dan haar mee te nemen."

Een paar uur later vertrokken zij alle drie. Thora en Else zouden zoo spoedig mogelijk na komen.

— — — — — — — — — —

Er gingen allerlei geruchten in het dorp over de ziekte en het plotseling vertrek van Mevrouw Grönning. De doove Anna vooral vertelde wonderlijke dingen. De algemeene opinie was dat het Thora's schuld was. Men zeide, dat zij zich tusschen man en vrouw gesteld had en dat Mevrouw daardoor aan het malen was geraakt. Deze geruchten kwamen vooral van een bepaalden kant, die ze nog geloofwaardiger maakten. Toch werd er niets ronduit gezegd. Men stelde zich tevreden met kleine, boosaardige toespelingen en Anna sterk in beklag te nemen.

Thora kreeg het niet openlijk te hooren. Alleen Maren maakte af en toe de opmerking dat de menschen toch zoo slecht waren. Maar in dien tijd had Thora het te druk om er acht op te geven.

Maren had overigens genoeg met zichzelf te doen. Thora had haar gevraagd of zij mee wilde gaan naar Kopenhagen. Dat was een kwestie, die zij eens overwegen moest. Zij hield vreeselijk veel van de juffrouw, om van de lieve Else niet te praten.... Maar Jens van den dominee was er ook nog....

Nu ging ze in alle huisjes raad vragen. En hier stelde men haar Kopenhagen voor als een gevaarlijke stad, die vooral bewoond was door

boosdoeners en verleiders die allemaal om het hardst op Maren's spaarpenningen zouden afkomen.... en wat nog veel erger was, zij zouden haar ontrooven wat een lang leven bestralen moest, als zij eens de eerbare vrouw van Jens werd. Neen, zij moest in het dorp zelf een dienst zoeken.

Maar toen Thora en Else goed en wel in den postwagen zaten om naar het station te rijden, stond Maren er bij te huilen of zij gegeeseld werd. Zij had allerlei pakjes mee te geven. En als Jens er niet geweest was, zou zij misschien ten slotte zelf ook nog meegegaan zijn, niettegenstaande al het vreeselijke dat zij van de groote stad gehoord had.

„Kirsten uit den winkel" was er ook en was tegen haar gewoonte zeer weinig bespraakt. Eerst toen het rijtuig weg zou rijden zeide zij opgelucht:

„Kom onzin, als we lust hebben kunnen we jullie gaan opzoeken."

Op het laatste oogenblik kwam Alma met bloemen aangeloopen. Moeder wist het niet. Die lag met hoofdpijn te bed. Als ze wel geweest was zou zij wel met het arme kind mee zijn gegaan om afscheid te nemen, want moeder kon gaan waar zij wilde. Maar met Alma was dit iets anders.

Nu kuste en omhelsde Almaatje Thora zoo har-

telijk, dat zij er bijna tranen van in de oogen kregen.

Ten slotte kwam er toch een einde aan dat afscheid en reed het rijtuig den zandigen landweg op. De wielen drukten zwaar in het zand en het ging niet heel snel, maar toch vond Else het een verrukkelijken tocht. Zij ging voor het eerst op reis.

Thora zat in zichzelf te droomen. Zoo'n gele postwagen was er voor geknipt om herinneringen uit haar jeugd op te roepen.

Op de hoeve waar zij vroeger gewoond hadden, stalden de postpaarden. Grönning en zij hadden er zoo dikwijls postwagen gespeeld. Dan deden zij de gele portieren toe, en verbeeldden zich dat er paarden voor stonden waarmee zij de „wijde wereld" in reden. Zij herinnerde zich, hoe veilig zij zich voelde als zij gezellig tegen hem aanleunde. Als zij groot waren en veel geld hadden, zouden zij altijd in zulk een wagen zitten, maar dan zouden er paarden voor zijn en zouden ze echt rijden. Rijden, rijden al het heerlijke tegemoet rijden, het eene nog heerlijker en mooier dan het andere.

Nu reed zij ook iets heerlijks tegemoet. Niet naar huis naar de kleine kamers over de brug, maar naar zijn nieuwe woning, die zij in orde zou maken. Moeder zijn voor zijn kind.

Zou dit niet heerlijk zijn? Maar hoe lang zou die heerlijkheid duren? Misschien altijd, indien zij slim was.... of moedig. Maar zij was geen van beide.... Men moest maar heelemaal niet denken, dat was het gelukkigst.... Het leven maar doorglijden. Zonder smart of iets.

En zij boog het hoofd uit het portier. Nu wilde zij de frissche lucht inademen en naar de natuur kijken.

Else wrong haar hoofd ook los uit al de sjaals en reisdekens. Zij kreeg spoedig honger van de frissche lucht en begon Maren's pakjes eens te onderzoeken.

Ten slotte kwam er een einde aan den rijtoer. Het laatste deel van de reis ging sneller, dat konden zij per trein doen.

In den waggon noemden de medereizigers Thora Mevrouw en meenden dat Else haar kind was. Het amuseerde Thora en zij zeide niet, dat zij zich vergisten.

Grönning haalde hen aan het station af. Hij tilde Else den waggon uit en kuste haar en stak toen zijn hand uit om Thora te helpen, maar die was er al uitgesprongen. Misschien was zij bang, dat Grönning haar ook gekust zou hebben. Later ergerde zij er zich een beetje over,

dat zij zich zoo gehaast had. Zij moesten toch naar Thora's kleine woning, want Grönning had wel een huis gehuurd, maar was er nog niet in getrokken. Daarmee had hij willen wachten tot Thora er was.

Toen zij samen op de groote, ouderwetsche sofa thee zaten te drinken, was het of de jaren niet verloopen waren. En toch zat er nu een kind op de plaats van de oude Mevrouw Grönning. Maar dat vergrootte de gezelligheid slechts, vonden zij.

Dien avond werd er niet over Anna gesproken.

Thora vond dat zij het te prettig en te gezellig hadden om er naar te vragen.

En Grönning voelde geen drang om er haar aan te herinneren. Zelfs Else ging te veel op in al het nieuwe, dat zij zag, om aan iets anders te kunnen denken. Daarbij werd zij spoedig slaperig en moe na de ongewone reis en bracht Thora haar naar bed.

Maar Grönning en zij zaten lang over de toekomst te praten en over zijn nieuwe praktijk. Zij zaten samen te babbelen als twee jonge menschen, die samen een huishouden beginnen zouden.

XIII.

Grönning woonde bij de meren. Sommigen vonden dat het een pover surrogaat was voor de Noordzee. Hij zelf was er tevreden mee.

Thora had de woning zoo gezellig en smaakvol ingericht, dat Grönning het er altijd naar zijn zin had. Wel had Thora, zonder dat hij het wist een groote greep in haar spaarpenningen moeten doen, maar zij werd er rijkelijk voor beloond.

Er was iets sterks en gezonds over Grönning en Else gekomen. Wat hem het meest goed deed was de orde en de rust, die nu in zijn huis heerschten. Als hij met zijn werk gereed was, wist hij dat hem een goed maal en blijde gezichten wachtten. Aan zijn vrouw dacht hij niet veel. Zijn nieuwe werkkring nam al zijn gedachten in beslag. En het had hem niet veel moeite gekost het verleden te laten rusten. De geheim-

zinnigheid, die Ulrik steeds bewaarde over Anna's toestand droeg daar ook het noodige toe bij. Zij was nu een half jaar op de kliniek en gedurende al dien tijd was zij voor de buitenwereld zoo goed als dood. Grönning noch iemand anders wist iets van haar af. Ulrik had volkomen vrij spel verzocht en hem gezegd dat hij niets hooren zou voor zijn vrouw volkomen genezen was.

Grönning vond het eerst wel wat wonderlijk, maar later scheen hij er zich heel goed in te schikken.

Thora was er daarentegen minder mee ingenomen. Zij vond dat het zoo iets onrustigs over hun thuis en samenleven verspreidde, dat het alle kalmte er aan ontnam.

In het begin trachtte zij verscheidene malen Anna te zien, maar zij werd altijd afgewezen met: Mevrouw kan er niet tegen iemand uit haar huis te zien. Daarom was zij gedwongen zich in de omstandigheden, waaraan niets te veranderen viel, te schikken.

Maar zij leed er onder. Thora was den laatsten tijd achteruit gegaan, zij zag er slecht uit en was zenuwachtig en onrustig, al deed zij ook nog zoo haar best het te verbergen . . . Af en toe kwam er ook wel eens een glans van geluk over haar gelaat, die er vroeger nooit geweest was.

Onmerkbaar had Thora de plaats van Anna ingenomen. Zij wist zelf niet hoe. Al wat zij gedaan had, was het leven veraangenamen voor twee menschen, die zij liefhad. Al het andere was even natuurlijk gekomen, als de lucht die wij inademen. En toch had zij niet als Grönning de gave om van het tegenwoordige te genieten.

Wanneer zou Anna komen en opeischen hetgeen het hare was? Was het 't hare nog? Dat waren de gedachten, die haar dag noch nacht loslieten en haar onrustig maakten. Zij kon zich nog zooveel moeite geven om ze van zich af te schudden, zich er boven te verheffen, of ze weg te redeneeren — altijd kropen ze door een of ander klein gaatje weer te voorschijn. Zij trachtte er trotsch en waardig tegen op te treden. Zij leefde nu gelukkig, zooals een mensch leven kan, omdat zij recht had op dat geluk.

Maar het overviel haar altijd weer. Niet dat zij berouw voelde, maar de onrust en onzekerheid kwamen altijd terug.

Moest zij eenmaal kiezen, dan zou het wel niet anders uitgevallen zijn. Maar zij had heelemaal niet gekozen.

Stil en natuurlijk was zij het heerlijke binnen gegleden. En moest het laatste half jaar nog eens

overgeleefd worden, dan zou het juist weer zoo gaan. Maar het verdriet, het lijden liet haar niet los. Dat zou zij er bij moeten nemen.

Op een morgen leerde Thora Else in de huiskamer een ingewikkeld handwerk. Else trippelde van ongeduld om zelf te beginnen. Eindelijk kreeg zij permissie om te probeeren, maar het gelukte niet en zij legde het werk ongeduldig neer.

„Ik ben ook veel te dom," zeide zij boos.

„Dat ben je niet," troostte Thora. „Het zal wel gaan." En geduldig deed zij het haar nog eens voor.

„Ja, ik bèn vreeselijk dom op school. De kleintjes weten veel meer dan ik."

„Dat komt alleen maar, omdat jij niet zoolang op school bent geweest als de anderen."

„Dat is waar. Maar ik ben dikwijls zoo suf. Maar ik zal het wel inhalen. Ik wìl het," zeide Else, plotseling vol energie. Even later vervolgde zij. „Was het niet vreemd van moeder? — Maar, zij kon het zeker niet helpen."

„Moeder is ziek," zeide Thora vriendelijk. „En dat is zij al heel lang geweest."

„Tante Thora," ging Else door, terwijl zij half guitig, half ernstig opkeek: „Ik weet heel

goed waar moeder is. Jullie hoeven het volstrekt niet voor me geheim te houden. En ik heb 't al lang geweten. Maar ik wou het niet zeggen, want jullie wilden maar liever, dat ik het niet wist."

„Maar kind, kind — weet je waar je moeder is?"

„Ja, in een kranzinnigengesticht."

„Maar, Else daar mag je volstrekt niet aan denken," zeide Thora verschrikt. Zij en Grönning waren het er over eens niets aan het kind te zeggen. En nu waren al hun voorzorgen voor niets geweest.

„Wie heeft je dat verteld, Else?"

„O, dat weet ik niet. Ze fluisterden altijd om mij heen en zoodra ik er op school bij kwam hielden ze op. Maar ik hoorde het toch. En dan werden ze altijd zoo vreeselijk vriendelijk tegen me, de juffrouw zoowel als de kinderen."

„Nu moeten we je in het vervolg maar in ons vertrouwen nemen, lieve Else, en met je praten alsof je een groot mensch bent," zeide Thora, terwijl zij haar aanhaalde. „Je begrijpt wel, dat het een nare tijd voor ons geweest is."

„Gelukkig, dat het dan voor jullie voorbij is," zeide Else hartelijk.

„Voorbij!"

„Ja, we hebben 't heerlijk gehad sinds u hier bent!"

„Vin-je?" zeide Thora weemoedig.

„Zeker. En hebt u wel gemerkt, dat vader heelemaal veranderd is? Hij is altijd vroolijk en nooit meer boos.... Gelooft u niet, dat de lucht hier vreeselijk gezond is?"

„Ja, ik geloof dat die goed voor hem is."

„En verbeeld u, dat er twee van onze juffrouwen naar ons oude dorp willen, om zich door de lucht te versterken!"

„Maar dat is alleen maar voor de vacantie en niet voor het heele jaar."

Else vlijde zich tegen Thora aan en zeide:

„Ik ben toch maar blij, dat ik het niet ben."

„Zou je dat zoo erg vinden, kleintje? Misschien ga je in de vacantie ook wel op reis."

„Wil u me graag kwijt zijn?"

„Hoe kan je zoo iets denken," zeide Thora aangedaan. „Als ik maar genoeg voor je wezen kan."

„Waarom zegt u genoeg, tante Thora? U weet wel, dat er nooit iemand zoo lief en zoo goed voor me geweest is als u." Haar woorden werden met een flinken kus beklonken. „En weet u wat ik zal doen? Ik zal u moeder noemen, want nu bent u ook mijn moeder."

„Ik heb geen recht op dien naam, mijn lief,

zoet kleintje," zeide Thora aangedaan. „Je moeder leeft nog."

„Daar hoeven we heelemaal niet aan te denken," zeide Else ernstig. „We kunnen ons verbeelden dat zij boven in den hemel is. Daar is 't zoo mooi en dat is het allerbeste."

Misschien was het wel het beste, dacht Thora.

„U kunt heel goed mijn moeder zijn, mijn eigen, mijn echte," ging Else dringender door, terwijl zij zich nog dichter tegen Thora aandrukte, die een wanhopige poging deed om die malle tranen tegen te houden. Zij kon niet verhinderen, dat zij langzamerhand één voor één neerdropen.

Grönning had juist zijn morgenbezoeken afgelegd en kwam binnen:

„Is Else stout geweest?" vroeg hij.

„Neen, we hebben 't zoo gezelligjes samen," klonk het blij.

„Ik wil alleen maar, dat ze mijn moeder is," zeide Else.

„En wil ze niet?"

„Dat weet ik niet goed. Vraag u 't maar eens vader."

„Dat is niet noodig," zeide Grönning, terwijl hij Thora warm aankeek. „Dat ben je al."

„Ben ik 't al?"

„Ja beter dan iemand anders. Dat weet je ook wel Thora."

„Maar Anna dan," liet zij zich onwillekeurig ontvallen. En zoodra zij het gezegd had, berouwde zij het. Waarom kwam zij daar nu mee aan. Kon ze zich niet alleen over het goede, heerlijke van Grönning's woorden verheugen? Neen, altijd zou die angst haar pijnigen. Altijd zou de doorn dieper in haar vleesch dringen.

„Denk er nu maar niet aan," zeide Grönning. „Ik heb niets van haar gehoord. Alles is onveranderd. Maar ik heb jullie een voorstel te doen: laten we vandaag de bosschen eens ingaan. Het groen is zeker al uit en dat zal je wel van je visioenen genezen Thora."

„Hè, ja, vader, veertien dagen geleden kon ik het groen al uit de knoppen halen," riep Else opgewonden. En plotseling danste zij de kamer rond en lachte:

„O, hoe heerlijk om naar buiten te gaan."

Thora keek hem nu ook dankbaar aan:

„Ja, onder de groene boomen zullen we alle sombere gedachten vergeten," zeide zij.

„Ik heb ook een bedoeling met dien tocht," zeide Grönning vroolijk. „Bijna de heele bevolking van ons oude dorp komt hierheen. Ik ben van

plan ze te ontloopen. We nemen natuurlijk een rijtuig."

„Wie komt er?" vroeg Else nieuwsgierig.

„Ja, eerst en vooral die goede opzichter en juffrouw Alma. Ik ontmoette hen op straat en zij vertelden het me. Zij liepen gearmd. Nu zijn ze eindelijk echt verloofd. Zij schenen erg verliefd en doodelijk van elkaar te zijn. Alma deed het zeker uit de grap, maar bij dien armen opzichter is het zeker echt genoeg."

Else lachte:

„Dan moet juffrouw Alma aan den ketting en een muilband voor als ze bijt."

„Dat heeft haar moeder nog eerder noodig," zeide Thora scherp.

„Zeker dat zou een uitstekende straf zijn voor sommige dames," antwoordde Grönning. „Die komt hier trouwens ook. En vooral daarom wil ik uit. Wederzijdsche onaangenaamheden leiden tot niets."

„Geloof je, dat Mevrouw Hansen hier komt in dit huis?" vroeg Thora, terwijl zij verontwaardigd opstond.

„Of ik het geloof? Ik weet het, Thora lief."

„Ja, maar hoe durft ze na den brief, dien ze ons schreef, zoo beleedigend, zoo schandelijk. Zij had het over dingen, die haar volstrekt niet aangaan.

Als ze komt zal ze 't huis heerlijk leeg vinden. — Else ga gauw naar boven en maak je klaar," vervolgde zij haastig.

„Mag ik me netjes maken?"

„Zooveel je wilt, als je alleen maar gauw klaar bent."

Dat liet Else zich geen tweemaal zeggen. Als de wind was zij de deur uit.

Thora was nog hevig verontwaardigd en herhaalde:

„Hoe durft ze! Ik begrijp niet, hoe ze 't durft!"

„Begrijp je dat niet?" zeide Grönning vroolijk. „Heb je Mevrouw Hansen ooit bang gezien, of haar zien blozen uit verlegenheid? Zij verwacht eerder dat we berouwvol voor haar op de knieën vallen, zoodra we haar zien. Zelfcritiek is een woord, dat in haar woordenboek niet aangetroffen wordt."

„Ja maar ze noemde ons zoo goed als misdadigers, die met opzet Anna opsloten om zelf een leven van zonde voort te zetten. Zeker, dat waren haar eigen woorden," zeide Thora rood van kwaadheid.

„En dat was het eerste wat je hoorde uit de plaats waar je belangeloos verscheidene jaren werkte."

„Praatjes, anders niets. Je kunt je hoofd even hoog houden, Thora. Het verwondert me heusch, dat je er nog aan denkt."

„Ik kan het niet laten," zeide zij aarzelend. „Misschien wel omdat alles geen verzinsel is en Mevrouw Hansen ten deele de waarheid spreekt."

„Zeker, op haar grove, lompe manier."

„Maar de heele wereld zegt het, alle menschen."

„Waar blijft je moed, Thora?"

„Weg, weg, als zooveel anders," zeide zij droef. „Ik ben in den grond zoo laf. Dat weet ik heel goed."

„Maar mijn lieve, trotsche Thora," zeide Grönning, terwijl hij haar naar zich toe trok, zonder dat zij tegenstand bood.

„Je trotsche Thora! Het is bijna om te lachen, als ik niet meer lust tot huilen had! Ik ben niet meer dan een zwakke vrouw, die voor de verleiding bezweken is. Het geeft niet of ik 't me al anders voorpraat."

„Ben ik slecht en egöist geweest?" vroeg Grönning ootmoedig. „Ben je boos op me?"

„Boos op je? Dat word ik nooit," zeide Thora weemoedig, terwijl zij hem teeder over het haar streek. „Maar een hooggeboren jonkvrouw, die zich koninklijk en zonder strijd weggeeft, zooals er in de boeken staat, dat ben ik niet."

„Heb je berouw over wat er gebeurd is? Thora?"

„O, neen, dat volstrekt niet," zeide Thora

treurig. „Maar begrijp je mijn angst niet? Iederen dag, ieder uur kunnen we verwachten dat Ulrik komt zeggen dat Anna terug komt. Wat jou en mijn vreugde moest zijn is nu onze angst. Dat maakt me af en toe wanhopend."

„Anna is zoo goed als dood voor mij," zeide Grönning ernstig. „Zij is voor mij gestorven den dag, dat haar ziel stierf. Kan dat je geen rust geven Thora? Met een krankzinnige vrouw kan ik toch niet leven?"

„Neen, maar wel met een herstelde vrouw. Wat zal je doen als Anna terugkomt? — En waar heb ik zelf moed toe?

„Er verloopt bijna geen dag zonder dat ik het mezelf afvraag. En ik blijf altijd even ver. — Of liever, ik weet het maar al te goed," vervolgde zij zacht.

„Liefste Thora, ik heb zoo'n medelijden met je. En ik herken mijn gewone, kalme Thora bijna niet."

„Het is ook leelijk van me," zeide Thora en beproefde opgewekt te zijn. „Dat mankeert er nog maar aan, dat ik je ook nog plaag. Ik weet ook niet hoe het kwam. De gedachte aan die malle Mevrouw Hansen bracht mij zeker in de war."

„Ik zou je zoo graag zelf gelukkig zien," zeide

Grönning hartelijk. „En je hebt er reden voor als je eens om je heenziet en vooral als je naar Else kijkt."

„Ja, maar juist als ik aan Else denk, doet het me zoo bitter zeer. Af en toe is het of ik tegenover het kind blozen moet. Maar dan doe ik 't toch niet."

„Dat hoef je ook niet, Thora," zeide Grönning, terwijl hij haar dichter naar zich toe trok. „Geloof je dat ik niet genoeg van je houd?"

„Ja, zeker dat weet ik wel. Maar je hebt van Anna ook gehouden. Alleen de omstandigheden hebben haar je ontnomen."

„Ik was getrouwd met een krankzinnige vrouw. En ik wil je wel zeggen Thora," ging hij teeder voort „dat mijn gevoelens voor jou reiner en waardiger zijn, dan ze ooit voor Anna geweest zijn."

„Dank je, Knud, dat zijn de liefste, beste woorden die je me zeggen kunt. Die zullen me lang blijven troosten.... Als misschien — —"

„Als misschien — — wat bedoel je Thora?"

„Niets," zeide zij blij en keek hem dankbaar aan. „Niets dat je nu hoeft te weten."

XIV.

Alma holde de trap op naar de woning van den dokter. De opzichter kwam langzaam achteraan. Zijn „Alma" „Almaatje," hielp niet. Zij holde nu eenmaal liever de trappen op. Boven gekomen, stond ze evenwel geduldig op den hijgenden opzichter te wachten. Toen ging ze met hem de wachtkamer van den dokter binnen, waar hij dadelijk voor den spiegel met zijn zakdoek het dunne haar over zijn kruin glad streek.

Alma zelf stormde ongegeneerd alle kamers door, terwijl de meid vol verbazing toekeek. Zij had geen tijd om de dame aan te melden. Die dame scheen hier ook wel thuis te zijn. Plotseling stond Alma in de deur van de huiskamer. Een oogenblik dacht zij er over zich verlegen terug te trekken. Maar dat was ook maar een oogenblik — het volgende kreeg haar dartelheid de over-

hand. De verleiding was te groot. Het was zoo mooi om te zien. Zij liep snel de kamer in en maakte haar buiging van veertienjarig meisje.

Grönning en Thora stoven verschrikt uit elkaar en keken de buigende jonge dame niet al te vriendelijk aan.

„Dat is nou jammer. Waarom zet u nu zulke boetvaardige patersgezichten? Het was zoo mooi en nu hebt u den heelen indruk bedorven!"

Grönning, die zich het eerst herstelde, vroeg scherp:

„Hoe bent u hier binnen gekomen, juffrouw?"

„Door de deur, Meneer de dokter. Ik duwde de meid weg en ben alle kamers doorgeloopen. En hier ben ik." Alma maakte weer een buiging. „Ik wilde u alleen maar verrassen."

„En dat lukte u nog zoo slecht niet," zeide Grönning, reeds een weinig zachter gestemd. Het was alleen maar vervelend, dat ze niet gauw genoeg weg waren gekomen. Nu moesten ze het maar vroolijk zien op te nemen. Ze konden die kleine Alma toch niet boos aankijken.

Thora had oogenschijnlijk ook haar kalmte terug gekregen.

„Zie zoo, als het de menschen plezier doet, mogen ze het gerust verder vertellen," dacht zij.

„Wij hebben ons besluit genomen en trekken er ons niets meer van aan."

„Het heerlijke is juist dat ik met mijn neus in een roman ben gevallen!" riep Alma uit.

„Dat is voor ons het leven," zeide Thora ernstig.

„Dat is natuurlijk ook het interessante. Ik heb er altijd zoo vreeselijk naar verlangd eens echt moderne menschen te ontmoeten. Maar dat is me nooit gelukt. U weet wel, dat iedereen die bij ons in huis komt, zoo zoet en correct moet zijn dat ik van al die brave menschen dikwijls bijna ziek word. Dan bekruipt me de lust om te midden van al die fatsoenlijke menschen eens iets heel ondeugends, of ongemanierds te doen. Maar, lieve Juffrouw Thora, wie zou eigenlijk van u gelooven, dat u zoo moedig is? Want, u moet 't niet kwalijk nemen, maar u ziet er precies even alledaagsch uit als andere menschen."

„Dat ben ik ook," zei Thora glimlachend. „Ik ben bang, dat ik niet goed aan uw ideaal beantwoord. Alleen het leven is wat oneffen voor me geweest."

„U bent toch allerliefst zoo als u bent, lieve juffrouw Thora. Dikwijls heb ik vreeselijken lust om eens iets heel bijzonders te doen. Als ik thuis alleen op de duinen liep, maakte ik duizend plan-

nen. Maar daar is nooit wat van gekomen."

„Toch wel — een opzichter!" zeide Grönning.

„Och, die ziel!" Alma bedacht plotseling, dat hij zat te wachten. Maar hij moest nog maar een beetje wachten. Misschien was het wel goed als hij eens wat geduld leerde.

„Maar u begrijpt wel," ging zij ernstig door „dat ik net doe alsof ik niets gezien en gehoord heb. Zoo slim ben ik wel. U moet niet boos zijn, omdat ik zoo binnen kwam stormen."

„Dat zou toch niets geven."

„Zeker niet heel veel," antwoordde Alma nu weer vroolijk. „Alles druipt langs me heen. Als water.... maar een gans ben ik toch niet."

„Eerder een verschrikt kuikentje, dat bescherming bij den opzichter gezocht heeft," zeide Grönning.... „Of heeft uw moeder misschien dit engagement klaar gespeeld?"

„Tot op zekere hoogte," antwoordde Alma vroolijk. „Toen Mevrouw Grönning weg was, wilde moeder dat ik haar taak zou overnemen.... Zij zei, dat ik het doen moest.... Maar toen nam ik in plaats daarvan den opzichter."

Er werd bescheiden op de deur geklopt.

„Hemeltje-lief, daar staat hij warempel te verlangen."

Alma haastte zich naar de deur. „Kom dan maar. Kom dan," zeide zij en opende de deur juist genoeg dat hij er voorzichtig door kon glijden.

„Wat liet Almaatje me wachten, wachten!"

„En hij kon niet wachten, neen dat kon hij niet, dat oude, goede opzichtertje," zeide Alma, terwijl zij zijn gezicht tusschen haar handen nam en hem op den mond kuste.

De opzichter keek met een gelukkigen blik naar Thora en Grönning en zeide:

„Is ze niet mooi? En dat ze mij oud heertje hebben wil!"

„U hebt immers een goede betrekking," zeide Grönning vroolijk.

„Pf — goede betrekking — ze houdt van me, ze houdt werkelijk van me." En hij zag Alma teeder aan, die half schertsend, half ernstig antwoordde:

„Ja, totdat ik op zekeren dag de wijde wereld inloop."

„Ik houd haar vast. Ze mag niet, neen, ze mag in het geheel niet." De opzichter knipte verliefd met zijn oogen en verstoutte zich zijn arm om haar middel te slaan, maar deed het zoo voorzichtig alsof hij bang was haar dikke wandeljapon te kreukelen.

„Dek haar maar goed toe met zijde en fluweel dan zal ze wel bij je blijven," zeide Grönning.

„Dat is niet noodig. Volstrekt niet noodig, is 't wel Almaatje?"

„Je kunt het in ieder geval probeeren," antwoordde Alma, terwijl zij hem onschuldig aankeek en zich zachtjes uit zijn arm losmaakte. Zijn hemdsmouw was opgestroopt en lange, stijve haren werden op zijn vierkanten pols zichtbaar.

„Wat zegt mijn schatje?"

„Dat je het in ieder geval probeeren kunt."

„Maar het tractement van een opzichter laat niet al te veel van die weelde toe."

Alma trok hem aan zijn baard, die door haar niet al te zachte aanrakingen uitstond als de snor van een kat. Maar toen zij zag, dat Grönning en Thora op het punt waren van te lachen, streek zij zijn baard weer netjes goed. Haar opzichter mocht toch niet al te belachelijk zijn. Zij gaf hem een duwtje en zeide:

„Als ambtenaar des konings moet hij in staat zijn zijn vrouwtje koninklijk te kleeden. Dat staat vast, koninklijke opzichter van de Deensche vuurtorens."

„Maar Almaatje weet zeker niet dat een ambtenaar des konings in, in . . . ."

„In het zand," hielp Alma.

„Neen, in dit kleine land nooit heel goed betaald wordt."

„Dan laat ik je loopen," was Alma op het punt van te zeggen, maar gelukkig voor den opzichter kwam Else zeggen, dat Mevrouw Hansen er was.

Thora werd weer ernstig. Zij keek Grönning aan en had grooten lust haar niet te ontvangen. Maar Alma deed een goed woordje voor haar moeder en toen gaven zij beiden toe.

Ondertusschen zat de opzichter op heete kolen. Hij begreep volstrekt niet, hoe iemand Mevrouw Hansen durfde laten wachten.

Voordat Mevrouw Hansen naar de Grönnings ging, was zij naar de kliniek geweest om Anna te bezoeken, maar was beslist afgewezen. Op haar dringend vragen was zij ten slotte te weten gekomen, dat Anna met dokter Ulrik uit rijden was.

Mevrouw Hansen dacht ondertusschen, dat men dat maar gezegd had om van haar af te komen. Want zij had zich niet laten afschepen met het gewone consigne, dat de patiënten geen bezoeken mochten ontvangen. Het volgende oogenblik schoot er een gewichtige gedachte door haar hoofd. Als zij juist eens gekomen was op het oogenblik dat

Anna genezen naar huis gezonden was? Zou haar dat vergund wezen de vrouw naar den man, de moeder naar haar kind terug te brengen? Bij deze heerlijke gedachte gleed er een echte traan over haar wangen. Maar zij moest voor alles zekerheid hebben. Daarom deed zij Grönning de eer hem te bezoeken. Zij had zichzelf eigenlijk beloofd er geen voet in huis te zetten, zij had er bijna op gezworen, maar zich nog bijtijds ingehouden. Die slechte gewoonte had zij zich afgewend toen zij de vrouw van een predikant werd. Met vreugde kon zij er aan denken hoeveel leelijks zij achtergelaten had bij dat keerpunt in haar leven.

Op weg naar Grönning zuchtte zij bij de gedachte aan het huis waar zij binnen zou treden. Maar die schuld had zou zijn straf niet ontgaan. De dokter was eigenlijk heel geschikt. Die vreemde juffrouw had zeker wel het meest schuld. Mannen waren zoo zwak als zij onder een sterken en ongelukkigen invloed kwamen. Voordat zij het huis bereikte, was zij geheel met Grönning verzoend. Ja, als zij dacht aan de groote taak, die haar wachtte, hield zij bijna van hem.

Bij het binnenkomen liep zij Thora vluchtig groetend voorbij. Grönning ging zij daarentegen met uitgestrekte handen tegemoet.

„Er komen oude herinneringen in me op, dokter, nu ik u zie," zeide zij met een vriendelijke droetheid in haar stem.

„Werkelijk?" antwoordde Grönning droog.

„Zeker, beste dokter, we zijn toch uw vrienden. En juist vrienden, die komen als men ze noodig heeft," ging zij aangedaan voort.

„Zoo," zeide Grönning kalm. „Het is altijd prettig om wat nieuws te hooren."

„U begrijpt ons misschien niet heelemaal. Maar mijn eerste gang was toch naar uw lieve, ongelukkige vrouw, hoewel ik niet sterk ben en moeilijk gemoedsbewegingen verdragen kan."

„U, bent u er geweest? vroeg Thora ademloos.

„Ja, juffrouw, ik waagde mij werkelijk naar het akelige gebouw waar onze lieve Mevrouw Grönning nu een half jaar opgesloten heeft gezeten."

„Die gang had u zich kunnen besparen," zeide Grönning kortaf, terwijl hij moeite deed kalm te blijven. „Mijn vrouw mag in het geheel niemand zien."

„Neen, natuurlijk niet iedereen, dat begrijp ik best," viel Mevrouw Hansen hem haastig in de rede. „Maar ik, die zoo intiem met haar ben, zou natuurlijk dadelijk toegelaten zijn. Mijn aanblik zou heusch niet schadelijk op het lieve vrouwtje gewerkt hebben."

„U hebt haar dus gezien," vroeg Thora hevig geïnteresseerd.

„Neen, juffrouw," antwoordde Mevrouw Hansen scherp. „Ik heb Mevrouw Grönning niet gezien. Maar ik geloof dat er nu een eind aan haar marteling is. Men zeide mij aan het gesticht dat de patiënt met dokter Ulrik uit rijden was. En ik moet zeggen, dat ik er me den geheelen weg hierheen op verheugd heb haar hier te ontmoeten."

„Wat bedoelt u," vroeg Thora bleek. Zij had moeite zich staande te houden en Grönning ging naar haar toe om haar te steunen.

„Ik bedoel," ging Mevrouw Hansen onverstoord voort, alsof haar woorden geen bijzondere beteekenis hadden, „dat Mevrouw nu natuurlijk gezond is als zij uit rijden kan gaan. Ik denk dat ze weldra hier zal zijn. En ik beschouw het als een bijzondere genade die mij verleend wordt, dat ik de eerste zijn mag, die haar welkom thuis kan wenschen."

Hierop werd de bezoekster zoo aangedaan, dat zij hevig haar neus moest snuiten. Grönning maakte van de pauze gebruik om de bevende Thora te kalmeeren.

„Het gebeurt zoo dikwijls, dat de patiënten uit rijden gaan," zeide hij.

„Met den directeur?" vroeg de bezoekster scherp.

Haar neus was nu in orde en zij kon de discussie weer ijverig voortzetten.

„Zeker, ook met den directeur. Hij heeft Anna onder zijn speciale hoede genomen," zeide Grønning, die moeite deed om Else de kamer uit te krijgen. Er werd zooveel gezegd, dat minder geschikt was voor kinderooren. Grønning was zichzelf ook niet geheel meester. Mevrouw Hansen was niettegenstaande al haar lieve vriendelijkheid haast te uitdagend.

Toen Else heenging, keek de bezoekster haar droevig na en zuchtte:

„Dat arme ongelukkige kind dat zoolang een moeder heeft moeten missen."

„Else heeft mij gehad," zeide Thora trotsch.

„Gelooft u, dat dit genoeg is?" vroeg Mevrouw spottend.

„We hebben er tenminste plezier van gehad," antwoordde Thora waardig.

Alma, die bang werd, dat haar moeder te ver zou gaan, haastte zich te zeggen, dat iedereen wel wist, hoeveel Thora voor het huisgezin van den dokter geweest was.

Maar Mevrouw liet zich zoo gauw niet van de wijs brengen en zeide langs zich heen:

„Je bent te onschuldig om daar verstand van

te hebben, kind. En ik twijfel er geen oogenblik aan of Juffrouw Thora kan uitstekend de plaats van huisvrouw hier vervullen. Maar om moeder te zijn is er meer noodig .... En uw verbeelding is hier wel wat al te groot, Juffrouw." Het laatste was speciaal tot Thora gericht.

„Heeft u zich de moeite van de reis gegeven alleen om ons dat te vertellen," zeide Grönning, die hoe langer hoe driftiger werd door de wijze waarop Mevrouw Hansen Thora behandelde. Hij ging recht op haar af en zag haar dreigend aan. De bezoekster ging onwillekeurig achteruit en keek naar de deur. — Was de dokter door zijn vrouw aangestoken? Kreeg hij misschien ook een aanval?

„Dat te vertellen?" stamelde zij verward. „Ik weet het heusch niet, zoo iets ontvalt je in den loop van het gesprek."

„Weet u, wie Else een moeder ontnomen heeft," ging Grönning voort, die hoe langer hoe bitterder en heftiger werd, toen de oude herinneringen weer in hem opkwamen, „dat bent u en u alleen. Anna was jong en vreemd in de plaats waar wij kwamen wonen en had behoefte aan vrouwelijken steun .... Toen is u bij ons binnengeslopen."

Zei de dokter daar werkelijk dat zij in zijn

huis was binnengeslopen? Geslopen? Zij? Nu kwam 't er op aan geduld te toonen.

„Mijn man en ik hebben fatsoenlijk een visite gemaakt nadat u eerst bij ons was geweest. U kunt ons redelijkerwijze gesproken niets verwijten, geen enkele incorrectheid." Mevrouw trilde gewoon, zoo beleedigd voelde zij zich. Maar Grönning merkte het niet op, hij moest uitspreken.

„U spon haar in een net van weldadigheidswerken.... ziekenbezoeken en de hemel weet wat — —"

„En dat verwijt u mij?"

„Ja, waar u met uw kippenhersens niet in staat was meer te geven dan kleine beetjes, gaf zij zichzelf geheel, met hart en ziel — en ging er door ten onder."

Mevrouw Hansen wist niet of zij waakte, of droomde. Of zij toonen zou dat zij het begrepen had, of het zou opnemen alsof het haar niet aanging. Zij keek de kamer rond om hulp bij de anderen te zoeken.

„Wat bedoelt de dokter?" vroeg zij.

„Dat u er de schuld van bent, Ma," zeide Alma ondeugend. Zij stond er bij als een schoolkind dat blij is dat de juffrouw eindelijk ook eens een standje krijgt.

De opzichter wist nauwelijks hoe hij zich houden moest. Of hij Grönning voor zijn stoutmoedigheid bewonderen moest of boos zou worden. Misschien was het 't verstandigst maar gauw te zien te verdwijnen. Hij zag hulpeloos van zijn schoonmoeder naar Alma om van hen het wachtwoord te vernemen. Maar hij vernam niets.

Na een korten strijd kwam Mevrouw Hansen tot de conclusie dat het 't mooist was de vergevende te spelen. Het was beter te lijden dan zelf onrecht te doen.

„Ik vergeef u al uw onaangename woorden, dokter," zeide zij teeder. „Het verdriet heeft u in de war gebracht. U weet zelf niet wat u zegt."

„Zeker wel, ieder woord kan ik verantwoorden," zeide Grönning onbarmhartig. „Ik wil vandaag de waarheid eens zeggen. Mannen hebben er af en toe ook behoefte aan."

„Maar dokter, u jaagt me gewoon het huis uit."

„Ja, ik wil mijn huis reinigen." Grönning was nu volmaakt kalm en boog bijna beleefd voor de bezoekster.

„'t Is hier misschien wel noodig," antwoordde deze slagvaardig, terwijl zij Thora aankeek. „Maar kom, kinderen. Dezen keer moet ik het genot van Mevrouw Grönning te zien er maar aan geven. Groet

haar, dokter en zeg haar hoe 't me spijt, dat ik heen moet gaan voor zij komt. Neen, neen, u moet me niet tegenhouden," zeide zij toen Grönning haar uit wilde laten. Zij liep met opgeheven hoofd naar de deur in het bewustzijn de situatie toch gered te hebben. Daarom vond zij het minder geschikt toen Alma vroolijk zeide:

„Vindt u, dat ze er zoo erg veel moeite voor doen, Ma?"

Maar zij besloot tot het laatst toe goed te zijn en stak bij de deur haar hand naar den dokter uit.

„Haatdragend kan ik niet zijn, dokter. Dat is te veel tegen mijn natuur. Ter wille van uw lieve vrouw blijven we toch vrienden."

Grönning was op het punt in lachen uit te barsten. Waarom was hij zoo driftig geworden en waarom had hij zooveel woorden verspild aan dit domineesvrouwtje? Wat hielpen woorden eigenlijk? Als menschen in zichzelf gelooven, blijven ze er bij en zijn ze er toch niet van af te brengen.

Hij gaf haar een hand en nam bijna glimlachend afscheid.

En Mevrouw Hansen verliet het huis met dat genot van vreugde en vertrouwen, dat alleen een goed geweten iemand geeft.

XV.

Thora opende het venster en ademde met volle teugen de heerlijke voorjaarslucht in. Het was zoo drukkend in de kamer door al de booze woorden en droeve gedachten.

De woorden van Mevrouw Hansen hadden den ouden angst weer wakker geschud. Indien Anna nu eens werkelijk beter was. Misschien was zij wel op weg naar huis. En dan? — Thora kon bijna niet verder denken. Grönning had zoo lief en zoo verontschuldigend over zijn vrouw gesproken. Had hij twee vrouwen lief? .... Of ging een man niet zoo geheel in zijn liefde op? Nam de liefde slechts een kleine plaats in zijn leven in? En hield hij alleen maar van haar omdat zij hem een gezellig thuis geschapen had? Moest zij daarmee tevreden zijn? Zeker, dat zou zij wel moeten. Maar als haar dat nu ook ontnomen werd.

Toen zij merkte, dat Grönning haar gadesloeg ging zij van het venster weg.

„Ben je nou weer bedroefd, Thora?" zeide hij. „Je stoort je toch niet aan hetgeen Mevrouw Hansen zeide?"

„Dat moest ik niet, Knud, maar ik vind het zoo vreemd dat Anna niet in het gesticht was. Wij loopen als blinden rond en weten absoluut niet hoe de zaken staan."

„Zou je het beter vinden als we iederen dag bericht over haar toestand kregen? Zou dit niet een voortdurende pijniging zijn?"

„Hemel ja," zeide Thora angstig, „zoo ver is het al met me gekomen. Maar we moeten ons voorhouden, dat zij komen kan. We moeten voorbereid zijn. Ik heb er iederen dag aan gedacht en het toch weer van me af gezet. En nu voel ik dat we voor een beslissing staan."

„Maar, beste Thora, waarom moet je op klaarlichten dag droombeelden zien? Kijk eens hoe helder de zon schijnt. Geloof je dat zoo'n dag geschapen is om te treuren en verdriet te hebben? Die dwaze Mevrouw Hansen heeft je in de war gebracht met haar praatjes. Word weer de oude, blijde Thora en laten we genieten van iederen dag, die ons gegeven is."

„Ja, als je maar kunt," zeide Thora weemoedig. „Maar ik heb een voorgevoel alsof we niet veel dagen meer samen zullen hebben."

En als om haar woorden kracht bij te zetten kwam Else op hetzelfde oogenblik binnenstormen en zeide, dat er een rijtuig stil hield.

Thora en Grönning keken elkaar aan en dachten hetzelfde.

„Het is Anna, natuurlijk is het Anna," zeide Thora, die zich bijna niet meer beheerschen kon, maar toch moedig Grönning aankeek en zelfs moeite deed te glimlachen.

„Dat zullen we nu weldra weten," zeide hij beslist en stond op om naar het rijtuig te gaan. Maar knikte toch eerst Thora vriendelijk toe:

„Misschien is het maar het best er een eind aan te maken. Ik zal wel sterk zijn. Je zult zien hoe sterk ik ben, als 't moet," zeide zij.

Maar nauwelijks was de deur achter hem gesloten of het was met haar zelfbeheersching gedaan. Wanhopend weenend viel zij op een stoel neer, alles vergetend, zelfs Else die in de kamer was. Eerst toen zij hare kleine kinderarmpjes om haar hals voelde kwam zij tot bezinning:

„Moedertje, lieve, zoete tante Thora, u mag niet huilen anders moet ik ook huilen," fluisterde Else,

terwijl zij haar om beurten moedertje en lieve, zoete tante noemen bleef.

Zou zij dat kind, dat zij gewonnen had, nu ook moeten missen? Was al haar rijkdom over enkele minuten uit? Alles behoorde aan Anna, die het 't eene oogenblik aannam en het 't andere wegwierp — was zij nu misschien op de trap om alles in bezit te nemen?

Het was haar plicht het kind op de komst van de moeder voor te bereiden. Zij omhelsde Else bijna woest. Dit was niet de weg voor die voorbereiding, dat wist zij wel. Maar voor het eerst ontdekte Thora dat plicht een woord was dat een vijand was van het geluk. Zij trachtte haar gedachten te verzamelen om te zeggen wat er gezegd moest worden. Over haar woorden zou zij wel meester moeten zijn. Over haar gevoel kon zij dat niet.

„Nu krijg je weldra je echte moedertje terug, Else," zeide zij. „Misschien is zij hier al."

„Was het moeder die daar kwam?" vroeg Else angstig. „Weet u het heel zeker?"

„Neen kind, heel zeker weet ik het niet, maar ik denk het. Vader ging naar beneden om te kijken en je weet wel, dat moeder, toch eenmaal komt."

„Ja, zeker wel," zeide Else treurig. „Ze zou niet weten waar zij anders naar toe moest."

„Je zult zien hoe blij je bent als ze terug komt," zeide Thora met moeite. Hoe dwaas was alles toch. Zij meende er immers geen woord van. Het waren niet meer dan klanken. Nu had zij plezier in Else's angstige onverschilligheid.

Het kind drukte zich liefkoozend tegen Thora aan en Thora nam gewillig haar liefkoozingen aan.

„Is het leelijk van me dat ik niet verlang en dat ik niet veel aan moeder gedacht heb," kwam er aarzelend uit.

„Ik weet 't niet, ik weet 't niet," herhaalde Thora verward. „Misschien had je je er moeite voor moeten geven."

„Om u gauw te vergeten, tante Thora? Wou u dat?" zeide Else vroolijk. Haar ernst was plotseling in dartelheid veranderd. „U hebt nu eenmaal uw wildzang en nu moet u haar ook houden. Wil u niet?" vroeg zij vleiend.

„Zeker, Else," antwoordde Thora zacht. „En je mag het nog wel eens zeggen. Misschien zijn het wel de laatste lieve woorden, die ik hoor."

„Ik zal 't zoo dikwijls zeggen als u maar wilt, tante Thora, maar dan mag u ook niet huilen, of liever hardop snikken, net als een ondeugende Else — u weet wel zooals u zooeven deed. We kunnen het immers heerlijkjes saampjes hebben?"

„We hebben het heerlijk gehad en dat is al iets," zeide Thora ontwijkend. „Maar je hebt gelijk Else, tante Thora mag zich niet aanstellen als een ondeugend klein meisje. Ik was zeker niet wel zooeven. Dat is een oude, verstandige dame ook wel eens." Zij had haar zelfbeheersching terug gekregen en was bereid zich in het onvermijdelijke te schikken.

Toen Grönning beneden kwam zag hij de flinke gestalte van „Kirsten uit den winkel" uit het rijtuig stappen, maar toen hij tegelijkertijd hoorde dat Ulrik in zijn wachtkamer was, moest hij haar alleen naar boven laten gaan.

Toen zij de vele, ongewone trappen op was en even in de kamer staan bleef om op adem te komen, liep Thora haar vroolijk tegemoet.

Wat een opluchting om de gestalte van die flinke vrouw voor zich te zien! Thora had haar van vreugde wel om den hals willen vallen. Het was Anna dus niet en het oogenblik van haar komst was dus weer verschoven. Iedere minuut zou er éen zijn. Wat was zij toch laf. Maar in ieder geval was het heerlijk dat zij nu nog gered was.

„Het was dus uw rijtuig," zeide zij vroolijk.

„Ja, lieve juffrouw Thora," zeide Kirsten langzaam.

„In Kopenhagen nemen we meestal een rijtuig. Dat spaart je schoenen zoo. Maar nu moet u me even laten rusten om op mijn verhaal te komen. Wij buitenmenschen zijn niet gewoon zoo hoog te stijgen."

„Zeker, rust u maar goed uit," zeide Thora vriendelijk, terwijl zij 't haar op de sofa gemakkelijk maakte. „Daarna zullen we eens gezellig samen praten."

Thora kreeg plotseling behoefte haar hart aan iemand uit te storten, en aan wie zou ze het beter doen dan aan deze eerlijke, oprechte boerenvrouw. Het was of zij tot de natuur zelf haar toevlucht zocht.

Else was stil weggeslopen. Zij was bang dat Kirsten haar mee wilde nemen. Thora kon dus vrijuit spreken. En toch aarzelde zij. Het was zoo moeilijk om te beginnen. Maar ook hierin kwam Kirsten haar te hulp. Op haar gewone oprechte manier ging zij dadelijk op het doel af:

„Geneert u zich maar niet, lieve juffrouw Thora," zeide zij. „Als u over iets tobt, vooruit dan maar. Ik ben wel is waar maar een boerin, maar daarom toch evengoed een mensch. En twee paar oogen zien beter dan een. Het lucht altijd op om eens uit te spreken."

„U is wel lief," zeide Thora warm en dankbaar. „Het doet werkelijk goed eerlijke sympathie te

ontmoeten en ik heb juist behoefte om met iemand te praten, die een gezond goed verstand heeft."

„Ja, op gezond verstand heb ik tot nu toe geleefd... En dat is een bijzonder goede kost," zeide Kirsten, terwijl zij Thora aanmoedigend toeknikte.

„Het was over Else."

„Dat dacht ik wel, lieve juffrouw. Ik houd ook een beetje van het wurm, ga dus uw gang."

„Eigenlijk is er zoo weinig en toch zooveel te zeggen, Mevrouw Nielsen. Maar Else houdt van me. Ze houdt van me alsof ik haar moeder was, en dat maakte mij zoo gelukkig. Ik heb nooit iemand gehad, die zich werkelijk om mij bekommerde. Misschien heb ik me voor Else moeite gegeven. Het was zoo heerlijk te voelen dat ik de allerbeste voor haar was. Maar dan komen er toch allerlei gedachten in je op en aarzelingen — of ik haar wel mag houden. Vindt u, dat ik goed genoeg ben om haar moeder te zijn?"

„Goed genoeg, lieve juffrouw Thora, ja, waarom niet? Het schaap hangt aan u, wat zou er dus in den weg staan?"

„Dat is wel waar, maar u heeft zeker ook gehoord wat ze van mij zeggen?"

„Hooren en hooren is twee. Ik luister naar

geen praatjes. Mijn leus is, veeg eerst je eigen straat schoon en dan die van een ander."

„Ja, maar als er nu wat van waar is. Het is moeilijk genoeg om het te zeggen."

„U hoeft ook niets meer te zeggen, lieve juffrouw, ik begrijp u wel en niemand is volmaakt. Ieder heeft zijn fouten, dat hangt van zijn natuur af. Er zijn zooveel verschillende fouten. De liefde is u zeker te machtig geweest. Als een man en een vrouw den heelen dag samen zijn, begrijp je wel hoe 't eindigen moet. Ik weet 't uit ondervinding. Van de mannen kom je zoo licht niet af. En als je daarbij nog van het wurm houdt ook — enfin, dan zwijg ik verder maar."

Dat was wel niet de troost, die Thora verwacht had, maar die bracht haar toch even in goed humeur en onwillekeurig liet zij haar hand in Kirsten's groote, sterke handen glijden. Het was zoo'n veilig, warm gevoel.

„Ik wilde dat ik het leven even flink en krachtig kon aanvatten als u," zeide zij.

„O, dat leert u wel, dat komt van zelf als men dat wil," antwoordde Kirsten vroolijk. „Ik wil u wel zeggen, lieve mensch, dat ik me geen seconde bedenken zou zoo'n klein meisje te houden, als de Heer mij haar gunt en dat niettegenstaande

ik drink en kaart speel. — Niet zoo, dat ik me dronken drink, want ik kan aardig wat verdragen, maar de Heer heeft zich vergist, ik had een man moeten zijn. Maar nu moet ik eenmaal rokken dragen en moet er dus ook maar tevreden mee zijn.... U begrijpt me, lieve juffrouw?"

„U bedoelt dat ik goed genoeg ben en niet hoef te aarzelen?"

„Het kind houdt van u, dat is 't voornaamste," zeide Kirsten met nadruk. „Wat er verder tegen is, wel daar hoeft u zich niet om te bekommeren."

„Heusch niet, werkelijk niet?" herhaalde Thora.

En weer hoorde zij de woorden van het kind: „moeder zou niet weten, waar zij anders heen moest." Had zij den moed iemand kwaad te doen? O, zij wist zoo zeker hoe 't eindigen zou!

„Ik schijn er toch niet in geslaagd te zijn u te helpen, lieve juffrouw," zeide Kirsten toen zij merkte hoe ernstig Thora was. „Kom liever eens bij ons dan brengen we u wel weer in de goede stemming."

„Dat was misschien wel het best voor me," zeide Thora weemoedig.

Nu kwam Grönning binnen. Hij zag er ook ernstig en nadenkend uit. Men zag, dat 't hem moeielijk viel kalm te blijven. Toch groette hij Kirsten vriendelijk:

„Zoo zoo, bent u ook eens naar de stad gekomen," zeide hij om toch iets te zeggen.

„Ja, we reizen gewoonlijk met een heel gezelschap. Dat weet de dokter nog wel van vroeger. Ik ben naar stad gekomen om iets voor het trouwen van dien ouden gek te koopen.

„Het is bijna jammer van Alma," zeide Thora.

„O, ik weet warempel niet of 't voor een van beiden jammer is. Ze doen het uit eigen, vrijen wil. Hij is dol op haar en zij heeft er genoeg van eeuwig voor kindermeid te spelen. Het is niet prettig voor een meisje van haar leeftijd dat hâar ouders maar steeds het eene kind na het andere in de wereld brengen."

„U hebt een eigenaardige manier om ons te overtuigen," zeide Grönning.

„Maar, die is nog zoo heel dwaas niet.... Maar nu moet ik mijn boodschappen gaan doen. U bent ook elders met uw gedachten, dokter. Dat zie ik wel aan u en dan is 't vreeselijk om je hier vriendelijk voor te moeten doen."

„Maar Mevrouw Nielsen!"

„Zeker, „Kirsten uit den winkel" heeft ook oogen in haar hoofd. Af en toe moet ik me zelf maar eens noemen bij den naam, waaronder ik 't meest bekend ben."

„Die naam klinkt ook lang niet kwaad."

„Die houdt tenminste veel in," zeide zij met een gevoel van waardigheid.

Thora keek voortdurend Grönning aan. Wat was er gebeurd? Zij durfde nauwelijks vragen. Zij beiden vreesden maar één ding. Eindelijk ging zij recht op het doel af en vroeg:

„Was Ulrik bij je?"

„Ja," was al wat Grönning antwoordde, terwijl hij vermeed Thora aan te zien. Maar zij zat op heete kolen en wilde nu dadelijk weten waar het op stond, zij kon niet wachten tot Kirsten weg was.

„Sprak hij over Anna?"

Weer het korte: „Ja."

Nu werd Kirsten ook nieuwsgierig en vroeg opgewonden:

„Wordt Mevrouw beter?"

„Ja, misschien komt zij vandaag al thuis."

.... Thora wilde het — nu was het er uit. Kirsten aarzelde even en keek hen aan:

„Hemeltje-lief, de zaak is veel ingewikkelder dan ik gedacht had."

Zij wilde naar Thora toe gaan, maar bleef staan:

„Neen, laat me liever weggaan. Ik kom maar ongelegen en ben er al lang genoeg geweest. Waarom

hebt u me niet dadelijk de deur uitgejaagd, dokter?"

„Omdat we u als een vriendin beschouwen en niet als een lastige gast," zeide Grönning vriendelijk.

„Dank u — dat is heel lief van u gezegd.... Maar dat is waar ook, in de vacantie mag ik Else zeker wel hebben? U hoeft niet bang te zijn, we zullen wel zorgen dat haar niets overkomt."

„Ja 't is niet onmogelijk dat we haar naar u toezenden. Misschien maken wij dan een reisje naar het Zuiden. Wat zeg jij er van Thora?"

„Ik durf niets zeggen," zeide zij droef. „Ik ben bang dat niet ik met je mee zal gaan. Ik zal eerder naar de Noordzee moeten reizen, wilt u me hebben als ik kom, Mevrouw Nielsen?"

„Of ik wil, lieve mensch? Het zal een waar genot zijn voor Niels en mij om u te vertroetelen. En daar bent u ook niet aan verwend."

„Gelooft u dat we niet goed voor haar geweest zijn?" vroeg Grönning.

„In ieder geval is zij beter voor u geweest," antwoordde Kirsten. Hierop gaf ze ieder een van haar flinke handdrukken en haastte zich weg.

XVI.

De eerste dagen, dat Anna op de kliniek was nam dokter Ulrik haar oplettend waar, maar hij kon steeds niet goed wijs uit haar worden. Eigenlijk krankzinnig was zij niet, tenminste niet meer dan zij altijd geweest was. Maar zij was zeer terneer gedrukt. Er was iets gebeurd wat een sterken indruk op haar gemaakt had en waarover zij nu voortdurend tobde.

Verscheidene malen had hij getracht haar vertrouwen te winnen. Maar het was hem niet gelukt. Zij bewaarde steeds een schuwe achterhoudendheid over het verleden. Het verwonderde hem ook dat zij zoo gewillig bij hem bleef en in het geheel niet vroeg om naar huis te gaan. Af en toe twijfelde hij zelf of hij wel het recht had haar te houden. Maar natuurlijk, normaal als andere menschen

was zij ook niet. Zij nam alles van het dagelijksche leven veel zwaarder en ernstiger op dan noodig was.

Eens vroeg hij haar toch of zij niet naar huis verlangde. Maar zij had dadelijk droef geantwoord:

„Neen, laat me hier nog maar wat blijven. Ik heb behoefte om boete te doen. Ik ben nog niet waard naar mijn man en kind terug te gaan. Ik moet me eerst oefenen om een goede echtgenoote te worden. Ik ben heel lang ziek geweest, dokter. U hebt gezegd, dat u me genezen kunt. Ik moet heelemaal beter zijn voor ik naar huis durf."

Dokter Ulrik keek haar aan. Zij wilde zich oefenen om een goede echtgenoote te worden? Was daar een krankzinnigengesticht de plaats voor? En in dit bijzondere geval, misschien toch wel. Misschien leerde zij hier naar de gezellige kalmte van een thuis verlangen.

Hij stelde haar voór hem te helpen met het verplegen der krankzinnigen. Dat zou haar eigen energie en wil wakker roepen en haar tevens leeren oordeelen, zoodat zij in het vervolg niet zoo gauw aan iedere overspannen stemming toe zou geven.

Toen bepaalde dokter Ulrik den tijd van haar verblijf bij hem, en hij beloofde Anna er Grönning niets van te zeggen voordat de tijd verstreken was.

Hij vond ook dat er niets te zeggen was, daar het maar een korte scheiding wezen zou, waar zij eigenlijk beiden behoefte aan hadden.

Met tevredenheid zag hij, dat hij geluk had met zijn kuur. Iedere zieke in het wonderlijke en onrustige huis, bracht het zijne tot haar genezing bij. Hij liet haar nooit alleen en nooit zonder werk. Zij had altijd die krankzinnige, verwarde menschen om zich heen. En hij zag dat de gedachte: als ik nu ook zoo eens geworden was, haar schrik aanjoeg. Af en toe schaamde zij zich, want vele van die ongelukkigen waren juist krankzinnig geworden omdat zij verloren, wat zij bezat.

Hij liet haar vooral een vrouw verzorgen, die het verstand verloren had toen zij haar eenig kind moest missen.

Hij vond dat het haar goed kon doen zich eens te vergelijken bij die arme vrouw, die zich nu tevreden moest stellen met een pop van oude lappen.

En Anna begreep het, begreep alles.

Soms overviel haar een hevig verlangen om haar eigen flinke Else tegen zich aan te kunnen drukken en moest zij zich geweld aan doen niet dadelijk naar huis te gaan. Zij had den dokter haar woord gegeven vol te houden. Haar boete

was nog niet uit. Lijden was goed voor haar, het was ook goed voor haar te verlangen naar dat wat zij vroeger niet genoeg gewaardeerd had. En met dubbelen ijver wijdde zij zich aan de ongelukkige bewoners van het groote huis. Zij had een innige behoefte goed te zijn tegen allen, en leerde daardoor de kunst met hen om te gaan, zoodat zij Ulrik werkelijk tot steun werd. Hij zag er dan ook bepaald tegen op, dat zij vertrekken zou. Nu had hij haar vertrouwen gedeeltelijk gewonnen en werkten zij goed samen. Maar hij had geen recht haar langer te houden dan zij zelf wilde.

Eerst heden was 't bij hem opgekomen, dat het misschien maar 't best was voor allen als Anna bij hem bleef. Hij was bij Grönning geweest en had hem medegedeeld dat zijn vrouw terugkwam en hem tevens op de hoogte van haar toestand gebracht.

Zoodra hij in Grönnings kamer stond en over Anna begon te spreken, voelde hij dat het niet zoo gemakkelijk was als hij gedacht had. Grönning was zoo wonderlijk gereserveerd en koel, niettegenstaande het zijn eigen vrouw betrof. Hij was lang zoo belangstellend en enthousiast niet als wanneer ze over volkomen onbekende pa-

tiënten spraken. En toen hij zeide, dat Anna nu gezond en vroolijk naar huis verlangde, dat zij eigenlijk heelemaal niet krankzinnig was geweest, alleen zeer melankoliek en overspannen, en vertelde dat zij eigenlijk meer hulp was geweest dan patiënt.... toen had Grönning zoo vreemd wantrouwend gevraagd of het misschien normaal was, dat een vrouw zich plotseling naar een krankzinnigengesticht liet brengen om vreemde menschen te verplegen.

„Als mijn vrouw voor iets boete had te doen, dan was thuis de plaats daarvoor geweest," eindigde hij.

En Ulrik vond dat uit een nuchter oogpunt beschouwd Grönning gelijk had. Maar volgens de omstandigheden, had hij het niet. Anna nam nu eenmaal de zaken niet op als gewone menschen doen en haar verblijf in de kliniek had haar goed gedaan. Maar hij had misschien beter gedaan Grönning eerder in te lichten. Nu wreekte zich zijn Voorzienigheid spelen. Zijn fout was dat hij meer aan Anna dan aan Grönning gedacht had. Maar zij was dan ook de patiënt, die genezen moest worden. En hij meende dat Grönning alle reden had om blij te zijn. Als hij maar eerst eens zag hoe kalm en gezond er nu met

Anna te praten was en hoe zij zich op haar thuiskomst verheugde. En toch, toen hij bij het afscheid zijn vriend den raad gaf Anna alle aandoeningen te sparen en haar kalm in het gewone leven binnen te laten glijden, had Grönning weer zoo wonderlijk geantwoord, dat het er op aankwam of zij er beiden toe in staat waren.

Alles was daar niet in den haak. Je kunt zoo makkelijk niet in een menschenziel doordringen, zeide Ulrik in zich zelf. Hij had er ondervinding van.

Ondertusschen besloot hij Anna niet angstig te maken en haar niets te vertellen van Grönnings gering enthousiasme voor haar thuiskomst.

Beiden moesten nu zorgen dat een samenleven mogelijk was. En hij geloofde, dat zij den wil er toe had.

Haar voorslaan bij hem te blijven, durfde hij tenminste voorloopig niet.

Toen Ulrik weg was, bleef Grönning als verstompt staan. De beslissing was dus gekomen. Nu moest hij weten wat hem te doen stond. Nu kon hij zich niet langer behagelijk laten meeglijden. Maar wat zou hij doen? Weten wat hij wilde had hij nooit goed gedaan en nu moest hij juist weten wat hij wilde.

Eigenlijk was hij in een belachelijke positie. Hier stond hij met twee vrouwen. Nu behaagde het Anna plotseling zich te vertoonen en had hij als gehoorzaam echtgenoot niet anders te doen dan haar te ontvangen. Of hij het kon werd hem niet gevraagd. Zou dit niet genoeg zijn om al je zelfbeheersching te verliezen? Hij zou rijp zijn voor Ulrik's kliniek als die Anna losliet. In het gesticht zouden zij dus om beurten hun thuis hebben.

Maar wat hielp het of hij er al over peinsde. Het hielp Thora niet en hem evenmin. Het verleden kon niet uitgewischt worden. Hij moest naar boven om met Thora te praten, die angstig wachtte.... O! kon hij haar maar met sterke armen van dit alles wegdragen.

Toen hij Kirsten boven aantrof, was hem dit niet onaangenaaam. Zoo had hij nog wat uitstel.

Maar toen zij weg was, was hij even ver. Thora stond voor hem. Zij was wonderlijk kalm, zooals iemand die op het ergste voorbereid is.

Zoo voorzichtig mogelijk vertelde hij haar alles van Anna. Hij trachtte er over heen te glijden, dat zij meer verpleegster dan patiënt geweest was. Hij vermoedde dat het haar meer smarten zou. Maar het gelukte hem niet. Thora begreep het toch.

Toen hij uitgesproken had, zeide zij alleen:

„Den dag dat Anna's ziel stierf, stierf je liefde. Herinner je je die woorden?"

Of hij zich die herinnerde? Maar dat was niet de eenige oorzaak. Nu hij Thora zoo dicht bij zich had, scheen Anna hem zoo wonderlijk ver af en onwezenlijk. En toch zou zij weldra levend voor hem in deze zelfde kamer staan.

„Wij tweeën zijn zooveel voor elkaar geweest dat we niet aan woorden behoeven te blijven hangen," zeide hij ernstig.

Thora antwoordde niet, maar keek hem alleen hulpeloos aan.

Weer kreeg hij dien onweerstaanbaren lust haar in zijn armen te nemen en ver met haar weg te vluchten. Zoo ver, dat zij zonder strijd vreedzaam en gelukkig samen konden leven. Als hij haar maar helpen kon, dat was hem genoeg.

„Maar Thora, liefste Thora, bedenk eens hoe goed wij het samen gehad hebben. Je weet immers, dat je me hebt. Wij tweeën, die een half jaar zulke goede ouders geweest zijn.. Het klinkt wel armoedig dat Else maar een half jaar goede ouders gehad heeft. Maar dat halve jaar heb jij haar gegeven Thora... Doet je dat geen goed?"

„Ach ja, misschien wel wat. Maar nu is het immers gedaan."

„Niet als we 't zelf niet willen," zeide Grönning onzeker. Hij durfde haar nauwelijks recht in het gelaat zien.

„Ja juist de wil, daar komt het juist op aan."

„Weet je dan zoo zeker wat het goede is, Thora?"

„Ja, dat weet ik, Knud. Maar ik wil me zelf zoo graag voorliegen dat het anders is. Ik heb Else niet ter wereld gebracht. Je begrijpt misschien niet hoeveel dat zeggen wil, maar dat zegt veel, Knud. Een moeder kan zondigen en nog eens zondigen zonder dat men het lang onthoudt. Ik heb maar één macht, goed te zijn. En als ik blijf, ben ik bang, dat ik dit niet meer ben."

„Denk je dan dat Else en ik je missen kunnen?"

„Kom, een oude juffrouw kan gemakkelijk gemist worden . . . Else zal een dag, misschien twee dagen huilen, maar dan is het voorbij. Als Anna haar maar met een klein beetje liefde tegemoet komt en dat zal zij nu, is alles veel rijker en voller het hare dan het 't mijne ooit geweest is."

„Waarom maak je je kleiner dan je bent," zeide Grönning. „Je mag niet bitter worden."

„Bitter ben ik niet Knud, daarvoor ben ik te bedroefd. En dat zou ik je zelfs niet moeten zeggen. Ik zou trotscher moeten zijn en zonder moeite verdwijnen . . . Maar ik ben geen heldin, alleen

een eenzame ziel die het een tijd lang goed heeft gehad. En ik strijd om het te behouden, hoewel ik weet, dat het niet geeft."

„Ja, maar je hebt ons immers... Vertrouw je me niet meer?" zeide Grönning. Hij keek Thora aan, wier wangen begonnen te gloeien van aandoening. En het stond haar goed. Hij verbaasde er zich over, dat hij het opmerkte. Maar zij straalde bepaald van schoonheid en aandoening.

Thora dacht aan niets anders, dan waaraan zij voortdurend gedacht had en wat zij tot nu toe altijd zoo gaarne van zich afgeschoven had. Nu moest het tot klaarheid komen. Zij sprak niet alleen tegen Grönning, maar ook om zichzelf te overtuigen.

„Wat wil je eigenlijk doen, Knud," zeide zij „en hoe geloof je dat ons samenleven in de toekomst wezen zal? Wil je ons alle twee hebben, zoodat we als twee Mormoonsche vrouwen er om wedijveren wie je het meest aanhalen en verwennen zal... en evenzoo beiden Else liefkoozen en opvoeden? Bedenk, dat Anna nu aan het werk wil."

„Ja, nu heeft zij het plotseling in haar hoofd gekregen en heb jij maar te verdwijnen. Bedoel je dat Thora?"

„Ja, voor mij valt er anders niet te doen....

Als ik een andere uitkomst wist, geloof je dan niet dat ik die zou grijpen?"

„Ik zou wenschen dat je je wat minder duidelijk uitdrukte Thora. Liefde komt en gaat niet op commando, al naardat het iemand het best past."

„Ach," zeide zij teeder, „de liefde laat zich gemakkelijk genoeg commandeeren. Het komt alleen maar aan op een goeden wil."

„Goede wil, goede wil," stamelde Grönning. „Thora heb je niet meer den wil om van me te houden?"

Zij keken elkaar aan .... en een oogenblik was de oude, verstandige Thora een zwakke, verliefde Thora.

XVII.

Het was een teleurstelling voor Anna, dat dokter Ulrik alleen terug kwam. Zij had in stilte gehoopt, dat Grönning mee gekomen zou zijn. Zij had gedacht, dat zijn ongeduld en verlangen zoo groot zouden zijn, dat hij niet kon wachten tot zij zelf kwam. Maar toen begon zij hem weer te verontschuldigen. De mededeeling was immers zoo plotseling geweest, hij moest tijd hebben om op zijn verhaal te komen en daarbij rustte er nu ook zooveel op hem. Ulrik had haar dikwijls van het werk van haar man verteld, zoodat zij voortdurend met hem meegeleefd had. De eenige naar wie zij nooit gevraagd had was Thora. Zij voelde een zekere schuwheid als zij aan Thora dacht, die natuurlijk heel eerbaar en goed was en het goed bedoeld had. Af en toe was zij wel bang voor haar geweest,

maar dit was een van die dingen waartegen zij gestreden had en die zij trachtte te overwinnen.

Toen zij nu voor haar huis stond was dezelfde angst er weer. Maar zij lachte er om, stond even stil om haar hart wat minder luid te doen kloppen en liep toen als een jong meisje de trappen op. Waarom zou zij aarzelen? Door de deur van zijn eigen huis ging men in en uit zonder er verder over na te denken. Men deed die open en toe zooals men het haar van zijn voorhoofd strijkt. En toch — bij de bovenste trede bleef zij weer staan. Zij moest alle gedachten, die zich aan haar opdrongen, met geweld van zich afzetten. Het verleden lag achter haar en de toekomst behoorde haar. Er was niets, niets dat haar daar langer van scheidde...

Het volgend oogenblik stond zij in de kamer en strekte haar handen naar haar man uit. Zij was zoo aangedaan, dat zij niet bemerkte dat hij ze niet dadelijk greep. Zij had alleen gedacht, dat het gemakkelijker geweest zou zijn om hem te naderen. Hij stond daar zoo vreemd onbewegelijk.

„Ik heb een lange, lange reis gedaan," zeide zij met moeite. „Maar nu zal je plezier van me hebben.... Alles zal worden zooals je 't mij verzocht."

„Dat was een wonderlijke reis, Anna," zeide

Grönning. Hij kreeg bijna medelijden met haar, toen hij haar daar zoo bevend en vol verwachting zag staan. Maar hij deed geen poging om naar haar toe te gaan.

Anna keek om zich heen en de gezelligheid viel haar op. Dat was Thora's werk, die er zoo bescheiden bij stond en zich zoo geheel op den achtergrond plaatste. Zij mocht haar wel een paar vriendelijke woorden toespreken.

Anna ging een paar schreden naar haar toe:

„Wat is het hier gezellig en prettig, Thora. Daar heb ik jou zeker allemaal voor te danken. Maar het allermeest dank ik je toch voor hetgeen je voor mijn meisje gedaan hebt."

Zij stak snel en warm haar hand naar Thora uit, maar Thora greep die niet.

„Je behoeft in 't geheel niet te bedanken, Anna. Je moet heusch zoo dankbaar niet zijn," stamelde Thora verward. Haar valsche positie tegenover Anna werd haar bijna te machtig. Deze ontmoeting had niet moeten plaats hebben. Waarom had zij zoo weinig bedenktijd gehad?

Anna keek Thora aan en van haar naar Grönning. En van hem zag zij weer naar Thora. Beiden stonden daar zoo stijf en stil.

„Ben ik te veel? Heb ik mijn thuis verloren!"

gilde zij bijna. Hemel, dan was hét dus waar, wat zij af en toe zoo gevreesd had.... maar niet geloofd, geen oogenblik geloofd....

„We wilden het niet.... Het was de bedoeling niet...." anders kon Thora niet uitbrengen en wat zou zij ook anders zeggen.

„Ja, je hebt me gewaarschuwd," antwoordde Anna bitter, „je vindt dus natuurlijk, dat ik me over niets te beklagen heb."

„Ik wilde het niet, ik wilde het niet," herhaalde Thora. „Het was sterker dan mijn wil."

„Ja, waarom ben je heengegaan, Anna," zeide Grönning.... „O, als je vroeger bij me gekomen was, zooals je nu bij me komt, wat zou ik van je gehouden hebben en wat zou je ons allemaal gelukkig hebben gemaakt."

„Was het niet goed dat ik heenging? Toen maakte ik immers plaats voor haar?"

„Nu ben je boos en onrechtvaardig, Anna, en Thora is wel de allerlaatste tegen wie je dat zijn moogt. Je moet tot je zelf komen, dan zullen we eens kalm samen praten. We moeten dat wel.... En als het je troosten kan, we hebben werkelijk medelijden met je. Maar zoo gemakkelijk hebben wij het ook niet."

Anna lachte krampachtig.

„Ik kom thuis als de berouwvolle echtgenoote — en dan, heeft mijn man zoo'n medelijden met me.... Ik moet tot me zelf komen zeg je, kalmeeren.... om heen te gaan. Dat bedoel je immers? Jullie jagen me gewoon weg?... Zeker beleefd en vriendelijk, maar toch...."

„Maar Anna, waarom zeg je dit alles?" vroeg Thora droef. „Misschien heb ik meer geleden dan jij," voegde zij er stil bij.

„Ja, ik kan me voorstellen, dat je 't slecht gehad hebt hier in mijn huis," zeide Anna hard. Het wakkerde haar woede nog meer aan toen zij zag dat Grönning al zijn opmerkzaamheid aan Thora schonk.

Anna vond dat zij hem dwingen kon en moest om haar een oogenblik warm en liefdevol aan te zien.

Maar zij volgde een wonderlijken weg. Want in haar opwinding werden haar woorden steeds kwetsender. Zij hoorde hier thuis. Zij had het recht en het verheugde haar bijna Thora met woorden te kunnen pijnigen.

„Ja, het is mijn huis," herhaalde zij. „Alles is van mij en niets van jou. Je dacht misschien, dat je me zoo gemakkelijk weg kon krijgen? Je vergist je, een huisvrouw jaag je zoo maar niet weg."

Thora stond kaarsrecht en kalm voor haar. Het kostte haar moeite zoo te blijven.

„Neen, dat weet ik," antwoordde zij waardig. „Ik betreur 't alleen maar, dat ik niet weg was voor je kwam. Mijn taak is hier afgeloopen.... ik heb mijn dienst gedaan, terwijl jij elders de lijdende persoon bent gaan spelen, en je huis staat weer voor je gereed....

Nu is het mijn beurt om het spelletje te beginnen...."

Anna zakte bijna in elkaar onder Thora's woorden. Maar toch voelde zij een vage, zwakke vreugde.

„Ga je niet heelemaal weg?" vroeg zij onzeker.

„Zeker, wees maar niet bang, Anna.... Ik zal wel weg gaan. Ik ga voor een tijd naar de west-kust. Ik heb behoefte om een beetje verwend te worden moet je weten."

Thora deed zich geweld aan om het opgewekt te zeggen, maar haar woorden klonken droef en afgebroken. En om haar zelfbeheersching niet geheel te verliezen, moest zij nu bijna de kamer uit vluchten. Zij durfde tot afscheid Grönning zelfs niet aanzien. Als zij het gedaan had, was zij misschien verloren geweest. En nu wilde zij haar zelfbeheersching bewaren. Geen van beiden mocht zien, hoe zwak zij in werkelijkheid was.

Grönning was den geheelen tijd zoo verstompt alsof plotseling al zijn gevoel gestorven was. Eerst toen de deur zich achter Thora sloot, schrikte hij op... Hij moest haar naloopen.. Maar bleef toch staan. Anna keek hem aan. Kon hij geen enkel oogenblik zijn blikken eens naar haar toe wenden, zelfs al was het in woede — als hij haar maar eens even aankeek. Maar hij keek steeds naar de deur, alsof hij verwachtte, dat die nog eens zou open gaan en Thora weer terug komen.

Even daarop kwam Else binnen. Ook zij wendde zich niet naar haar moeder, maar stormde dadelijk op haar vader los. Haar heele gezichtje was door het huilen vertrokken en zij herhaalde:

„Vader, waarom liet u haar heengaan? Waarom liet u haar heengaan?"

Grönning antwoordde niet, maar drukte haar teeder tegen zich aan, terwijl Else door snikte:

„Komt ze dan niet terug? Wilt u haar niet zeggen, dat zij terug moèt komen?"

„Zeker, Else," zeide Grönning ernstig. „Dat zal ik haar zeggen als je erg veel behoefte aan haar hebt."

Anna kwam verlegen nader:

„Wat zeg je strenge woorden. Knud. Kun je niets lievers zeggen?"

„Dat kon ik vroeger, Anna.”

„Je woorden worden droever en droever Knud. Het geheele verleden komt bij me op. Kan ik jullie dan niet meer winnen?”

„We zullen moeten berusten, Anna. Wij moeten er ons in schikken dat alles uit is. Maar Else kan het niet en zal het ook niet,” zeide Grönning beslist.

„Je gelooft niet meer in me! O! je gelooft niet meer in me,” zeide Anna wanhopend. „Maar je moet me niet geheel verstooten. Ik kom immers ootmoedig smeeken om te mogen strijden voor dat wat ik een korten tijd gemist heb .... En Else, lieve Else, heeft die ook geen blik, geen woord voor haar moeder? .... O, zeg toch iets. Eén van jullie moet iets zeggen.”

Grönning keek haar even aan, liet toen Else los, die hem stevig vasthield en duwde haar zachtjes naar haar moeder:

„Thora, die jij hoonde, zeide dat een moeder veel kan zondigen, zonder dat men het lang onthoudt .... Misschien zal Else het niet lang onthouden ....”

De Deensche Pers over „Een Moderne Heilige".

Mevrouw Eilersgaard behandelt een vraagstuk dat een groote rol speelt in menig huisgezin. Algemeen is thans de opmerkzaamheid gevestigd op dit groote gevaar der maatschappij.

Het is een van ouds bekende opvatting in het Noorden dat wie zijn eigen huis niet bouwen kan ook het groote dat hij schiep in ruïnen zal zien storten....

Mevrouw Eilersgaard laat haar handeling plaats hebben in een klein gezin, maar daarom is het behandelde vraagstuk er niet minder om.

De geschiedenis is goed verteld ook wat verscheidene ingevlochten episoden aangaat. Wij hebben er grappige Jutlandsche typen aan en de ernstige zijde van het boek is gekruid met frisschen humor. Maar het voornaamste is de gedachte die het boek tot grondslag heeft. Andere schrijvers hebben ook vroeger getracht een licht te werpen op de philantropische werkzaamheden der moderne vrouw, maar deze bijdrage van Mevr. Eilersgaard behoort zeker tot de beste.

Professor BORCKSENIUS
„Dannebrog".

„Een Moderne Heilige" is een huwelijkstragedie. Maar een tragedie ontstaan niet door het gewone, algemeen bekende thema. En daarvoor mogen wij de schrijfster dankbaar zijn, want het lezend publiek heeft weldra genoeg van al de huwelijksromans, die vrijwel alle op éen leest geschoeid zijn. *„Berlingske Tidende"*.

Zoowel over de ernstige, als de vroolijke gedeelten van dit boek ligt een ware en gezonde levenslust, die het boek bizonder aantrekkelijk maakt. *„Politiken"*.

Mevrouw Eilersgaard behoort tot de schrijvers die iets op het hart hebben. Zij heeft een artistiek oog en een levendige opmerkingsgave. Bovendien kan men haar boeken gerust in de handen van onze kinderen geven, hetgeen men nu juist niet van de meeste boeken, die uitkomen, zeggen kan. *„Hypskolebladet"*.

Charlotte Eilersgaard heeft ons drie ongelukkige menschen geschilderd met innige waarheid en artistieke fijnheid. Sommige van de bijpersonen zijn uitstekend geteekend. *„Fijne Tidende"*.

De schrijfster heeft een uitstekende gave ons te vertellen en een diep medelijden met al wat verkeerd en ziekelijk is. Zij zet sterke grenzen voor plicht en recht.

„Een Moderne Heilige" is een goed boek dat ons nog veel van de begaafde schrijfster doet verwachten. *„Fredericia Avis"*.

Bij den Uitgever van dit boek verscheen ook:

HONGER

NAAR HET NOORSCH VAN KNUT HAMSUN

DOOR JEANNETTE E. KEIJSER.

Prijs ingenaaid *f* **2.40**; in prachtband *f* **2.90**.

Groot Nederland.

Knut Hamsun is een kraan, een auteur om de Noren te benijden. **„Honger" pàkt van begin tot eind door de bekoring van het meest alledaagsch aangrijpende.** Want helaas! nieuw is het niet dat iemand honger lijdt, dat iemand al-vechtend met armoe en ellende moreel verwordt, als een verloopene langs de straten slentert, half-krankzinnig tot oneerlijkheid vervalt. Maar.... als iemand van groote geestesgaven, met hooge onpractische levensopvattingen, met veel zielefijnheid en gevoeligheid tot zulk een uiterste komt, dan.... ja dan wordt het tòch iets zóo belangwekkends, dat we meeleven en meelijden en tevens vreugde van bewondering voelen voor een schrijver, die dit alles zoo wonder-waar weet te maken. **Knut Hamsun is een kranig auteur.**

Oprechte Haarlemsche Courant.

Een knap, beslist-persoonlijk boek. De auteur geeft 't leven van een armen schrijver van talent, die, zijne ziel vol grootsche gevoelens, zijn denken vervuld van de schoone kunst, die hij te maken hoopt, hongerig en uitgeput de straten van Christiania doordwaalt. Heel dat leven bestaat alleenlijk uit armoe. En toch, in de oogenblikken, dat de waanzin den zwoeger niet bevangt, is er in dezen een meegevoel, een fijne en mooie menschelijke kern, die hem dadelijk onze volle sympathie doet winnen. We voelen mede met hem zijn trots, zijn hulpvaardigheid, zijn weldadigheidszin. Hij is een mensch, een rijk-levend mensch, trots zijn haast-verhongerd zijn.

Bijna alle menschelijke stemmingen zijn er in dit boek en de weergave van elke stemming afzonderlijk is compleet, gaaf, af. Een boek van sterke kunst, dat is deze roman ongetwijfeld.

De Avondpost.

„Honger" is een uiterst fijne ontleding van wat de schrijver zich denkt in de hersens van een beschaafd, ontwikkeld jongmensch, die in verval is geraakt en werkelijk honger lijdt. Met pijnlijke nauwkeurigheid beschrijft hij den invloed van het lichamelijk en zielelijden der armoede, die den mensch verlamt, krachteloos maakt naar lichaam en geest, hem bant uit zijn kring, zijn denkvermogen krenkt tot de grens van krankzinnigheid. De schrijver geeft achtereenvolgens het beeld van al wat zoo iemand kan beleven in zijn aanraking met anderen.

Het is een somber, wreed, maar machtig boek; bij lezing ondergaat men den ontzettenden indruk, alsof dat alles een waar verhaal is, ons toevertrouwd; het is geheel in den eersten persoon geschreven.